

ЖИМ РОН

АҚЛ

ВИТАМИНЛАРИ

Муваффақиятга
эришиш
йўллари

Бой ва бахтли
бўлиш сирлари

Шахс сифатида
ўсиш усуллари

УДК: 821.512.133.3

ББК: 84(5X)70-14

Рон, Жим.

Ақл витаминлари: Ж.Рон; тарж. С. Азамова. - Тошкент: «Adabiyot uchqunlari», 2016, -132 б.

ББК: 84(5X)70-14

Бу китоб ҳар қандай компания, фирма ва ташкилотларнинг бизнесмен ва раҳбарлари учун мўлжалланган. Мазкур қўлланма бизнесмен учун қизиқарли, шунингдек, эндигина тадбиркорликни режалаштираётган инсонларга ҳам керакли ҳисобланади.

Америкалик машҳур бизнес-файласуф, чет эл бестселлери Жим Рон маслаҳатлари кичик, якка тартибдаги ишлаб чиқаришдан тортиб, то улкан масштабдаги транснационал корпорация раҳбарларигача жуда зарурдир. Бу кўрсатмалар умумий бўлгани учун ундан нафақат тадбиркорлар, балки оддий кишилар ҳам ўзларига керакли ҳаётий сабоқни олишлари кўзда тутилган.

Таржимон:

Соҳиба Азамова

Нашрга тайёрловчи:

Акмал Нажмиддинов

ISBN 978-9943-987-01-2

© «Adabiyot uchqunlari»
нашриёти, Тошкент, 2016

КИРИШ

Жим Рон Американинг бизнес соҳасидаги буюк файзуфидир. Унинг карьераси 40 йилдан буён давом этиб, ер юзи бўйича 3 миллиондан ортиқ инсонларнинг ҳаётига кириб борди. У узоқ йиллардан буён замонамизнинг энг обрў-эътиборли мутафаккири сифатида тин олинган. Жим Рон, шунингдек, инсонларга шахс сифатида ривожланишга ёрдам берадиган психологик, замондошларимизни илҳомлантирган ва руҳлантирган беназир устоздир.

Сиз қўлингизда унинг китобини ушлаб турибсиз. Улар қисқа суҳбатлар кўринишида берилган. Ҳар бир суҳбат ҳаётнинг аниқ бир томонига назар ташлаш билан ифодиланади. Бу ерда бахт тушунчаси, фарзандларга ва пулга муносабат, муваффақиятга эришиш усуллари ва шуларнинг барчасини уйғунлаштириш йўллари муҳокима қилинади.

Китоб саҳифаларини ўқиб, борган сари сиз "Тез-тез бериладиган саволлар" сарлавҳали бўлимларга дуч келасиз. Бу саволлар муаллиф номига келган саволлардир. Албатта, уларнинг ҳаммасини келтиришнинг иложи йўқ. Шунинг учун саволлар ичидан энг муҳимлари, энг қизиқарлилари ва ҳозир актуал ҳисобланганлари Жим Рон томонидан танлаб олинган.

"Мен сизларга соғлом ҳаёт тарзи, бахт ва бойлик, ўзингизга соғва қилишингиз мумкин бўлган сабр-тоқат, соғ фикрга эга бўлиш, бой билим, ўз куч-қудратингизга ишонч, орзу қилиш ва унга эргшиб, унинг мукофотидан завқланишингизни тилайман. Сиз шунга дойиқсиз!" дейди Жим Рон.

ҲАЁТИМНИ БУТУНЛАЙ ЎЗГАРТИРИБ ЮБОРГАН КУН

Эндигина 25 ёшга тўлганимда мен Эрл Шоафф деган бир инсон билан учрашдим. Мен у пайтда бу учрашув ҳаётимни шунчалик ўзгартириб юборишини ҳаёлимга ҳам келтирмаган эдим. Менинг ҳаётим кўпчилик инсонлардек, бирор-бир катта ютуққа эришмаган ва муваффақият бахтини сезмаган ҳолда, бир маромда ўтиб борарди.

Мен унчалик катта бўлмаган бир фермер оиласида туғилиб ўсдим. Уйдан чиқиб кетганимда ўз бахтимни ҳар бир америкалик орзу қиладиган даражада топиб олишимга ишонганман. Шу ишонч уйни тарк этишимга сабаб бўлган.

Лекин ҳақиқат мен кутгандек бўлиб чиқмади. Ўрта мактабни тугатгандан сўнг мен дарҳол коллежга ўқишга кирдим. Бир йил ўқигандан кейин ўзимни керагича ақлли ҳисоблаб ўқишни ташладим. Бу менинг биринчи катта хатоларимдан бири эди. Ўша пайт мен тезроқ пул ишлаб топишга шошилганман. Ўшанда ҳаётимда керак бўлган, мен қидириб юрган нарса, яъни қийинчиликсиз пул топаман, деб ўйлаганман.

Ҳақиқатдан ҳам иш топиш қийин бўлмади. (У пайтда мен ҳақиқий ҳаёт қуриш билан шунчаки тирикчилик учун иш қилиш ўртасидаги фарқни тушунмаганман.) Кейин уйландим. Бошқа эркалар қатори мен ҳам аёлимга келажагимиз ажойиб бўлиши тўғрисида катта ваъдалар бердим. Чунки мен келажагига қаттиқ ишонган, мағрур, шуҳратпараст эдим. Шунинг учун қаттиқ ишлардим. Ишляпманми, демак, муваффақият билан таъминланаман, дердим.

Иш бошлаганимдан 6 йил ўтгандан сўнг, яъни 25 ёшимда мен ўз ривожланишимга танқидий, жиддий баҳо бера бошладим, ҳаётимда нимадир хато кетаётганига хавфсирардим. Бир ҳафтада ишлаб топган пулим 57 долларни ташкил қиларди. Бу, албатта, мен кутгандан анчайин кам

эди. Энди мен ота бўлгандим. Ўсиб бораётган оиламнинг масъулиятини ҳис қилардим. Ҳаммадан кўпроқ мен аста-секинлик билан аввалги дадилликдан энди ювош тортиб, ҳаёт мен ўйлагандек эмаслигини, демак, менинг ҳаётимдаги чекимга тушгани шу эканини тан олишим кераклигини англай бошладим.

Бир вақт қарасам, молиявий аҳволим яхши бўлмаёпти. Аксинча, кундан-кун танг аҳволга тушиб боряпман. Ниманидир ўзгартиришим кераклиги аниқ. Лекин нимани? Балки қаттиқ меҳнат қилишнинг ўзи етарли эмасдир, деб ўйладим. Мана шу фикр кўзимни очишга етарли бўлди. Негаки, мен кимки қаттиқ терга ботиб ишласа, муваффақиятга эришади, деб ҳисоблардим. Мен шундай ишлашда давом этсам, 60 ёшларга борганда ҳам ҳаётимни, шу аҳволда ишлаш қобилиятимни тугатаман.

Қариликда хароб, ёрдамга муҳтож бўлиб юрган одамларнинг кўпини танирдим. Мен бунақанги келажакни тан олмасдим. Шунинг учун менда кўп савол туғилар эди: "Нима қилиш керак, қандай қилиб ҳаётимни яхшилашим мумкин?" ва ҳоказо.

"Ўқишни давом эттирсам-чи?!" деб ўйладим. Оилали одамман, тўғри келмайди. Кейин ўз бизнесимни бошлаш тўғрисида ҳаёл қилдим. Шу фикр тўғри келгандек бўлди. Аммо бунга маблағ керак. Бу эса муаммо эди. Чунки кўпинча ойнинг аксар қисмини пулсиз ўтказар эдим. (Сиз ҳам шу аҳволга тушганмисиз?)

Бир кун 10 доллар йўқотганимда шунақанги бўлганманки, икки ҳафтача ўзимга келолмаганман. Ўртоқларимдан бири "Қулоқ сол, Жим, шу пулингни битта камбағал топиб олгандир", деб юпатмоқчи бўлганда, ишонинг, бу мен учун юпанч бўлмаган. Негаки, ўшанда мен йўқотиш эмас, 10 доллар топишим керак эди. У пайтлар хайр-эхсон, садақа тушунчаси менда йўқ эди.

Хуллас, мен 25 ёшда ва орзуларимдан анча йироқда эдим. Ҳаётда тўғри йўл танлаш учун нимани ўзгарти-

ришни билмасдим. Ўша кунларнинг бирида менга бахт кулиб боқди. Нега шундай бўлди? Нима учун шунақа ҳодисалар айнан керакли вақтда содир бўлади? Ҳозиргача бу нарсa мен учун жумбоқ бўлиб қолмоқда.

Ўзига хос хусусиятга эга бўлган ажойиб инсон Эрл Шоафф билан учрашгандан сўнг омад менга кулиб боққан. Уни биринчи марта семинарда кўрганман. Ўша куни нима тўғрисида гапирганини айтиб беролмайман, ёдимда йўқ, лекин шу нарсани ҳозиргача эслайманки, мен шу одамга ўхшаш учун, шундай инсон бўлиш учун нима қилиш керак бўлса, шуни қиламан, деганман. Семинардан сўнг унинг олдига бориш ва у билан танишишга ўзимда куч топдим. У беўхшов мурожаат қилишимга қарамай, менга яхшилаб разм солди. Менинг муваффақиятга эришишга катта хоҳишим борлигига эътибор билан қаради. У мулойим ва олийжаноб инсон эди. Шу хусусияти билан менда ўзига нисбатан улкан иштиёқ уйғотди.

Бир неча ойдан сўнг Эрл Шоафф мени ўз компаниясига ишга олди. Кейинги беш йилда устозимдан кўплаб ҳаёт дарсларини ўзлаштирдим. У мени худди ўғлидек кўрарди. Ўзининг ҳаёт фалсафасини соатлаб ўргатарди. Бугунги кунда мен унинг бу фалсафасини бахт ва бойликка эришишнинг етти стратегияси деб атайман. Шу ном билан унга атаб китоб ёзганман.

Устозим бутунлай кутилмаган ҳолда 49 ёшида вафот этди. Бу мен учун катта йўқотиш бўлди. Анчадан кейин унинг ҳаётимда тутган ўрнини баҳолашга ҳаракат қилиб кўрдим. Шунда тушундимки, Эрл Шоаффдан олган энг яхши нарсам иш эмас, ҳаттоки оддий сотувчиликдан то компаниянинг вице-президенти лавозимигача кўтарилиш ҳам эмас экан. Мен учун энг қадрли бўлгани унинг ўзига хос ҳаёт фалсафаси ва шу фалсафа асосида муваффақиятга эришиш, қандай қилиб саодатли, тўкин-сочин турмуш кечириш тўғрисидаги донишмандлиги эди.

Кейинги беш йилликда унинг ғояларини ҳаётимга татбиқ қилдим ва мақсадга етдим. Ҳақиқатдан ҳам катта суммадаги пулни ишлаб топдим. Аммо мен шу пуллардан кўра устозимдан ўрганганларимни бировга беришдан кўпроқ қониқиш ҳосил қиламан. Ўзимни воиз (оратор) ёки муаллиф деб ҳисобламайман. Мен биринчи навбатда бизнесменман. Шундай бўлса ҳам, бу ғояларни бошқаларга оддий қилиб, очиқ кўнгил билан етказиш керак. Одам ўз ҳаётини ўзгартириши нақадар мумкинлигини кўрсин.

Қачонки, бу китобни олиб ўқий бошласангиз, ундаги ҳамма фикр-мулоҳазаларни ўрганиб, ҳаётингизга татбиқ этишингиз шарт эмас. Сизга маъқул келганини олинг, бошқасига эътибор берманг. (Бозорга борсангиз, ҳамма нарсани бир бошдан сотиб олмайсиз. Керагини сотиб оласиз.) Эсингиздан чиқмасин, нима қилган тақдирда ҳам сиз ўрганинг. Ўқувчи, шогирд бўлинг, ҳеч қачон шунчаки бажарувчи бўлманг.

ҲОЗИР ҲАРАКАТ ВАҚТИ

*Шахсий ҳаётингизга жавоб бера олинг.
"Кўп" қатори юрманг. Уларнинг ўзларини
оқлашларидан фойдаланманг.*

Қобилиятни ривожлантириш, ўз вақтида ҳаракат қилиш ҳақиқий интизом талаб қилади. Агар вақти келмаган бўлса, шошилишнинг ҳожати йўқ. Лекин сиз вақтни бой беришни истамайсиз. Қачон сизда яхши бир ғоя пайдо бўлса, шу билан ёнсангиз, ҳиссиёт кучли бўлса, ўша вақт ҳаракат учун қулай пайтдир. Масалан, сиз шахсий кутубхонангизга эга бўлмоқчисиз. Хоҳишингиз катта. Нима қилиш керак? Бор-йўғи биринчи китобни олишингиз керак! Кейин унинг сафига иккинчи китобни қўшиш ва иложи борица ҳаракатни тезлаштириш керак. Токи ҳиссиётингиз сўнмасин, ғоянгиз сустлашмасин. Агар ўз вақтида ҳеч қан-

дай ҳаракат қилинмаса, сиз сўниб бораётган истак, қонуниятингиз қурбонига айланасиз. Аслида бизда қанақадир гоя вужудга келса, нимадир қилиш истаги туғилади. Қайноқ ҳиссиёт бизни эгаллаганда нимадир қилаётгандек бўламиз. Лекин биз шу пайт шошилиш равишда режа тузиб, ҳаракатни бошламасак, гоямиз ўз кучини йўқота бошлайди. Бир ойдан сўнг совийди. Бир йилдан кейин уни қидириб ҳам топа олмайсиз. Демак, ҳаракатда бўлинг!

Гоя ишончли, ҳиссиёт кучли пайтда интизомни вужудга келтиринг. Кимдир мустаҳкам соғлиқ тўғрисида суҳбат қилса, бу сизни нимадир қилишга ундайди. Сиз овқатланиш маданияти тўғрисидаги китобга эга бўлишингиз керак. Китобни қўлга олинг. Ҳали бу фикр миянгиздан чиқиб кетмасдан, ҳиссиётингиз совумасдан жараёни бошланг. Полга ётинг ва бир неча бор машқ қилинг. Сиз ҳаракат қилишингиз керак. Бўлмаса, онг ўз кучини йўқота бошлайди. Ҳиссиёт ҳам ўткинчи туйғу, агар у ҳаракатга кирмаса. Мана шу гояни, ҳиссиётни ҳаётингизга тадбиқ қилишга фақат интизомгина имконият яратиб беради.

Демак, моҳият шундаки, сиз юқори даражадаги интизомни ўзингизнинг интилишингиз ва шунга ундашингиз орқали қўлга киритасиз. Шунини бажара туриб янги бир ҳаёт жараёнига кириб борасиз.

Интизомнинг асосий мақсади - инсоннинг ўзини ҳурмат қилиши, бошқаларнинг ҳурматига сазовор бўлиш ва шу ҳурматга ўзини лойиқ деб топиш туйғусини ҳис қилишдан иборатдир.

Ҳозирги замонда кўпчилик ўзини ҳурматга сазовор деб ҳисоблайди. Лекин уни интизом билан боғламайди. Бундайлар барча имкониятлардан юқори даражада фойдаланиш ўрнига бўшашиб, озгина эрқаланиб, кўп иш бажармасликка ҳаракат қиладилар. Қилишлари мумкин бўлган ишдан кўра камроқ ишлайдилар. Ишонаверинг, сиз оддийгина йўл билан ўз қобилиятингизни пастга туширяпсиз. Сизнинг кичкина эътиборсизлигингиз муаммо

чиқара бошлайди. Бу диққатсизлик худди вирусдек тарқалади. Агар олдини олмасангиз, касаллик келтиради. Битта эътиборсизлик иккинчисини бошлаб келади. Ҳаммадан ёмони шуки, эътиборсизлик инсоннинг ўз-ўзини ҳурмат қилиш хусусиятини ўтмас қилади.

Энди шу ҳодиса рўй берди, ҳам дейлик. Қандай қилиб ўз кадр-қимматингизни тиклаб олишингиз мумкин? Фақат бир нарса талаб қилинади, у ҳам бўлса - ҳаракат! Шошилинч равишда оддий интизомдан бошланг. Ўз фалсафангиздан келиб чиқиб, ўзингизга мажбурият олинг. "Мен барча мақсадларимга етаман ва яқин келажакда ўз ютуқларимни байрам қиламан. Шунинг учун мен интизомли бўламан", деб олдингизга талаб қўйинг.

ИНТИЗОМ

Интизом - бу қўйилган мақсад ва унга эришган куннинг боғловчисидир. Биз ҳаммамиз ҳаётда ўз-ўзидан ва беихтиёр икки оғриқдан қийналишимиз керак: ё самарали интизомдан, ё интизомсизликнинг пушаймонлик оғриқидан, яъни афсусланишдан. Фарқ шундаки, интизомли бўлишнинг оғирлиги граммларда ўлчанса, пушаймонликнинг оғирлиги тонналарда белгиланади. Ҳар қандай интизом бир-бирига боғлиқ, бир-бирига таъсирини ўтказadi. Инсон қулай фурсатдан фойдаланмадим, энди кеч, деб айтса, адашади. Бу нотўғри. Ҳар қандай эътироз бутун жараёнда ўз аксини топади. Бундай содда ва гўл фикр юритмаслик керак.

Интизом - бу бутун муваффақият қурилиши мумкин бўлган пойдевордир. Интизомнинг бўлмаслиги эса муқаррар муваффақиятнинг барбод бўлишига олиб келади. Ахир интизом келажакда ўзи билан мўъжиза яратиш имконини беради. Интизомни йўлга қўйиш учун энг яхши фурсат - гоя "тоза", эндигина келганидадир. Бир интизом ҳамма вақт ўзи билан иккинчисини олиб келади. Инти-

зомдан воз кечиш сизни мақсадга олиб борувчи йўлдан адаштиради. Адашдингизми, орзуингиз ушалмайди.

Булар орасидаги фарқни сезиш учун кўп нарсани ўзгартиришнинг ҳожати йўқ. Бир неча оддий интизомлар йўлга қўйилса, охириги 90 кун ичида сезиларли ижобий натижалар кўриш мумкин. Энди шуни бир йил ёки уч йил давомида олиб борсак-чи, бу тўғрида гапирмаса ҳам бўлади. Аммо озгина интизомнинг етишмаслиги ўзингизга бўлган ишончни йўқотади.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жаноб Рон, мен ёзувчиман. Ўзимнинг ишимни ёқтираман. Яхши одамлар билан ишлайман. Келажакда яхши карьерам бор. Шу ғояларимни кенгайтирмоқчиман. Бунинг учун қўлимдан келган ишларни юқори даражада бажаряпман. Нашриётга буюртмалар бердим. Бир қанча муаллифлик ишларим ва лойиҳаларим бор. Бундан ташқари, сизнинг илҳом берувчи, руҳлантирувчи кўп китобларингизни ўқийман. Семинарларингизга қатнашаман. Лекин эски муаммо, бу ҳам бўлса, ишимда силжиш кам. Негадир орқага сурилиб кетяпти. Шунга нима маслаҳат берасиз?

Жавоб: Ҳар қандай мақсадни амалга ошириш учун, асосан, ички туртки билан кўтаринки руҳда ҳаракатни бошлаш зарур, деб ҳисоблайман. Негаки, биринчи ҳаракатдан сўнг илк қадамни қўйдингизми, зерикиш, чарчаш, ҳар хил тўсиқлар, ички кечинмалар, қўрқувларга нисбатан ўзингизда энергия сезасиз. Шундан бошлаб ҳамма нарсага бошқача кўз билан қарай бошлайсиз.

Мен ҳаётда кўп одамларни кўрганман. Ишлари орқага сурилганидан зорланиб юрувчилар - булар бир умр, мангу талабалардир. Улар ҳамма вақт ўқийдилар, ўрганадилар, ҳеч қачон аниқ бир ҳаракат қилмайдилар. Мен ўқиб-ўрганишнинг катта тарафдориман. Лекин мақсадим шу: ўқиб-ўрганиш, кейин ҳаракат қилиш, сўнг яна озгина ўрганиш ва

ҳаракат қилиш керак. Шунингдек, ҳамма лойиҳаларни бирлаштиришни таклиф қиламан. Қайси бири айна вақтда эътиборга лойиқ бўлса, шуларни жамланг ва асосийсидан, яқинда амалга ошириш мумкин бўладиганидан бошланг.

Баъзида кўп, катта ишларни бирдан бажармоқчи бўламиз. Натижада ҳеч нарсага эришолмаймиз. Шунинг учун аввал орзулар рўйхатини тузиш лозим. Акс ҳолда ҳаммасини бошлаб, оқибатда ҳеч нимани қўлга киритолмаслигимиз мумкин.

Донишмандларнинг сўзи борки, юз километрли саёҳат ҳам биринчи қадамдан бошланади. Худди мана шу аста қўйиладиган одимлар улкан ишларга олиб боради.

Сиз ҳамма вақт ўзингиз учун жавобгар бўлинг. Иш берувчи сизнинг иш ҳақингизни белгилаб бермасин, ўзингиз аниқланг. Бўлмаса, у қадр-қимматингиз устидан ҳам ҳокимлик қилиши мумкин. Бунга йўл қўйманг! Сиз шамолнинг йўналишини, йил фасллариини ўзгартира олмайсиз. Бироқ ўзингизни ўзгартира оласиз. Мана шунга сиз ҳақиқатдан ҳам жавобгарсиз. Ўзингизни ривожлантириш учун қанақа китоблар ўқиш, қандай яхши билимлар олиш, қанақа семинар-дарсларга бориш кераклигини биласиз.

ЯХШИ НАТИЖА УЧУН БИРИНЧИ ҚАДАМ

Муваффақиятни ушлаб бўлмайди. Уни фақат ўзимизни яхши томонга ўзгартирган ҳолда ўзимизга жалб қилишимиз мумкин.

Натижамизнинг қанчалик тубдан ўзгариши бизнинг фикр юритишимиз билан ўлчанади. 1960 йилда космик кемада парвоз қилиш техник жиҳатдан бир имконсиз нарса эди. Бир йилдан сўнг биринчи инсон космосга учди ва ойга қадам қўйди. Ана шу оламшумул воқеа миллат руҳини уйғотди ва келажакдаги муваффақият уруғини унумли фикрлаш тупроғига экди. Бу ажойиб жараён ба-

шар орзусини рўёбга чиқарди. Бир сўз билан айтганда, инсон ойга қадам босгани илмий тарзда исботланди ва фаннинг олдинга силжишига сабаб бўлди. Шу тамойилни ҳаётнинг турли жабҳаларида қўллаш мумкин.

Камбағал одам мол-мулк эгасига айланиши, бой-бадавлат бўлиши мумкинми? Албатта! Кучли хоҳиш, режалаштириш ва интилувчанлик уйғунлиги билан ажойиб мўъжиза яратиш мумкин. Гап "Муваффақият формуласи ишлармикин?" деб ўйлашда эмас, инсон уни ишлатишидадир. Одам - англаб бўлмас мавжудот. Бу ҳар биримизга ташланган чақириқ. Биз ўтирган жойимиздан туриб хоҳлаган томон кетишимиз мумкин. Ҳар қандай орзуни амалга оширса бўлади, фақат шунга ишонишга ўзимизда куч, мардлик топа олсак, бас.

ҚАТЪИЙЛИК

Ҳар қандай санъат асарини яратиш учун вақт керак. Ҳаёт қуриш, шахс сифатида ўсиш, ривожланиш учун ҳам вақт талаб этилади. Демак, ўзингизга, ўзингизнинг оилангизга, бизнесингизга вақт ажратинг, улар шунга арзийдилар, шунга муҳтожлар.

Сабрсизлик ва хасислик муваффақият учун бир хилдаги қотилликдир.

Қанча билим олиш мумкин? - Токи муваффақиятга эришмагунча!

Баъзилар баҳорда экадилар, ёзда эса кетиб қоладилар. Агар сиз бир мавсумни мўлжаллаган бўлсангиз, охиригача иш олиб боринг. Бир умрга қолиб кетишга мажбур эмассиз. Лекин бошланган ишингизни тугатинг.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Мен сизнинг асарларингизни ўқиганман, кассеталарингизни эшитиб кўрганман. Ҳамиша улардан катта

қониқиш оламан ва сизнинг фалсафангизга қўшиламан. Китобларингизнинг бирида агар инсон 50 ёшларда ҳам қандайдир муваффақиятга эришмаган бўлса, буни ўзи хоҳламаган, деб ёзгансиз. Ҳаётингиз давомида, умр ўтган сайин қандайдир мақсадга етиш учун кеч бўлганини, ёшингиз бир жойга бориб қолганини англай бошлайсиз. Одам кексайган сари руҳланиш, бирор нарсадан илҳомланиш мураккаблашиб, қийинлашиб боради. Шу фикрга қўшиласизми? Айтайлик, у 50 ёшларда, лекин ҳали ҳам муваффақиятга эришишни истайди. Унга бунинг учун аниқ имконият борми? Ёки вақт ўтдими?

Жавоб: Умрингизнинг қайси ёшида бўлманг, агар сиз муваффақият томон тўғри ҳаракат қилсангиз, албатта эришасиз. Мен бунга ҳақиқатдан ҳам ишонаман.

Баъзан катта сумкадаги пуллар ёки нафақага чиқиш саналари тўғрисида ҳаёлларга берилсак, ҳеч қачон муваффақиятга эриша олмаймиз, деб ўйлаймиз. Ҳақиқат шуки, ҳеч қанақа пул ёки инсонни сизга тенглаштириб бўлмайди. Фақат сиз бугундан бошлаб бажара олган ишингизни шунчаки қила бошлайсиз. Ҳаётингизнинг қайси жабҳасида бўлмасин, муваффақиятга олиб борувчи тўғри қарорни чиқаринг. Қувонарлиси шуки, муваффақият кетидан муваффақиятни яратади. Худди боғингиздан бегона ўтларни юлиб ташлаб, ўрнига янги, фойдали, маънавиятингизни оширадиган ўсимликлар ўрнатганингиз каби. Уларга ишлов бериб, ўзингиз оддийгина бажарилган иш натижасига амин бўласиз. Шу ишни бир ҳафта, бир ой ва бир йил давом эттирсангиз-чи! Боғингиз қанақанги ажойиб мева беради, яъни сиз ўзингизда талайгина инсоний кўникмалар ҳосил бўлганига гувоҳ бўласиз, кундан кунга яхши одатларингиз ошиб боради. Шунанганги хислатларни одат қилиб олиш инсон умрининг бирор ёшига тўғри келмайди, деб бўладими? Йўқ, албатта! Парвардигор бизни бошқа жонзотлардан шундай устун қилиб яратганки, бахт ва хурсандчилик туйғусини

ҳис қилиш шарафи фақат инсонларга насиб қилган. Илгари биз юқорида айтилган хислатларга эга бўлмаганмиз, ҳаттоки шу оддий ҳақиқатнинг ёнгинасидан ўтиб кетганмиз, кўпинча фаҳмига ҳам етмаганмиз.

Энди тарих ёзишни бошланг. Бу сизнинг тарихингиз. Унга юзлаб, минглаб одамларни бирлаштиринг. 40, 50, 60, ҳаттоки 70 ёшлиларни. Улар ҳаётларининг ажойиб лаҳзаларини ўтказиб юборяптилар. Фақат бир марта бериладиган ҳаётда ҳаққоний муваффақиятга эришиш бахтини қўлдан бой бермасинлар. Эсимда бор, бир куни мен устозимга "Агар менда катта пул бўлганида эди, зўр бир режа тузардим", дедим. Устозим дарров: "Менимча, сенда зўр режа бўлса, ўшанда кўп пулинг бўлади", деб жавоб берди. Кўряпсизларми, пулнинг суммаси эмас, яхши бир режа муҳимдир. Қачон сиз бир нарсани хоҳласангиз ва бу истагингиз жуда кучли бўлса, унга эришиш йўлини ҳам топасиз. Хўш, ўз тарихингизни ёзишни бошланг.

Бахт - бу келажакка қолдириладиган нарса эмас. У бугун, ҳозир сиз қураётган нарсадир. Омадсизлик - бу бир мартада ёки баъзида содир бўладиган талофот эмас. Аксинча, омадсизлик - инсоннинг нотўғри фикрлаши ва қатор хатоларнинг ҳар кун такрорланишининг муқаррар натижасидир.

Муваффақиятнинг 20 фоизи устомонликдан, қолган 80 фоизи стратегиядан тузилган. Сиз кўп нарса ўқишингиз мумкин, лекин муҳими бу эмас, муҳими режали равишда ўқиш керак.

ЎЗГАРТИРИШ ТАНЛАШДАН БОШЛАНАДИ

Сиздан кейин уч нарса қолиши керак: суратингиз, кутубхонангиз ва кундалигингиз.

Булар сиз қолдирган мебелларингиздан қимматли эканига шубҳа йўқ!

Биз истаган вақтда ҳамма нарсани ўзгартира оламиз. Истасак, китобни очамиз, ундаги янги билимлар билан онгимизни бойитамиз. Истасак, янги фаолият бошлашимиз, ҳаётимизни ўзгартиришимиз мумкин. Биз бунни тез қилишимиз ёки келаси ҳафтада ё келаси ойда ё худ келаси йил ҳам бажаришимиз мумкин. Биз ҳеч нима қилмаслигимиз ҳам мумкин. Бу ишни қилишдан кўра қилмасликни афзал кўрамиз. Бажармаслик учун айёрлик, мугомбирлик қиламиз. Агар шу ишни амалга ошириш фикри ноқулайлик (дискомфорт) туғдирса, шундайлигича қолдирамиз. Биз ишлашдан кўра дам олишни танлаймиз. Ҳақиқатдан билим олишдан кўра вақтичоғлик ва ўйин-кулгини, тўғрилиқдан кўра хомхаёлликни, ишончдан кўра шубҳаланишни танлаймиз. Бу бизнинг танловимиз. Кейин оқибатни лаънатлаб, ҳар хил сабаблар билан ўзимизни оқлашга тушамиз.

Шекспирнинг ажойиб сўзи бор: "Юлдузлар эмас, ўзимиз айбдор". Бизда масъулиятни ҳис қилган, жавобгарликни ўз зиммасига олган ҳолда танлаш имконияти бор. Бугундан бошлаш керак. Кимки яхши ҳаётни қидирса, унга кўп вақт сарфлаб, ўйлаб ўтириш керак эмас. Яхши, кўнгилдагидек натижа олиш тўғрисида уларга ҳақиқат керак, фақат ҳақиқат, бошқа ҳеч нарса эмас. Биз қилган хатоларимизни ҳар куни муҳокама қилиб ўтиришимиз керакмас. Ўтган ҳаётимизни қайта-қайта эслаб, унинг ёрдамида янги ҳаётимизни қуришимиз керак. Ана шунда биз кундалик ҳаётимизга бахт, хурсандчилик олиб киришимиз мумкин. Ва ниҳоят, мен сизга маслаҳат беришга журъат этдимки, ҳаётингизни ўзгартириш зарурати бўлса, кечираётган турмушингиздан кўнглингиз тўлмаса, уни ўзгартиринг! Сиз ўсимлик эмассиз. Ўз ҳаётингизни ис-талган жабҳада бутунлай қайта қура оласиз, бунни ўз танловингиз ва кучингиз билан бошланг.

ҚАРОР

Ўз ҳаётингизда кескин бурилиш ясашни ҳаракат қилишдан бошланг. Ҳаракат билан сиз онг ости қоби-гингизга "Мен қилишим керак", деган буйруқни кири-тинг. Қатъиятсизлик, мужмаллик бизни ҳамма имкони-ятлардан маҳрум қиладиган нарсадир.

Ҳаётда ҳамма нарса (инсондан бўлак) ўзининг юқори даражасига етишга талпинади. Дарахт қанақа баландлик-да ўсади? Иложи борича юқорига интилади. Биз инсон-ларга танлаш ҳуқуқи берилган. Ҳамма нарсага эга бўлиш ёки ҳеч нарсага эга бўлмаслигимизни ўзимиз танлаймиз. Нима сабабдан неларга қодир эканимизни синаш учун имкон қадар юқорига интилмаслигимиз керак? Нима учун?

Сиз ҳаракат йўналишингизни - тақдирингизни бир ке-чада ўзгартириб юборишингиз мумкин. Баъзан бирор иш қилишга қарор қилсангиз, ичингизда "фуқаролар уруши" бўлаётгандек туюлади. Қачонлардир мен "Умид қиламан-ки, нимадир ўзгаради", дер эдим. Кейинчалик шуни ту-шундимки, нимадир ўзгариши учун ягона усул - бу авва-ло ўзини ўзгартириш экан. Ҳеч қачон "Қила олганимда шу ишни бажарардим", деманг. Ундан кўра "Қиламан, қўлимдан келганича амалга ошираман", дейишга ўрганинг. Баъзида қийинчиликларни қайси йўл билан ҳал қилиш муҳим бўлмайди. Муҳими - сиз уни энгишингизда. Бир қарорга келмасдан туриб олдинга юришининг иложи йўқ.

Инсоннинг ўзини ўзгартиришига асосан икки нарса сабаб бўлади: илҳомланиш ва қўрқмаслик.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, яқинда бир дўстим мени сизнинг фалса-фангиз билан таништирди. Сизнинг сўзингиз билан айт-ганда, муваффақиятга эришиш осон экан. Бу билан нима демоқчисиз?

Жавоб: Икки оғиз сўз билан катта муваффақиятни чилпарчин қилиш мумкин, бу жуда осон. Албатта, лойиҳага бутунлигича қаралса, жуда мураккаб бўлиб кўрилади. Лекин уни бошлаб, бирин-кетин кичик натижасини кўра бошлагач, ҳақиқатдан ҳам бу жуда оддий эканини тушуна бошлайсиз. Масалан, 50 кг.га озиш, бу бор-йўғи йил давомида ҳафтасига 1 кг. озиш дегани. Шу қийинми? Ёки 50 та китобни бир йилда ўқимоқчисиз, бунда ҳам ҳафтасига битта китоб билан танишасиз, холос. Яна янги имконият тўғрисида ахборот бериш учун 500 киши билан учрашиш лозим. Кунига икки киши билан суҳбатлашинг, тамом. Ё бўлмаса, чет тилини ўрганиш учун ҳар куни 8-10 та сўз ёдланг. Йилнинг охирида 1500 дан 3000 тагача сўз ўрганасиз. Моддий эркин бўлмоқчимсиз? Ҳар ой 5-10 фоиздан жамланг. 20 йилдан 40 йилгача (ундан тезроқ бўлмаса) бемалол ўзингизнинг моддий эркинлигингизни таъминлаган бўласиз.

Яна савол туғилади: "Наҳот бу шунчалик оддий ва осон иш?" Менинг жавобим: "Шак-шубҳасиз, хусусан, дунёнинг ҳар бир бурчагини солиштирганда". Хўш, муаммо нимада? Муаммо шундаки, худди шундай муваффақиятни бой бериш ҳам мумкин. Ютуққа эришиш осон ва омадсизликка юз тутиш ҳам шундай осонгина содир бўлиши мумкин. Ва биз мана шу икки йўлдан бирини танлашимизга тўғри келади - шу иккита "ОСОН"дан бирини. Қилиш ҳам, қилмаслик ҳам "ОСОН".

200-250 минг доллар атрофида турадиган уйларнинг кўпида шахсий кутубхоналар бор. Бу эса нимадандир далолат беради. Китоб топиш ва уни сотиб олиш осон иш. У қоғоз жилд бор-йўғи 5-6 доллар туради. Бу пулни болаларингиздан олиб турсангиз ҳам бўлади.

Оширишдан кўра камайтирган маъқул. Майли, натижа сиз ваъда қилгандан кўра катта бўлсин. Майли, улар мақсадга етишиш қанчалик осонлигига ҳайрон қолсин.

Бир одам иккинчи бир киши тўғрисида ғамхўрлик қилиб, катта ҳаётий қадр-қимматга эга бўлади.

БЕКОРЧИЛИКДАН ТАШАББУСКОР ЎЛМОҚ АФЗАЛ

*Яратилмишлар ичида фақат инсон зоти
ҳеч нимадан бир нима кашф қилишдек
ажойиб қобилиятга эга. У чакалакзорни
боғ-у роғга, бир чақани катта бойликка
айлантириши мумкин.*

Агар биз бирор лойиҳага қатнашсак, унинг устида қанчалик ғайрат билан ишлашимиз керак? Унга қанча вақт ажратишимиз лозим? Бизнинг фаолиятимиз ва ишимизга бўлган муносабатимиз ҳаёт тарзимизга ҳам ўз таъсирини кўрсатади. Ишлашимиз ва дам олишимизни нисбатан ахлоқ доирасида олиб боришимиз муваффақиятнинг нақадар керакли ёки, аксинча, аҳамиятсиз эканини аниқлаб беради. Ташаббускор бўлиш ҳамма вақт бекорчиликдан, ҳаракатсизликдан афзал бўлган. Ҳар бир бажаришимиз лозим бўлган ишни қилмаслигимиз ёки камроқ қилишимиз хатоликдир. Бу хато ўзимизга бўлган ишончни пасайтиради. Кундан кунга иш қилишни камайтириб борсак, ҳафсаламиз пир бўлиб, бу ишни бажара олмайман, деган фикр пайдо бўлади ва оқибатда ғалаба ўрнини мағлубият эгаллайди.

Бахтга қарши жараёни тўхтатиш жуда осон. Биз яна истаган кунда янги ҳаракат тартибини ўрнатишимиз мумкин. Қачонки меҳнатни дам олиш, ҳаракатни ҳаракатсизлик деб ҳисобласак, яъни қийинчилигига эътибор бермай, ҳафсала билан бажарсак, ўз қадримизни оширамиз, ўзимизни ҳурмат қиламиз ва ўзимизга ишонч ортади. Натижада фойданинг кам ёки кўплиги қанчалик қониқишимиз билан ўлчанади. Эришган ютуғимиз эмас, балки жараёндан сўнг ким бўлишимиз билан белгиланади. Қил-

ган ишларимиз инсон орзусини ҳақиқатга айлантиради. Ғоя ва унинг амалга оширилиши инсоннинг шахс сифатида юксалишига олиб келади. Бу муҳим қониқишни бошқа бирор-бир манбадан олиб бўлмайди.

ТАШАББУС

Ҳеч нима қилмасликдан кўра ташаббус кўрсатиш афзалдир. Қўлимиз теккан нарсани яна ҳам яхшироқ қилиш бизга даромад олиб келади.

Ташаббус - келажакка умид демакдир.

Ойлик маошдан кўра даромад афзалроқ. Маош шунчаки кун кечириш учун керак бўлса, даромад бизни бойбадавлат қилади.

Ҳаётда биз ҳар хил пул топиш йўллари биламиз. Лекин бу жараёни турли усуллар билан бойитиш анчагина ёқимлироқ бўлади. Болалар велосипеди 2 та бўлиши бўлиши маъқул: бирини миниш учун, иккинчисини ижарага бериш учун.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Қарздор бўлганда қандай қутилиш мумкин? Шу муаммони ечишда маслаҳат берсангиз.

Жавоб: Кунларнинг бирида жаноб Шоафф менга ажойиб цитатани келтирди: "Сумма режачалик муҳим эмас". Гап шундаки, мен "70/30" тамойилини таклиф қиламан. Соф даромаддан 10 фоизини олиб қўйиш, 10 фоизини бирор ишга сарфлаш, инвестиция қилиш ва яна 10 фоизини тақсимлаб бериш лозим: олиб қўйиш; тарқатиш; сарфлаш. Бу суммага нисбатан энг яхши муносабат деб ҳисоблайман. Агар сиз қарздор бўлсангиз, шу усулни қўлланг. Фақат рақамларни ўзгартиринг, тўғрилаб олинг. Масалан, 70 фоизини яшаш эҳтиёжларингизга, 20 фоизини қарзларни камайтиришга, қолган 10 фоизини олиб

қўйиш, инвестиция ва хайрияга ишлатинг. Бу тўғри кел-маса, 80 фоизини яшашга, 15 фоизини қарзга ва 5 фоиздан олиб қўйишга, тарқатишга ишлатинг.

Демак, гап суммада эмас, режада! Сизда режа бўлиши керак. Шундай қилсангиз, қарзларингиздан қутиласиз. Фоизларни камайтириб, сарф-харажатларни қисқартириб, асосан қарзга нисбатан рақамларни тўғрилаб олинг, хайрияга ҳам албатта ажратинг. (Шахсан мен муқаддас китобларда айтилганидек, 10 фоизни Аллоҳ йўлида ёрдамга муҳтожларга тарқатиш керак, дейман, қарор қилиш сиздан.)

Ҳар қандай ҳолатда ҳам мен биринчи навбатда озгина бўлса-да, жамғармага олиб қўйишга ҳаракат қилганман. Кейин қарзга катта фоизни берардим. Кераксиз харажатларни қирқиб ташлардим. Шу учта қонун ички туртки содир бўлишига хизмат қилади. Бу сизга моддий эркинлик бахтини, завқини ҳис этишни совға қилади. Секин-аста кераксиз харажат қилиш эмас, олиб қўйишга, қарздорликда қарз беришга ўта бошлайсиз.

Сиз битта ўзингиз ҳеч нарсага эриша олмайсиз. Бой қаландарни топиш қийин. Яхшиси, сиз бировга беринг. Бу сизнинг шахс сифатида ривожланаётганингиздан дарак беради. Мен қачонлардир "Агар сиз менга ғамхўрлик қилсангиз, мен ҳам сизга ғамхўрлик қиламан", дердим. Ҳозир эса "Сиз мен учун ўзингизга ғамхўрлик қилинг, мен эса сиз учун ўзимга ғамхўрлик қиламан", дейман.

Агар фарзандларингиз билан сўзлашсангиз, сиз уларга ҳаётини тартибга солишига ёрдам берасиз. Агар уларга устомонлик билан гапирсангиз, келажакда орзуларини амалга оширишига кўмаклашасиз.

БИЗ ТЎҚНАШ КЕЛАДИГАН ИККИ ТАНЛОВ

Ҳаётда сиз икки нарсадан бирини амалга оширасиз: ё баҳорда экасиз, ё кузда тиланчилик қиласиз.

Ҳар биримиз ҳаётда мана шу иккита бир-биридан осонгина ажратиб олинадиган усулдан бирини қўллаймиз. Улардан бири - қобилятимиз етадигандан кўра камроққа эришиш, камроқ ишлаш, камроққа эга бўлиш, камроқ ўйлаш ва камроқ ўқиш, ўз устимизда камроқ ишлаш. Бу йўл бизни бўм-бўш ҳаётга олиб боради. Бир бор шу йўлни танлаб, оқибатда мўъжиза кутиб яшаш ўрнига доимий қўрқув билан яшаймиз.

Иккинчи йўл қанақа? Ҳаммасини бажариб, барча нарсасига эга бўлиш, ўқий олгунча китоб ўқиш, ишлай олгунча ишлаш, бера олгунча бериш, қилишимиз мумкин бўлган ҳар қандай ишни (ёмон амаллар эмас) амалга оширишга интилиш.

Ҳаммамизда танлаш ҳуқуқи бор: қилиш ёки қилмаслик, эга бўлиш ёки бўлмаслик. Дарахтдек юқорига ҳаракат - бу бизга чақириқ, яъни ҳамма чоралар ўз қўлимизда! Қачон нимани истасак, шуни қилишимиз мумкин. Бизнинг қанчалик юксалишимизни, ривожланишимизни натижалар кўрсатсин, қуруқ гаплар эмас, тушунтиришлар эмас, оқлашлар эмас. Сизнинг натижаларингиз кичик бўлса, кечагидан кўпроқ, бугундан каттароқ натижа олишга ҳаракат қилинг. Ўзингизни ва атрофингиздагиларни ҳурмат қилиш натижаси сизнинг ким эканингизни кўрсатади.

Сиз яхшигина мукофотга лойиқсиз.

ҚАДР-ҚИММАТ

Ҳаётда энг қимматлиси нима олишингиз эмас, балки оқибатда ким бўлишингиздир. Шунинг учун мен ҳар бир қимматли нарсага адолатли тўлов берилиши тарафдориман. Ҳар қандай қадрли нарса курашлар, мусобақалар орқали қўлга киритилади. Уни эҳтиёт қилиш керак.

Агар мен унга етишиш учун меҳнат қилсам ёки тўлов берсам, натижада кимдир бўламан. Агар текинга келса, мен ҳеч ким бўлолмайман. Қадр-қимматингизни ва меҳ-

натингизни ҳеч қачон сотманг, бу сизнинг хоҳишингиздек кўринса ҳам. Бир киши жуда кўп пул олди. Уларни дарров сарфлаб, кейин жонига қасд қилди. Негаки, у бахтсиз эди. Қадр-қиммат бебаҳодир. Агар ҳеч нарсага арзимаса, уларни қадр-қиммат деб атамас эдик.

Аввал қанчага арзишини, қанча туришини ҳисобланг. Арзон нарсага катта баҳо берманг.

ЯХШИ КУЗАТУВЧИ БЎЛИНГ

*Сабрсизлик ва хасислик -
муваффақиятнинг қотилидир.*

Ҳеч қачон бугун учун яшаманг. Узоқни, келажакни кўра билинг. Бунинг учун қуйидаги саволларга жавоб топишингиз керак:

- ишлаб чиқариш ва саноатимиз қай аҳволда;
- ҳукуматга ва оммага қанақа чақириқлар билан чиқишлар қилинмоқда;
- кварталимизга-чи;
- охириги йилларда қандай янги технологиялар, янги имкониятлар кириб келмоқда;
- қанақа бузилиш ва ўпирилишлар рўй бермоқда;
- кимлар, қандай шахслар жамоатчилик фикрига ўз таъсирини ўтказяпти?..

Биз атрофимизда нималар рўй бераётгани билан қизиқ-ишимиз, яхши кузатувчи бўлишимиз, сезгир ва зийрак эксперт бўлишимиз керак. Негаки, теграмиздаги ҳар бир ҳодиса-воқеа ҳаётимизга ўз таъсирини ўтказди, албатта ўз изини қолдиради ва келажакда ким бўлишимиз, қандай яшашимизни белгилаб беради. Одамларнинг дунёда муваффақиятга эришмасликларининг асосий сабабларидан бири - улар бугунги кун билан яшайдилар. Бугунги кундан нимадир ундиришга астойдил ҳаракат қиладилар.

Зийрак бўлинг, ҳамма нарсага шай туринг. Токи ҳаётнинг англаб бўлмас сирларигача сизга етиб борсин. Кўпинча энг ажойиб имкониятлар биз учун аҳамиятсиз бўлган ҳодисаларда яширинган бўлади. Агар шу ҳодисага эътибор бермасак, осонгина ўз омадимизни қўлдан бой берамиз. Демак, сизни қуршаб турган нарсаларга нисбатан яхши кузатувчи ва эътиборли бўлинг.

ФАХРЛАНИШ

Қизиқувчан инсонлар "Бу бошламоқчи бўлган ғоям иш берармикин?" деса, фахрланувчилар "Бу ғоя қандай иш беради?" деб фикр юритадилар. Шунинг учун фахрланиш ҳамма вақт қизиқишдан бир поғона устун туради. Ҳафсаласизликни фахрланишга айлантиришга ўрганинг. Ҳаётдан ҳафсалангизни пир қилгандан кўра кўпроқ фахр туйғусини олишга ҳаракат қилинг.

Мен аэропортга кетяпман. 45 дақиқадан кейин самолётим учади. Йўлда машиналар тирбанд, тикилиб қолдик. Лекин мени фахр туйғуси чулғаб олган. Мен умидсизликка тушмаяпман. Аммо бу нарса ҳамма вақт иш бермаслигини ҳам тан оламан. Ўзингизда ҳаётдан ва одамлардан болаларча фахрланиш туйғусини ривожлантиринг.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, сиз "Интизом - бу маваффақият калити", дейсиз. Лекин мен озиш ва сотув бўлимимда кўпроқ пул ишлаш учун қанчалик уринмай, барибир интизом муаммо бўлиб қолапти. Қандай қилиб бу қийинчиликни енгишим мумкин?

Жавоб: Мен сизга иккита оддий ва кичик машқ тақдим қиламан. Кейин уларни бирлаштирасиз. Ҳар куни бир марта кварталингизни сайр қилинг ва битта ортиқча телефонни амалга оширинг. Беш марта ўтириб туринг.

Ширин пишириқлар ўрнига мева-сабзавот истеъмол қилинг. Сўнг ҳар куни кам-камдан муваффақиятингизни ошириб боринг.

Кўряпсизми, ҳаммаси бир-бирига боғлиқ. Ҳар бир машқ интизом билан бўлсин, агар у бўлмаса, қолганларига таъсир кўрсатади. Мен ишонаман, ҳар кунги шунақа оддий машқлардан сўнг сиз тезда натижа кўрасиз. Бу сизга олдинга ва яна олдинга ҳаракатланиш учун катта умид беради. Сиз кўпроқ ва ҳафсала билан ишлашга киришасиз, интизомли, мукаммал инсонга айланиб бораверасиз.

Омад сизга!

ШАХС СИФАТИДА РИВОЖЛАНИШ ҲИКМАТИ

Ваъда бериб, интизомга риоя қилмаслик - ўзини алдаш ва йўлини йўқотишнинг бошланишидир.

Кунларнинг бирида жаноб Шоафф айтган эди: "Жим, бахтли ва бой бўлмоқчи бўлсанг, шуни билиб ол: ишинг устида ишлашдан кўра кўпроқ ўзинг устингда ишла". Мен ҳозирга қадар ўз устимда ишлаб келмоқдаман. Шуни тан олишим керакки, устозим айтганларини қилиш қолган ишлардан кўра мендан катта куч ва эътибор талаб қилади.

Шахс сифатида ривожланиш умр бўйи давом этади. Кўряпсизми, сизнинг нимадир олишингиз эмас, балки ким бўлишингиз муҳимроқ. Ишга жойлашаётганда "Қанча оламан?" эмас, "Ким бўламан?" деб сўраш лозим. Бу икки тушунча - "оламан" ва "бўламан" сўзлари худди ёпишган эгизаклардек, нима олишингиз тўғридан-тўғри ким бўлишингизга боғлиқ.

Мен шу хулосага келдимки, даромад инсоннинг ўсишига камдан-кам таъсир қиларкан. Баъзида даромад кескин ўсиб кетади. Агар ўша пайтда сиз керакли мажбурият ва масъулиятни ҳис қилмасангиз, пулни ушлаб қолиш

санъатини билмасангиз, у тезгина сиз бошқара олган даражага тушиб қолади.

Кимдир сизга миллион доллар берса, сиз тезгина миллионер бўлишга шошилинг. Бир бадавлат одам айтган экан: "Дунёдаги барча пулларни йиғиб, ҳаммага тақсимлаб берилса, улар тезгина яна аввалги чўнтакларга боради".

Шахс сифатида ўсмасдан топилган пулни сақлаш қийин. Бу буюк ҳаёт аксиомаси: "СИЗДА БОРИДАН КЎРА КЎПРОҚҚА ЭРИШИШ УЧУН ЎЗИНГИЗ ҲАМ КАТТАРОҚ БЎЛИШИНГИЗ КЕРАК".

Мана сиз асосий эътиборни нимага қаратишингиз керак, акс ҳолда ҳаёт аксиомаси билан чиқишолмайсиз. Бу муқаррар, ўзгармас ҳикмат. Агар сиз ўзингизни ўзгартирмасангиз, ўзингизда бор нарсадан зиёдага эга бўла олмайсиз.

ШАХСНИНГ ЎСИШИ

Бошқаларга ёқимли бўлиш учун ёқимтой бўлиш керак. Ўзгаларга таъсир кўрсатиш учун таъсирли бўлмоқ лозим. Бошқаларни ишонтириш учун ишончга кириш даркор. Улар билан ишламасдан ўзингиз билан ишлашингиз шарт. Шу қўлингиздан келса, сиз уларга ёқиб қоласиз. Биз ўзимизда боридан ортиқроғига эга бўла бошлаймиз. Негаки, ўзимиз ҳам аввалгидан кўра ўсаямиз.

Сиз қанчалик ўсишингиз мумкин? Ўса олгунингизча! Сиз инсон зоти, инсон руҳи қанчалик юксакликка қўтарилиши мумкинлигини тасаввур ҳам қилолмайсиз. Унинг юксалишининг чегараси йўқ. Ачинарлиси шуки, миллиони бўлса-ю миллионер бўла олмаса. Даромадингиз ўсиб кетди, ўзингиз эса йўқ. Шунинг учун ишга киришда "Неча пул оламан?" эмас, "Ким бўламан?" деб сўранг.

Шахс ўсиши натижасида олинмаган нарсани сақлаш қийин. Гап шундаки, даромад ўсиб, ўзингиз ўсмаганингиз туфайли бу пуллар осонгина қўлингиздан чиқиб кетиши мумкин. Муҳими миллион эмас, шу миллион то-

пиш жараёнида сизнинг ким бўлиб етишганингиз аҳамиятлидир. Даромад камдан-кам ҳолларда инсонни шахс сифатида ривожлантиради.

Ким бўлганингиз тўғридан-тўғри нима олишингизга таъсир қилади. Малака - бу қадр-қиммат орасидаги фарқни кўрсатувчи тушунча. Интизом - муваффақият биносининг пойдевори. Интизомнинг йўқлиги муқаррар шу бинонинг қулашидир. Муомала ва мулоқотда ҳисобга олиш билан ён беришни фарқига боринг.

ҚАЕРДА БЎЛСАНГИЗ, ФИКРУ ХАЁЛИНГИЗ ЎША ЕРДА БЎЛСИН

*Ўз маҳоратингизни намойиш қилишга,
муҳтожлигингизни яширишга ўрганинг.*

Омадсизликка чидамсизликнинг асосий сабабларидан бири турмуш тарзи санъатини мукаммал эгалламаганимиздадир. Бахтли ва тўкин ҳаёт сари ҳаракат бошлаганда омадсизликка бардош беришимизга тўғри келади.

Одатда, ўзимиз уйда, фикру хаёлимиз эса ишхонадаги муаммолар билан банд бўлади. Ишхонада ишда бўлганда эса уй юмушлари ташвиши билан хаёл сурамиз. Биз атрофдагиларни сезмай, бошқаларни эшитмай кунни ўтказамиз. Сўзларни эшитсак ҳам, мазмунни миямиз қабул қилмайди. Вақт ўтган сари кечаги кун тажрибаси ёки эртанги рўй бериши мумкин бўлган нарсалар билан банд эканимизни тушуна борамиз. Кечаги ва эртанги кун хаёлига фарқ бўлиб, бугунги куннинг ўтганини сезмаймиз. Шунчаки кунни яшаб ўтказамиз, ундан ҳеч нима олмаймиз. Биз истаган вақтда, хаёлан ҳар жойда бўлишимиз мумкин, фақат турган жойимизда эмас. Биз қаерда бўлишимиздан қатъий назар, ўша ерда эканимизни сезишимиз даркор. Хаёлимиз ҳам шу жойда бўлиши керак. Ўша лаҳзадаги манзарани бутун моҳияти билан ҳис қилиш лозим.

Яшаш - бу вақт топиб қуёшнинг ботишидан завқланиш, тинчликни, осудаликни ҳис қилишдир. Яшаш - бу ҳар бир лаҳзадан шундай фойдаланишки, шу онда кимлигимиз ва ким бўлиб етишаётганимизни англайлик. Ҳаёт нима иш қилишимиз эмас, балки бошимизда нималар кечаётгани билан белгиланади. Доим қаерда бўлсак, ўша ерда эканимизни ҳис қилмас эканмиз, ҳеч қачон яхши яшаш санъатини эгаллай олмаймиз.

ВАҚТНИ БОШҚАРИШ

Кимдир бошқаради, кимдир хизмат қилади. Ё сиз кунни бошқарасиз, ё кун сизни бошқаради. Ё бизнесни сиз бошқарасиз, ё бизнес сизни. Сиз муҳим нарса билан аҳамиятсиз нарсани ажратиб олишингиз керак. Кўпчиликнинг омадсизликка учрашининг сабаби - улар муҳим ишларга эътиборсиз бўлиб, муҳим бўлмаган нарсаларга катта аҳамият берадилар.

Сиз шунчаки ҳаракатни мақсадга эриштирувчи ҳаракат билан адаштирманг. Бандликда алданиб қолиш осон. Нима билан бандсиз?

Кунимиз қиммат туради. Бир кунни бекор ўтказсак, ишлатадиган кунимиз биттага камаяди. Ҳар бир кунни доноларча ўтказишни тан олинг.

Вақт қимматли фаоллардан биридир. Шунга қарамай, биз уни фойдали мақсадларга сарфламай, исроф қиламиз. Мантиқсиз ишларга сарфлаймиз, ўлдиришга ишлатамиз.

Биз кўп вақтимизни майда-чуйдаларга ва оз вақтимизни жиддий ишларга бир хилда сарфлай билмаймиз.

Вақт - пулдан кўра қимматлироқ нарса. Сиз кўпроқ пул ишлаб топишингиз мумкин, лекин кўпроқ вақтни ола олмайсиз.

"Йўқ", деб айтишга ўрганинг. Тилингизга эрк берманг. Елкангизга оғир юк осиши мумкин.

Вақт - бадавлат одамларнинг энг сирли хазинасидир.

МУВАФФАҚИЯТГА ЭРИШИШ ОСОН, ЛЕКИН УНГА ЭЪТИБОР БЕРМАСЛИК УНДАН ҲАМ ОСОН

*Борининг қадрига етмай, кўпроғига
эришиб бўлмайди. Шукроналик ғоялар
учун имконият яратиб беради.*

Қандай қилиб олти йилда муваффақиятга эришганим тўғрисида кўпчилик мендан сўрайди. Чунки аксарият одамлар бунинг уддасидан чиқа олмайди. Жавоб оддий: "Мен учун қилиш осон бўлган ишларни бажармаслик улар учун амалга оширишдан ҳам осонроқ бўлган". Менга қўлдан келиши мумкин бўлган ишларга мақсад қўйиш осон бўлган. Мен фикр ва ғояларимга таъсир қиладиган китобларни ўқиш осонлигини тушуниб олдим. Улар ўқимаслик осонроқ, деб ўйладилар. Мен муваффақиятга эришган инсонлар орасида бўлиш, дарсларга кириш осон, десам, улар бу иш ҳеч нима бермайди, дедилар. Хуллас, ҳаммасини жамлаб мен қилиш осон, дедим, улар эса қилмаслик осонроқ, деб тушундилар. Мана олти йил ичида мен миллионер бўлдим. Улар эса ҳалиям давлатни, иқтисодни, сиёсатни қоралаб юрибдилар.

Аслида кўпчилик инсонлар имкониятлари даражасида ишламайдилар. Бажаришлари мумкин бўлган ишдан камроқ тер тўкишга ҳаракат қиладилар. Бунга бир сўз билан эътиборсизлик деб аниқлик киритсак ҳам бўлади.

Ҳап пул етишмаслигида эмас, банкда пул кўп. Имконият йўқлигида ҳам эмас. Инсоният тарихида охириги йилларда қанчадан-қанча ишга таклиф эълонлари, ишламоқчи бўлган кимсага имкониятлар тикилиб ётибди. Китоб етишмовчилиги ҳам йўқ, кутубхоналар китоб билан тўлдирилган, ҳаммаси етарли. Мактаб ҳам муаммо эмас. Ўқитувчилар, етакчилар, маслаҳатчилар, ўргатувчилар ортиғи билан бор. Бизга нима керак бўлса - бойлик, ҳокимият, ҳаёт тажрибаси - ҳаммасига эришиш учун етарли шарт-шароит мавжуд.

Асосий сабаб шу - имкониятлардан камроқ фойдаланамиз, шунчаки эътиборсизлик қиламиз.

Эътиборсизлик худди микроб (инфекция)декдир. Уни назорат қилмасак, бутун қоида тизимига тарқалиб, гуллаб-яшнаб бораётган бахтли ҳаётни бузиб юборади.

Шу ишларни бажармагандан сўнг ўзимизни гуноҳкордек ҳис қиламиз. Бу гуноҳкорлик ҳисси ўзимизга бўлган ишончимизни эговлайди. Ишончсизлик ортгани сайин фаоллик даражаси пастга қараб туша бошлайди. Фаолсизлик эса кўнгилсиз натижаларга олиб келади.

Ёмон натижа мулоқотни сустлаштиради. Охир-оқибат инсоний муносабатлар салбий эътирозларга айланади ва шундай чек-чегарасиз давом этаверади.

АСОСИЙ ҚОИДА

Муваффақият - бу мўъжиза эмас, ғайритабиий нарсамас. Муваффақият - ҳар кун такрорланадиган табиий ишларнинг жамламасидир.

Ер юзидан бирорта асосий қоида йўқ. Кимки "Мен асосий қоидани яратдим", деса, орқасидан юрманг. Барибир сизни антивариант ишлаб чиқарадиган заводга олиб боради. Бир хил ишларни ҳар кун бажариш керак. Шанба кун кечқурун 7 та олма емоқ ёки ҳар кеча биттадан олма емоқ - бу билан ҳеч нарсага эришиб бўлмайди.

Муваффақият - бу оддий, тўғри қоидаларни ҳар кун бажаришдан бошқа ҳеч нарсамас. Шу вақтнинг ўзидан ушбу қоидаларни бажармаслик ёки оддий хатоларнинг ҳар кун такрорланиши мағлубиятдир. Қоидаларни қилиш-қилмаслик йиғиндиси муваффақиятга ёхуд омадсизликка олиб келади.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Мен МЛМ компаниясидаман. Ҳақиқатдан ҳам компания ва унинг маҳсулотларига ихлосим катта. Сиз-

нинг барча кассеталарингизни эшитиб, ўрганиб чиқдим. Улар аъло даражада, менга маъқул. Муаммо шуки, менга бир ўргатувчи устоз керак. Кимга мурожаат қилай? Илтимос, шу ҳақда маслаҳат берсангиз. Алоҳида хизматингиз учун сизга олдиндан ташаккур билдираман. Аллоҳ сизни паноҳида асрасин.

Жавоб: Самимий тилакларингиз учун раҳмат. Устоз борасида мен бахти чошган инсонман. Жаноб Шоаффедек одамга шогирд бўлганман. У кишидан бошқа кучли ва обрўли устозларим ҳам бўлган. Улар таниқли буюк Наполеон Хилл, Эрл Найтингел ва Жеймс Алленлардир. У вақтлар уларни шахсан танимасдим, фақат китоблари орқали билардим.

Саволингизга келадиган бўлсак, шуни таъкидлайманки, сиз дунёдаги барча одамлар қатори одамсиз. Гапингизга қараганда, сиз ўзингизни ривожлантиришга киришибсиз, яъни керакли ахборотларни тўплайсиз. Шу йўлда давом этинг ва бу билан бирга ҳаракатга тушинг. Ҳар қандай ғоя ва илҳомланиш сизнинг устозингиз бўлсин, токи реал инсонни топмагунингизча. Ҳаттоки кейин ҳам бу инсондан бошқарувчи эмас, манба сифатида фойдаланинг. Омад тилайман!

Ахборот - бу ғояни амалга оширишнинг осон шакли.

Ҳеч нарсаяхши бир ғоя ва ахборотдек келажакингиз учун фойдалироқ бўла олмайди. Кўпроқ информация жамланг. Ўзингизда яхши-яхши ғояларни ишлаб чиқинг.

ҲАММА ГАП МУНОСАБАТДА

Бировларга ўзингизни шахс сифатида ўсганингизни кўрсатиш улар учун энг яхши совға бўлади. Авваллари мен айтар эдим: "Сиз менга ғамхўрлик қилсангиз, мен ҳам сизга ғамхўрлик қиламан". Энди эса "Сиз мен учун ўзингизга ўзингиз ғамхўрлик қилинг, мен сиз учун ўз ғамимни ейман", дейман.

Инсоннинг ўзгариш жараёни ўз ичидан бошланади. Биз ҳаммамиз ҳаракатимиздан яхши натижа олишга ташнамиз. Кўпчилигимиз бахтли келажак учун қаттиқ меҳнат қилишга тайёرمىз. Ҳар биримиз ўз қобилиятимизни тўла ишга солиб, хоҳлаган натижага эришишимиз мумкин. Қўлга киритганларимиз даражасини олдиндан аниқлаб берувчи биргина нарса бор, у ҳам бўлса, бизнинг муносабатимиз. Худди мана шу биров бизни янги ишга чақирганда бир қарорга келишимизга таъсир кўрсатади ва орзуимизнинг катта-кичиклигини аниқлаб беради.

Дунёда бирор кимса йўқки, бизнинг муносабатларимизга ўз таъсирини кўрсатса. Тўғри, одамлар ўз ният-мақсадлари йўлида ёлғон хабарлар билан нотўғри фикрлаш ёки бошқа соҳада таъсирларини ўтказмоқчи бўладилар. Аммо ҳеч ким бизнинг муносабатларимизни назорат қилолмайди, ўзгартира олмайди, агар ўзимиз ўз хоҳишимиз билан буни қилмасак. Биз хулқ-атворимизни назорат қилишни бировнинг қўлига бериб қўймаслигимиз керак. Ўзимиздан бўлак ҳеч ким биздан аччиқланмайди. Бизни назорат қилишни бировнинг қўлига бериб, кейин аччиқланиб юрамиз, ким қилганининг фарқи йўқ. Буни ўзимиз танладик, биров эмас. Улар шунчаки фақат бизнинг мавқеимиз ва мустақамлигимизни синаб кўрдилар. Агар биз муносабатимизга масъулиятсизлик қилсак, жавобгарликдан қочишни танлаб, ҳасадгўй душман, қўрқоқ, ҳамма нарсадан хавфсирайдиган одамга айланиб борсак, демак, синовдан ўтолмадик. Агар биз "Бу синовга қодир эмас эканман", деб ҳаммасига ўзимизни айбдор қилиб ўтирсак ҳам, бу тестдан ўтмадик, деб ҳисоблашимиз мумкин.

Агарда буларнинг ҳаммасига бефарқ эмасман, деб ўйласак, ўзимиз учун жавобгарлик юкини бўйнимизга олишимиз керак. Сиз мана шундай бизни нотўғри йўлга бошловчиларга қарши туришингиз ва бахтли келажак сари йўлга чиқишга ўзингизда куч топишингиз керак. Биз келажак тайёрлаган мукофотга эришмоқчи бўлсак, ҳозир тўғри

йўлни танлашимиз лозим. Бизда танлаш ҳуқуқи бор. Инсонийлик ирқимиз, қоидамизни авайлаш-асрашни ўз назоратимизга олиш, хулқ-атворимизни, барча нарсаларга нисбатан муносабатимизни бошқаришимиз даркор.

Муносабатларимиз - бизнинг энг қимматбаҳо туйғуларимиз. Уни ҳимоя қилиш зарур. Уни ўғрилардан, қароқчилардан асранг, ижобий муносабатларингизга шикаст етказишларига йўл қўйманг.

Муваффақиятга эришишнинг асосий сабабларидан бири - ҳаётга ижобий, тўғри муносабатда бўлишдир. Ижобий муносабатлар ва соғлом фалсафамиз уйғунлиги ўзимизга ва атрофимиздагиларга мустаҳкам ички куч беради. Ва бу ҳаётимизнинг барча жабҳаларида ўзининг ижобий таъсирини кўрсатади.

ҲАҚИҚАТ

Ҳақиқатга жуда озчилик яқин келади. Аслида нимага умид қилсак ёки нимани ўйласак, шу ҳақиқатдир. Балки шунинг учун ҳам "Менимча, шу..." демоқ ҳақиқатга энг тўғри ёндошиш ҳисобланади. Ҳақиқатни тасдиқлаш даркор. Сиз бирор ҳақиқатни айтмоқчи бўлсангиз, бунинг ҳеч бир ёмон томони йўқ. Масалан, сиз хонавайрон бўлдингиз. Энг тўғри йўл - сиз "Мен хонавайрон бўлдим", дейишингиз керак. Ҳақиқат етарлича бўлмаса, сиз уни ишонарли тарзда тасвирлаб, кўрсатиб беришингиз лозим. Самимият - бу ҳақиқат, адолат учун тест эма. Биз хатога йўл қўймаслигимиз керак. Баъзида "У тўғри гапирётганга ўхшайди, негаки гаплари самимий", деймиз. Биз булардан қочишимиз керак. Баъзида нотўғри гапни ҳам самимий қилиб айтиш мумкин. Ҳақиқат ҳақиқат билан, самимийлик самимият билан ўлчанади.

Ҳақиқатпарвар, адолатпарвар инсонларни топинг.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Келажакда савдо соҳасини қандай тасаввур қиласиз? Ёшим 29 да, дипломим йўқ. Карьера қуришим керак. Охирги 7 йил давомида хотиним карьера қилгунича уй хўжалиги ишлари ва болалар билан шуғулландим. Даромадимни назорат қилмоқчиман. Мен диплом талаб қилмайдиган, доимий чегарасиз даромад берадиган савдо соҳасида ишламоқчиман. Агар сизда бирор таклиф бўлса, илтимос, марҳамат қилиб менга айтсангиз.

Жавоб: Сизга жавоб бериш учун мен сиз тўғрингизда керакли маълумотга эга эмасман. Лекин савдо соҳасининг келажаги буюк деб ҳисоблайман. Гап шу ишни ўз хоҳишингиз билан қилишда. Кейинги 20-30 йиллар ичида нима билан шуғулланишингизни кўз олдингизга келтиринг. Сўнг шу йўналишда ишонч ва қатъийлик билан қаттиқ меҳнат қилинг. Чегарасиз даромад масаласига келсак, мен фақат иккита йўлни биламан: ё ўзингизнинг шахсий ишингизни бошланг ёки МЛМ га кириг. Лекин буларнинг бирортаси ҳам тез ва осон бўлмайди. Кимдир аксини айтса, эҳтиёт бўлинг. Икки йўлда ҳам вақт ва пулга нисбатан таваккал қилинади. Ҳар иккала ҳолатда ҳам яхши ўйлаб кўриб, керакли тамойиллар билан ишлаш керак. Қайсинисида ишласангиз ҳам, бошида хавфсизликни таъминлаш лозим, яъни вақт ва пулингизни йўқотиб қўймаслик учун сиз шу соҳада аввал кўп пул сарфламасдан малакангизни ошириб боринг. Хусусан, ҳали сиз бу соҳада янги одам бўлсангиз, ҳаммасини ўйлаб кўриб, тўғри иш тутинг.

Муваффақиятнинг 20 фоизи устамонликдан, 80 фоизи стратегиядан иборат. Сиз кўп ўқишингиз мумкин. Лекин муҳими режали асосда ўқишда!

Инсон зоти истаган нарсасини қандай қилиб бўлса ҳам, олишдек ажойиб қобилиятга эга. Лекин "истак" ва "керак" маънолари ўртасида катта фарқ бор. Сарфлашдан кўра қарзга бериш афзал.

Савол: Жим, сизнинг веб-сайтингизда ўсмирлар учун "Буюкликнинг уч калити" деб номланган видеога кўзим тушиб қолди. Бу қанақа калитлар?

Жавоб: Қисқа жавоб бераман. У ўсмир бўлсин, катта ёшдаги одам бўлсин, учта оддий нарсани бажаришни кўз олдига келтириши керак. Агар узоқ муддатда шуни амалга оширса, албатта муваффақиятга эришади.

1. Мақсадни аниқлаш. Буни мен келажакни тасаввур қилиш деб айтаман. Катта келажак ваъда қилинса, ёшу қари керакли суммани беришга тайёр. Бизнинг вазифамиз фарзандларимизга келажакни аниқ кўрсатиб бериш, токи уларда эртанги мукофот учун бугун ишлашга сабаб туғилсин. Бунинг учун уларга мақсад ёрдам беради.

2. Шахс сифатида ўсиш. Билимимизни оширишда қатор изчил оддий ишларни йўлга қўйсак, ўша билим банки бизга умр бўйи энг яхши фоизларни тўлаб боради. Мен китоб ўқиш, кассета кўриш, семинарларда қатнашиш, кундалик юритиш ва лидерлар даврасида тез-тез бўлишга вақт ажратишни таклиф қиламан.

3. Молиявий режа тузиш. Бу режани мен "70/30" деб атайман. Қанақадир аниқ суммага эга бўлганингиздан сўнг унинг 10 фоизини жамлашга, 10 фоизини инвестицияга, 10 фоизини хайрияга олиб қўйсангиз, бироз вақт ўтгандан кейин моддий эркин кишига айлана бошлайсиз.

Шуни таъкидлайманки, бу учта пункт фақат ёшлар эмас, уларнинг ота-оналари учун ҳам қулай усулдир.

Пули кўп, аммо хурсанд бўлмаган отани кўриш ачинарли ҳол. Инсон иқтисодни ўрганса-ю, бахтли бўлишни ўрганмаган бўлса, бу ҳақиқатдан яхши эмас.

ЎЗИНИ АЛДАШГА ҚАРШИ ҲАРАКАТ

Моддий эркин бўлиш учун даромаднинг бир қисмини капиталга, капитални ишлаб чиқаришга, ишлаб чиқариш-

даги даромадни инвестиция учун, инвестицияни эса ўзингизнинг моддий эркинлигингизга айлантиринг.

Ҳис-ҳаяжон билан мустаҳкамланган билим ҳаракатга тенг. Ҳаракат натижани таъминлайди. Фақат ҳаракат ижобий реакцияни чақиради.

Мен шу ерда ўзгача фикрдаман. Негаки, бугунги кунда кўп одамлар чиройли ваъдаларга ишонадилар. "Ҳаракатсиз ишонч эзгуликка, яхшиликка хизмат қилмайди", деган сўз бор-ку. Бу ҳақиқат!

Ҳаракатга келиш учун берилган ваъдага қарши эмасман. Қайта такрорланган ваъда тўғри режа тузиб, уни мустаҳкамлашга ёрдам берса, ажойиб натижаларга эришиш мумкин.

Ишонч билан тентакликнинг фарқи жуда нозик бўлади. Кўряпсизми, ҳаракат билан мустаҳкамланмаган ишонч ўз-ўзини алдашнинг бошланишидир. Бизнесда ўз-ўзини алдашдан кўра хавфлироқ нарсаси йўқ.

Тўкин-сочин яшашни орзу қилган эркакни ҳар кун бажарадиган иши - аниқ бир йўналиши молиявий қийин аҳволга олиб боради. Аёл бахтли яшашга интилишидан қатъий назар унинг ҳаёли ва қилаётган ишлари ҳафсаласини пир қилиб, ҳамма нарсадан кўнгли қолиб, ҳаётдан совий бошлайди. Оқибатда иккови ҳам алдовчи орзунинг қурбонига айланади. Бу ваъда ҳаракат билан мустаҳкамланмагани туфайли содир бўлади. Нега? Чунки сўз худди наркотикдек одамни тинчлантириб, қониқарли аҳволга солиб қўяди.

Эсда тутингки, ривожланиш, юксалиш учун сиз ҳақиқатда ишни бошлашингиз керак! Лойиҳангиз қанақа бўлишидан қатъий назар бугундан қадам ташланг, бугундан бошланг. Иш столингиз тортмаларини тозалашни бугундан бошланг! Биринчи мақсадингизни аниқлаб олишни бугундан бошланг! Ҳаракатга чорлайдиган кассеталарни кўришни бугундан бошланг! Озиш тўғрисидаги режани тузишни бугундан бошланг! Мураккаб мижозингизга телефон қилишни бугундан бошланг! "Хайрия",

"муваффақият", "инвестиция" кабиларга пул олиб қўйишни бугундан бошланг!

Ҳар бир киши қила олади. Ҳаттоки илҳоми келмайдиган одам ҳам, руҳи тушкунликдаги одам ҳам руҳлантирувчи китобни ўқишни бошласа бўлади. Яхши ҳаёт учун ўзингизда бирор-бир импульс ҳосил қилинг. Қаранг, қанча янги услубларни янги мақсад йўлида қурбон қилиш мумкин. Ҳаммасини қилинг. Ўзингизга нисбатан паст ниятлар қилманг. Бу қобиқни ёриб чиқинг. Ўзингизни космик ҳаракатингизни бошланг. Нимадир кутишни тутатинг, ҳамма орзулар орқада қолди. Энди ишонч ва ҳаракатни қурол қилиб олганингизни ўзингизга исбот қилиб беринг. Бу сизнинг янги ҳаётдаги янги кунингиздир. Интизомга риоя қилган ҳолда, сиз қанақанги юксакликка эришганингиздан ҳайратда қоласиз. Нимани ҳам йўқотар эдингиз? Ўзингизни айбдор сезиш ва ўтган қўрқинчли кунлардан бўлак ҳеч нимани йўқотмайсиз.

Мен сизларга бир чақириқ билан мурожаат қилмоқчиман: "Қаранглар, биринчи кун янги финишда қанча ишларни бошлаш ва давом эттириш мумкин".

МЕҲНАТ

Сиз донишмандлик ва кучли ҳаяжонни меҳнатга айлантиришингиз керак. Негаки, "Ҳолва деган билан оғиз чучук бўлмайди". Зарур бўлганда дам олинг, лекин мақсад билан эмас. Кучга тўлиш учун керагича дам олинг. Чунки ҳолдан тойганча ишлаш ҳаётингизнинг қадр-қимматига хавф солади. Ҳасадгўйлар кузатиб юрадилар. Ҳар бир берилган ваъдага жавоб бериш керак.

Буйруқларга эмас, маслаҳатларга қулоқ солинг. Фақат ўзингизга буйруқ беринг. Авраам Линколн айтган: "Ҳеч кимнинг қули бўлмасам, ҳеч кимга хўжайин ҳам бўлолмайман".

"Кўп қатори" юрманг. Уларнинг ўзларини оқлашларидан фойдаланманг. Ҳаётингиз учун жавобгар бўлинг.

ҲАЁТИНГИЗНИ ЎЗГАРТИРИШИ МУМКИН БЎЛГАН ТҮРТ ТУЙҒУ

Инсон зоти ҳеч нарсадан нимадир пайдо қилишдек ажойиб хусусиятга эга. У ҳис-ҳаяжон кучи билан катта қаҳрамонликлар кўрсатиши (шунинг баробарида энг катта талон-тарож ишларни ҳам амалга ошириши) мумкин.

Туйғу - бу сизнинг ичингиздаги энг қудратли куч. Туйғу чўлни боққа, тийинни хазинага айлантиради. Туйғу - бу ёнилғи. Ақл эса - кемани ҳаракатга келтирувчи ёки инсоният тараққиётини ривожлантирувчи кучдир.

Қанақа туйғулар одамни ҳаракатга келишга мажбур қилади?

Тўртта туйғу мавжуд. Уларнинг ҳар бири ёки уйғунликда бениҳоят ақлга сиғмайдиган ҳаракатларга чақиради. Агар сиз туйғунгизни хоҳишингиз билан мустаҳкамласангиз, ана ўша кун ҳаётингизда қайта қуриш юз беради.

1. НАФРАТ туйғуси.

Биз ҳеч қачон нафрат туйғуси билан ижобий ҳаракатни боғлай олмаймиз. Шунга қарамасдан, бу туйғу тўғри йўналтирилса, инсон ҳаётида ўзгариш бўлиши мумкин. Нафрат туйғуси шунақа кучки, инсонни шундай баланд нуқтага чиқарадики, орқага қайтишнинг иложи ҳам бўлмай қолади. Ҳаттоки, у "Бас, етар" деган ҳайқириқ билан чиқади.

Худди мана шу сўзни мен ҳам 25 ёшимда айтганман. Негаки, кўпдан-кўп камситишлар бошимдан ўтгандан сўнг "Энди бунақа яшашни хоҳламайман", деганман. Ўшанда бўйнимгача қарзга ботгандим. Фойдали нафрат туйғуси қачон келади? Қачонки, одам "Етар, энди етар!" деганда. У "йигит" охир-оқибат воситачи бўлишдан чарчаган. У офриқли қўрқув туйғусида камситилишдан тўйган. Энди бошқача яшашга қарор қилган.

У ёқ-бу ёққа қаранг. Бу кун ҳаётингизни ўзгартириб юбориши мумкин. Бу кунни қандай хоҳласангиз, шундай атанг. "Бас, етар, энди етар, бас!" дейсизми, "Бошқа

ҳеч қачон!" дейсизми, қатъий назар бу кун катта кучга эга. Ҳеч бир нарсa нафрат туйғусидек ҳаётингизни авра-астари билан ўзгартириб юборолмайди.

2. ҚАРОР.

Кўпчилигимиз бир қарорга келиш учун ўзимизни мул-зам қилиб, мажбур қилишимиз даркор. Бир қарорга кел-дикми, биз дарров шу қарор билан боғлиқ ички қарама-қарши зиддиятларга дуч келамиз. Биз йўлнинг ажралиш жойига келиб қолдик. Бу йўл икки, уч ёки тўрт тарафга қараган бўлиши мумкин. Сиз қарор қабул қилган кундан бошлаб ичингизда муаммолар жараёни бошланади. У сизга тунлари уйқу бермай, совуқ терга ботасиз. Худди ичин-гизда "фуқаролар уруши" бўлаётгандек. Туйғулар армия-сининг бир-бири билан жанги. Уларнинг ҳар бири ўзлари-нинг арсенал далил-исботлари билан чиқиб, бизнинг эс-ҳушимиз, ақл-идрокимиздан юқори турмоқчи бўладилар. Қароримиз қандай қабул қилинган - мардларчами ёки қў-рқоқлик билан, пухта ўйлабми ё тентакларчами, ҳаракат-ни йўналтиришга қодирмизми ё уни тўхтатамизми?

Қарор қабул қилиш учун мен сизларга қуйидагилар-дан бошқа кўп маслаҳат бермайман: нима қилишингиз-дан қатъий назар бошингиз қотиб тўхтаб қолманг. Бир қарорга келинг. Ҳеч нима қилмагандан кўра, нотўғри бўлса ҳам, бирор иш қилганингиз маъқул. Ҳар биримиз довдирамасдан, эс-ҳушимизни йиғиб олиб, ўз туйғумиз-га эга бўлишимиз керак.

3. ИСТАК.

Истаклар қаердан келиб чиқади? Бу саволга аниқ жавоб беролмайман. Лекин истак тўғрисида икки нарсани биламан:

- а) у ташқаридан эмас, ичдан келади;
- б) у ташқи кучдан ҳам ҳосил бўлиши мумкин.

Қарийб ҳамма одам тилак билдира олади. Бу вақт ва тайёргарликнинг иши. Бу юракни ўт олдирган қўшиқ, бирор-бир панд-насиҳат, бирор-бир кино, дўстлар суҳ-бати, душман билан юзма-юз келиш, ҳаттоки китоб ё

бирор рукн остида поэма, нима бўлишидан қатъий назар сизга ички туртки берсин ва инсонни "Мен буни ҳозир хоҳлайман", деб юборишга мажбур қилсин.

Шунинг учун чин юракдан хоҳиш билдиринг. Ҳаётда орттиришингиз мумкин бўлган малакадан ўзингизни ҳимоя қилманг. Ўзингизни аяманг. Мана шунда ҳеч нарсадан ҳафсалангиз пир бўлмайди, кўнглимиз қолмайди. Ҳаётнинг сизга кириб боришига йўл қўйиб беринг. Ҳозир бўлмаса, келаси сафар албатта яхши истаклар ҳаётингизни ўзгартириб юборади.

4. ЖАСОРАТ.

Жасорат "Мен бўламан!" дейди. Бу икки сўз энг қудратли куч. "Мен бўламан!" Буюк Британия давлат арбоби Бенжамин Дизраэли айтган: "Ҳеч нарса инсон иродасига қарши тура олмайди. Негаки, у олий мақсад йўлига тикилган картадир". Бошқача қилиб айтганда, кимдир "қилишга ёки ўлишга" қарор қилдими, уни тўхтатиб бўлмайди.

Скалолаз айтади: "Мен тоғ чўққисига чиқаман. Улар менга у жуда баланд, жуда узоқ, жуда сирпанчиқ, жуда айланма, жуда қийин, оғир, дердилар. Лекин бу менинг тоғим. Мен унга чиқаман. Тез орада чўққидан туриб сизларга қўл силкитаман. Ёки сизлар мени бошқа кўрмайсизлар. Негаки, агар чўққига чиқа олмасам, мен қайтиб келмайман". Бу қарор билан баҳслашишга кимнинг қурби етади? Шунақанги темир иродали инсонларга дуч келиб тасаввур қиламанки, ВАҚТ, ТАҚДИР ва АҲВОЛ биргалашиб мажлис қилиб, қарор қилади. "Охир-оқибат мақсадга етишиш учун биз қила оламиз, чиқишга ҳаракат қилиб ё чиқаман, ё уламан", дейди.

Қачонлардир Калифорния штатида мактаб болаларига маъруза ўқиганимда жасорат тўғрисида савол берганман. Шунда бир ўқувчидан аниқ жавоб эшитгандим. Саволга кўп болалар қўл кўтарди, яхши ижобий жавоблар айтишди. Лекин энг охирги партада ўтирган уятчан қизалоқ секингина "Жасорат - бу ўзига сўз бермоқ, ҳеч қачон орқага қайтмаслик учун ўзига сўз бермоқ!" деб жавоб

берганди. Мана ўша аниқ жавоб: "Ҳеч қачон орқага қайтмаслик учун ўзига сўз бериш!"

Ўйлаб кўринглар, ёш бола юриб кетишни ўрганиши учун қанча ҳаракат қилади? Унга бунинг учун ўртача бир вақт берасизми? Ёки "Бўлди энди, вақт ўтди, вақтдан фойдалана олмадинг", дейсизми? Сиз буни аҳмоқлик, тентаклик деб ўйлайсиз, тўғрими? Албатта ҳар бир она фарзанди юриб кетгунича ҳаракат қилдиради, юришни ўргатади. Шунинг учун ҳамма одам юра олади.

Бу ҳаёт мактаби. Ўзингиздан сўранг: "Орзуимга етишиш учун қачонгача яшайман?" Мен керагича, деб жавоб бераман.

ҲИС-ҲАЯЖОН

Ҳис-ҳаяжонимиз бизни бошқариши ёки бизга хизмат қилиши фақат ўзимизга боғлиқ. Ҳис-ҳаяжонимиз билим ва интеллектга муҳтож.

Ҳаётни қандай қилиб ҳис қилиш ва ўзимизга кириштиришни билишимиз муҳимдир. Ҳис-ҳаяжонингиз ўлчовини билинг. Ҳар қандай аҳамиятсиз нарсага атом бомба-сидек портлаб кетиш шарт эмас. Эмоционал сигнал қабул қилиш аёлларда ҳайратда қоладиган даражада кучли бўлади. Масалан, баъзи бўрилар шунчалик ақллики, улар қўйлар жунига ўралиб, ястаниб оладилар. Эркаклар уни "Худди қўйга ўхшайди" ёки "Қўй-ку", десалар, аёллар "Қўйга ўхшайдиган нима экан бу?" дейдилар.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, мен тармоқли маркетингнинг паст даражадаги бир группасига раҳбарлик қиламан. Уларни ўзлари устида ишлашга чақираман. Улар бу ишни қилганларида натижа бизнесда ҳам, шахсий ҳаётда ҳам ғалати бўлиб ажралиб туради. Шунинг сиздими, улар энди улгурган пайтларида ўта бандликларини кўрсатиб, ўрганишни

тўхтатишни хоҳлаб қоладилар. Давом эттиришга ҳожат йўқ, дейдилар. Шу борада нима маслаҳат берасиз?

Жавоб: Биринчи бўлиш - бу буюк иш. Мактабга борган кунимиздан бошлаб, то умримизнинг охиригача биз нима муҳим, нима муҳим эмаслигини танлаб олишимиз керак. Менимча, ҳеч қачон янги билимлар олишни тўхтатмаслигимиз керак.

Одамларни ушлаб қолишнинг яхши бир йўли - уларни мунтазам семинарларга, тадбирларга, тренингларга йўналтириш, китоб, видео-кассеталар кўришга даъват қилиш. Токи қаерда билим бўлса, улар ҳамма вақт ўша ерда бўлсинлар. Одамларни шахс сифатида ривожланишга йўналтириш худди радиоприёмникни керакли частотада сақлашга ўхшайди. Сиз тинчгина яшаяпсиз, бирдан қанақадир цитата ёки тарих тўғрисида эшитдингиз. Бу сизни руҳлантириб юборди. Энди сиз ўз мақсадингиз ва бурчингиз тўғрисида ўйлай бошладингиз.

Ёсингизда бўлсин, билим ҳамма вақт жамланиб боради. Бу тўртта рақамдан иборат қулфни учтасини биласиз - у тўртинчисини ҳам топаман, дейишдек гап. Лекин биз қайси семинарда ёки китобда ўша тўртинчи рақам бўлишини ҳеч қачон аниқ билмаймиз. Ҳа, баъзида инсон ўз устида ишлашдан чарчаб бошқа томонга қадам ташлайди. Шунда сиз унинг шахс сифатида ўсишида иштирок этиб, уни йўналтирсангиз, муҳими шу билан яшасангиз, улар албатта ўрганишга тайёр бўладилар ва ҳеч қачон ўрганиб ривожланишга нисбатан хоҳишлари сўнмайди. Аксинча, энди ўсиб, ривожланишга интиладилар.

Даромад олиш - бу бир ишга яқинроқ бориш ва ишга киришиш демакдир.

КИТОБ ЎҚИНГ

Бахтли, бой, соғлом, кучли ва муваффақиятли бўлиш учун ўқилмоқчи бўлган китобларнинг қарийб ҳаммаси ёзиб бўлин-

ган. Турли ҳаёт йўлларидаан ўтиб, муваффақиятга эришган инсонлар чўнтакларидаги тийинлардан катта бойликка, омадсизликдан муваффақиятга эришганликлари тўғрисида ёзиб қўйганлар. Биз илҳомланишимиз учун, кучли билимларидан ўрганишимиз учун ва ўз муваффақият фалсафамизга эга бўлишимиз учун улар ўзларининг бой малакалари ва донишмандликларини бизга қолдирганлар. Биз уларни худди ўшандай такрорлай олмаймиз. Фақат уларнинг зийракликлари, фаросатларидан фойдаланиб, хатоларидан қочиб, ўз режаларимизни тузамиз. Уларнинг донишмандлик насиҳатлари билан ўз ҳаётимизни ўзгартиришимиз мумкин.

Бизга керак бўладиган инсон зотининг барча донишмандлиги бошқа одамлар томонидан аллақачон китобларга йиғиб қўйилган. Бу бебаҳо маълумотлар бизнинг ҳаётимизни яхши томонга ўзгартириш учун катта қудратга эга. Ушбу китобда тўкин-сочинлик, соғлик, ўзаро муносабат, фарзандлар камоли жамланган. "Охирги тўқсон кунда нечта китоб ўқидингиз?" деган ҳақли савол туғилади.

Нега ҳаётимизни ўзгартириш мумкин бўлган китобларга эътибор бермаймиз? Нега эътиборсизликни давом эттирамиз-у кейин шикаят қиламиз? Нега эътиборсизлигимиз оқибатини лаънатлаб, яна ўзимизни оқловчи сабаблар кўрсатишда давом этамиз? Нега фақат 3 фоизгина аҳоли ҳаётини ўзгартириш учун туғиладиган барча саволларга жавоб берувчи китоблардан фойдаланади? Улар кутубхоналарга қатнайди. Ҳаётини яхшилашга интилган инсон бу китобларни ўтказиб юбормайди. Негаки, ўтказиб юборгани унга ёрдам бера олмайди. Муаммо китобнинг қимматлигидами? Агар инсон китобнинг нархи баланд деб ҳисобласа, бир кун келиб шу китобни сотиб олмагани учун катта тўлов тўлайди.

Китоб ўқий олмайдиган ва ўқишни хоҳламайдиган одам ўртасидаги фарқ катта эмас. Икки ҳолатда ҳам эътиборсизликнинг оқибати. Мукамал инсон бўлиб етишиш учун ўқишга, билим олишга жиддий эътибор бе-

риш керак. Яхши ўқишни ўргатувчи курслар мавжуд. Минглаб китоблар кутубхона жавонларида ўз ўқувчиларини кутиб ётибди. Ҳаётимизни ўзгартиришда биз билан китоб ўртасида ҳеч нима турмаслиги керак.

Китобларни ўқишда давом этиб, сиз қисқа вақт ичида янги, фойдали кўпгина нарсаларни ўрганасиз. Агар сиз вақт тополсангиз, тезгина қўлингизга китобни олишга ўзингизни мажбур қилмасангиз, иродали бўлмасангиз, дарров бўшлиқни эътиборсизлик эгаллаб олади. Кимки гўзал ҳаётни орзу қилса, у аввало шахс сифатида ўсган бўлиши керак. У мукамал даражадаги ҳаёт фалсафасига эга бўлиши керак. Ўқишга кўникма ҳосил қилиш - бу бахт ва муваффақиятга элтувчи энг яқин йўл.

КУТУБХОНА

*Керак бўлса, тушликни ўтказиб юборинг,
лекин китобни эмас.*

Баъзилар ёмон романни ҳам ўқиш керак, дейди, ҳаттоки ўшанда ҳам қанақадир қиммат нарса топилади. Мантиқан ёндошсак, яхшилаб қидирсанг, ахлатхонадан ҳам нон бўлагини топса бўлади. Лекин шу иш қилишга арзийдими? 250 минг доллар турадиган қасрларга, данғиллама участкаларга эга бўлган инсонларнинг уйларида кутубхоналари бор. Бу кўп нарсани англатади. Нимага муҳтожлигингиз бўлса, ҳаммаси мавжуд. Сиз фақат кутубхонага боришингиз керак. 3 фоизгина америкаликларнинг кутубхонадан фойдаланишининг бирор маъноси бордир. Балки у жуда қиммат турар? Йўқ, у бир чақа ҳам турмайди. Эҳтимол, кутубхона уйингизнинг ёнгинасида жойлашган.

Баъзилар шунчалик ҳам ўқийдиларки, уларнинг миялари қуришиб қолган (ҳаётий фаолиятини йўқотган миялар). Ҳозир мен энг ажойиб кутубхоналарнинг бирининг эгасиман. Кутубхонамдаги ҳамма китобларни ўқимаган-

ман. Буни тан оламан. Лекин қачонки бирор китоб билан танишиб чиқсам, ўзимни ақллироқ бўлганимни ҳис қиламан. Ёмон адабиётларни ўқиманг. У кўнгилочар бўлиши мумкин, лекин сизга ҳеч қанақа фойда келтирмайди. Ўқимаган китобингиз сизга ёрдам беролмайди.

Китоблар бор, уларни топиш ва сотиб олиш осон. Китоб жилди билан магазинда 6 ёки 7 доллар туради. Бу пулни сиз болангиздан ҳам қарзга олишингиз мумкин. Гап китобнинг нархида эмас, гап китобни ўқимаганингиз сизга қанчага тушишида.

ЧУМОЛИ ФАЛСАФАСИ

Мен болаларга доим чумоли фалсафаси деб номланган тўғри ҳаёт йўлини уқтириб келаман. Чумолилар ҳайратда қолдирадиган 4 та концепциядан иборат ажойиб фалсафага эга:

1. Чумолилар ҳеч қачон орқага қайтмайдилар. Агар бирор ёққа кетаётган бўлса, ҳалақит берсангиз ёки тўхташишга уринсангиз, улар дарров бошқа йўл топадилар. Қандай ажойиб фалсафа! Ҳеч қачон таслим бўлмаслик, орқага қайтмаслик! Ҳар қандай услубни қўллаб айтилган жойга етиб бориш!

2. Чумолилар ёз бўйи қиш ғамини ейди. Ҳамма вақт ёз бўлиб турмайди. Ёзда ортиқчасини қишга ғамлайди.

Эски тарихдан маълум: "Уйингни тупроқдан қурма". Нега бу насиҳат бизга муҳим? Негаки, реалист бўлиш керак. Ёзнинг иссиқ кунларида кўл бўйида дам олиб, кузнинг қаттиқ шамоли тўғрисида ҳам ўйлаш керак. Келажак ҳақида ўйланг.

3. Чумолилар қиш бўйи ёз тўғрисида ўйлайди. Бу жуда муҳим. Улар қиш ҳам мангу чўзилмаслиги, тез орада бу ердан чиқиб кетишлари тўғрисида ўйлайдилар. Иссиқ кунлар бошланиши билан улар ер юзига чиқа бошлайди-

лар. Яна совуқ бошланса, улар дарҳол яширинадилар. Иссиқ бўлиши билан яна чиқа бошлайдилар. Улар ҳам-ма вақт яхши ўзгаришларни кутиб яшайдилар.

4. Чумолилар қишга тайёргарлик кўриш учун ёз бўйи қанча меҳнат қиладилар? Қанча ишлай олсалар - шунча, ишлай олганларича. Қандай ажойиб фалсафа! Қўлдан келганча ҳамма ишни қилиш лозим.

Ҳеч қачон таслим бўлманг, орқага қайтманг. Қўлингиздан келган ҳамма ишни қилинг.

ШАХСИЙ ФАЛСАФА

Камроқ ишлаб, кўпроқ олиш истаги иқтисодий муаммоларнинг бошланишидир. Агар хатоларингизни тўғриламоқчи бўлсангиз, сиз ҳаёт фалсафангизни ўзгартиришингиз керак. Охириги 90 кун ичида китоб ўқимаганингиз ёмон. Ундан ҳам ёмони китоб ўқиш муҳим эмас, деб ҳисоблашингиз.

Шахсий фалсафангиз сизнинг ҳаёт факторларингизни аниқлаб беради. Одамлар ўз фалсафаларини тўғри йўлга солиб, ҳаётларини ўзгартириб юборишлари мумкин. Келажакда молиявий аҳволингизни пул эмас, сизнинг фалсафангиз аниқлаб беради. Бошқаларнинг фикрини ўзлаштириб олманг. Ўзингизнинг шахсий фалсафангизни ривожлантиринг, у сизни муваффақиятга олиб боради.

Агар сиз курсни тўғри танлаб олсангиз, шамол ҳамма вақт сизни орзуингиз томон олиб боради. Тўғри йўлдан борасизми ёки хато қилиб юраверасизми - фалсафангиз шуни аниқлаб беради.

ИМКОНИЯТЛАРНИ СЕВИНГ

Ойлик-маошдан кўра даромад яхшироқ. Ойлик-маош тирикчиликка етса, даромад инсонни бадавлат қилади.

Кимдир инсон қилаётган ишини севиб қилиши лозим, дейди. Тўғри, лекин сиз имкониятни севишингиз керак.

Имконият - бу келажак, соғлиқ, муваффақиятдир. Балки тақиллаётган эшиқдан кириш сизга ёқмас. Лекин ўйлаб кўринг, бу эшик орқасида сизни нималар кутяпти? Масалан, бир йигит: "Мен ариқ қазийман. Энди ариқ қазишни яхши кўришим керакми?" деса, жавоб шундай: "Ўй, сиз ариқ қазишни севишингиз шарт эмас, аммо шу иш сизни муваффақиятга олиб борса, ардоқланг". Сиз ўзингизга "Мен шу ариқ қазиш менга ажойиб имконият бергани учун хурсандман. Ариқни яхшилаб қазийман, чунки бу ерда бир умр қолиб кетмоқчи эмасман", денг.

Майли, кичкинагина муваффақиятдан ҳам завқланинг, илҳомланинг. Аввал қилмаган ишингизни қилиш балки сизга қийинчилик туғдирар. Майли, хатоликларга йўл қўйинг. Бу тўғрида ўйламанг. Сиз имкониятни ва шу имкониятни сизга берган инсонни қадрланг. Ўзингиздан кўра олдинроқ сизга ишонган кишини ҳурмат қилинг. У сизга "Эй, мен бу ишнинг уддасидан чиқдимми, демак, сен ҳам қила оласан", деганди ўшанда.

Ўзингизга бўлган ишонч тез орада ўса бошлайди. Буни ўзингиз сезасиз. Сиз ҳамма нарсага ишончсизлик билан, хавфсираб қаровчи одамдан ижобий инсонга айланасиз. Дунёда энг яхши имконият - бу инсонлар билан мулоқотда бўлиш эканига ўзингиз амин бўласиз. Ҳар бир учрашган одамингиз ким? Балки сизнинг бир умрлик дўстингиз бўлиб қолар? Балки буниси кетиб қолар? Буни вақт кўрсатади. Бошида сиз олдингизда турган одамни тушуниб олиш учун қанча вақт ўтиши кераклигини билмайсиз. Шунинг учун ҳаммасини ташлаб кетишдан олдин шуни эсда тутингки, муваффақият ишонч, интизом, муносабат ва узоқ муддатли мажбуриятга асосланган. Сиз ҳозир қилаётган ишингизни севмассиз, лекин бу иш сизни эртанги катта имкониятларга олиб боради.

ХОҲИШ

Инсон ўзига нима кераклигини аниқ билса, уни олиш ва унга эришиш учун қўлидан келган ҳамма ишни қила олади. Ҳа, фақат инсон ана шундай ажойиб қобилиятга эга. Лекин "керак" ва "хоҳиш" ўртасида катта фарқ бор.

Энг яхши руҳланиш - бу инсоннинг ўзини руҳлантириши. Ёш киши: "Кимдир менга ҳақиқат йўлини, тўғри йўлни кўрсатсайди", дейди. Ўша одам келмаса-чи? Сиз шунга тайёр бўлишингиз керак. Агар сиз бирор нарсани хоҳласангиз, уни топишнинг йўлини ҳам топасиз. Руҳланишнинг ўзи етарли эмас. Агар сиз аҳмоқни руҳлантирсангиз, натижада руҳланган аҳмоқни кўрасиз. Билиб қўйинг, хоҳиш вақт ўтиши билан ўз кучини йўқотади.

РУҲЛАНИШ ВА МАНИПУЛЯЦИЯ

"Руҳланиш" сўзи билан "манипуляция" (эпчиллик билан найранг ишлатиш) сўзларини тез-тез адаштирамиз. Уйга вазифани бажариш, қилган ишига жавоб бериш, билим олиш, буларнинг ҳаммаси руҳланишнинг оқибати. Манипуляция эса бошқаларни ўзингизнинг шахсий фойдангиз учун ҳаракат қилишга ундаш, арзимаган нарсани қиммат нархда сотишдир.

Қўшимча ҳақ тўламасдан ишдан ташқари ишлатиш ҳаракатлари манипуляцияга мисол бўлади. Бу билан шуғулланган инсон хароб бўлади. Манипуляторларнинг таъсирлари одамларга катта бўлади. Кўпинча одамлар уларнинг ҳаракатига керагича жавоб бера олмайдилар.

Лидерлик - бу ўзаро қизиқишлар, яъни сиз учун ҳам, улар учун ҳам керакли ҳаракатлардир. Руҳланиш билан манипуляцияни тенглаштириш худди эзгулик билан алдовни тенглаштиришдек гап. Буларнинг фарқига етиш инсоннинг ўзига ҳавола. Руҳланиш инсонни ўз хоҳиши билан ҳаракат қилишга ундайди. Манипуляция эса маж-

бурий келишувлар билан тугайди. Биринчиси узоқ ва ахлоқий ҳаётий ҳаракатлар бўлса, иккинчиси вақтинчалик ва беодобликдан иборат бўлади.

Лидерлар ва руҳлантирувчилар ғалаба қиладилар. Манипуляторлар дарғазаб бўлиб, келишолмай ютқазадилар. Руҳлантирувчи бўлинг. Ўз одамларингизни илҳомлантиринг, ҳеч қачон манипулятор бўлманг.

Дилкаш одам ўзгармайди. Яқинда шундай ўқигандим: "Биз одамларга ёқимтой, жозибали бўлишни ўргатмаймиз. Шунчаки ёқимтой, жозибали инсонларни ишга оламиз". Қандай яхши сўзлар!

Даромад камдан-кам ҳолларда инсонни шахс сифатида ўзгартиради.

ЎЗ НАТИЖАЛАРИНГИЗНИ КУЗАТИНГ

Осонига чопманг, ақллироқ бўлинг. Муаммолардан қочманг, донишманд бўлинг, синовлардан қўрқманг.

Учта ётакчи сўзни эслаб қолинг: тарози, ҳисоб ва ўлчов.

Нега тарози, ҳисоб ва ўлчов керак? Чунки фаолиятингиз натижаларини, муносабатингизни ва ўз фалсафангизни кўрасиз. Агар фаолиятингиз натижалари сизга ёқмаса, сиз уч нарсадан жавоб қидиринг. Фалсафангиз тўғри бўлиши керак, ишингизга нисбатан муносабатингиз актив бўлсин. Демак, сизнинг қўшимча билимга эҳтиёжингиз бор. Фаолият ва ишга муносабат яхши натижаларни пайдо қилади.

Энди натижалар тўғрисида. Ақл билан ишлатилган вақт сизга аниқ натижалар беради. Бу ҳаёт тақозоси. Ишларимиз жуда ҳам кўп, улар бизни кутиб турмайди. Ҳар қандай вақтда натижаларни чамалаб кўриш керак.

Мана бир қанча вақт ўлчамлари:

Биринчи рақам - куннинг охирида. Сиз кунни ҳеч нимага эришмасдан бефойда ўтказманг. Эскиларда бир гап бор: "Агар жаҳлингиз чиқса, қуёш ботмасдан ўзингизни тинч-

лантиришга ҳаракат қилинг". Ғазабингизни бошқа кунга кўчирманг. Бу жуда оғир юк. Бу юкни ҳафта давомида кўтариб юрсангиз, у қаддингизни букиб қўяди. Шунинг учун баъзи нарсаларни кун давомида бажаришингиз керак.

Навбатдагиси - натижаларни текшириш. Бу ҳафталик натижаларни қараб чиқиш лозим. Биз ойлик-маош тўлаш учун ҳафталик ишларимиз ҳисобини олиб боришимиз керак. Ишларингиз қолиб кетишига қарамасдан, сиз ҳафта охирида албатта ҳафталик натижаларни кўриб чиқшингиз керак. Бизнесда икки нарсани ҳафта давомида текшириб бориш керак: бу сизнинг фаолиятингиз ва ишларингиз натижаси. Ишларингиз қандай натижалар бераётганини билишингиз керак.

Бир куни устозим менга "Муваффақият сонлар ўйинидан иборат", деб айтди. Сўнг:

- Охирги 90 кун ичида нечта китоб ўқидинг? - деб сўради.

- Бирорта ҳам ўқимабман.

- Яхши эмас. Билимингни ошириш учун охирги олти ой мобайнида нечта дарсга қатнашдинг?

- Ҳеч қанақа.

- Яхши эмас. Охирги олти йил ичида қанча пул иқтисод қилдинг?

- Ҳеч қанча.

- Яхши эмас. Жим, агар бу сонларни ўзгартирмасанг, ҳаётинг ўзгармайди. Агар шу сонларни яхши сонга ўзгартирсанг, ўзинг фарқини ҳам сезасан.

Ҳа, муваффақият ва натижалар - бу сонлар ўйини. Жон унчалик катта бўлмаган савдо компаниясига ишга келди. Унинг ҳафталик юмуши ўнта телефон билан боғлиқ ишни бажаришдан иборат. Шундай қилиб, жума куни менежер ундан сўради: "Нечта телефон ишини бажардинг?" Жон: "Ҳалиги..." деди-ю буни бажариш учун кўп куч йўқотгани ва ҳоказоларни айтди. Менежер: "Жон, бизга гап керак эмас, бажарган ишининг сони керак. Гапни биз ўзимиз

ўйлаб топамиз. Фақат рақамлар аҳамиятга эга. Вақтдан унумли фойдаланиш - тараққиётга эришишдир. Энг яхши ҳисоб - бу ўзинг олиб борган ҳисоб. Бунин сен учун давлат ёхуд фирма ё ташкилотинг қилиб беришини кутма. Ўз ҳисоб-китобингни ўзинг қил ва ўзингдан сўра: "Ишларим юришяптими, хоҳлаган нарсамга ҳозир эришаманми ёки келажакдами?" Ўзингизга судға бўлинг.

БОЗОР

Дадам: "Сенга кўп пул тўлайдими, камми, ҳамма вақт сен кўп иш қилгин", деб ўргатар эди. Қанча ишлайсиз, олти ҳафтами, олти ойми, фарқи йўқ, кетаётганда ишингизни олган вақтдагидан кўра яхши аҳволда қолдириб кетинг.

Бозорга талабингиз билан эмас, уддабуронлигингиз билан кириш. Агар ўзингизни ёмон ҳис қилсангиз, докторга мурожаат этинг, бозорга эмас. Пулга муҳтожлигингиз бўлса, банкка боринг, бозорга эмас. Агар сиз сотувчилик қилсангиз, тирикчилик учун пул ишлайсиз. Агар сиз шу жараёни инвестиция қилсангиз, тўкин-сочин ҳаётга эришасиз.

Жиддий тайёргарлик кўрмаганингиз бозорда билинади. Иш бошида ўзингизга ишончсизлик сезсангиз, бу энди бозорда келажагингиз йўқ, дегани эмас. Яхшиси, ўз ишингиздан қониқиш ҳосил қилинг.

Бизга бозорга нима олиб келганимизга қараб тўлашади. Бунга кўп вақт сарфланади. Бизга вақтга эмас, хизматимизга, нарсамизга ва предметларга тўлашади.

Иш ташлашнинг асосий вазифаси - катта пул олиш. Аммо сиз фақат талаб қилган билан бадавлат бўлолмайсиз.

Эскидан қолган иккита муҳим сўз бор - қидиринглар ва сақланинглар. "Имкониятни изланг ва қидиринг, ифво ва васвасадан сақланинглар".

Қоғозда режалаштирмасдан ҳеч қачон кунингизни бошламанг.

Кам ишлаб, кўп нарсани хоҳласангиз, иқтисодий муаммолар бошланади.

ЯХШИ ҲАЁТ НИМА?

Ҳеч нарса осмондан тушмайди. Яхши яшаш учун яхши ишлаш керак. Ҳаётда асосийси ойлик-маош эмас, "Мерседес" эмас, миллион доллар эмас, банкдаги ҳисоб рақами эмас. Асосийси яхши яшаш керак деб ҳисоблайман.

Биз ҳамма вақт ўзимизга "Мен учун яхши яшаш нима дегани?" деб савол беришимиз керак. Сиз ҳам ҳамма вақт бунга жавоб излашингиз лозим. Унга иқтисод, соғлиқ, руҳият, муносабат ва дам олиш киради. Қисқаси яхши ҳаёт нима дегани?

Биринчидан, самарали бўлиш. Самарали бўлмасангиз, сиз бахтли бўлолмайсиз. Ҳаёт - дам олишдан иборат эмас. Одамлар кучга тўлиб, яна ишга қайтиш учун дам оладилар. Ҳаётнинг маъноси нима? Ҳаётнинг маъноси меҳнатингиз масъулини кўришдан иборат. Дадил бўлинг, жасорат кўрсатинг, ана ўшанда меҳнатингиз натижасини, самарасини кўрасиз. Демак, самарали бўлиш - яхши ҳаётнинг биринчи омилидир.

Иккинчи омил - бу яхши дўстлар. Дўстлик - дунёдаги энг катта совға. Дўстларингиз билан бирга бўлишга вақт топинг. Бу эҳтиёжнинг жойини ҳеч нарса босолмайди. Дўстлар - булар ажойиб инсонлар, улар сизни танийдилар, сиз тўғрингизда ҳамма нарсадан хабардор ва барибир сизни севувчи инсонлар. Мен яқинда энг яқин, қиёматли дўстларимдан бирини йўқотдим. У 58 ёшда юрак хуружидан вафот этди. Дэвид ҳаётдан кетди. У энг яхши дўстларимдан бири эди. Мабодо, мен қамалиб қолган тақдиримда менга бир марта телефон қилиш имконияти берилса, албатта Дэвидга сим қоққан бўлардим. Негаки, у албатта келиб мени қамоқдан қутқазиб кетарди. Бу дўстлик деб аталади. Кимки сизни келиб қутқарса, ўша дўст бўлади. Албатта ҳамма

мизнинг биродарларимиз бор. Қачон чақирсангиз, улар: "Телефон қилиб тургин, биз бирга вақтимизни чоғ ўтказамиз", дейди. Келинлар, ҳақиқий дўст ва биродарларимиз бор бўлсин. Дўстларингиз, оғайниларингиз бўлиши шарт.

Навбатдаги учинчи омил - бу маданият, тил, мусиқа, урф-одатлар, анъанлар, кийиниш. Буларнинг ҳаммаси ҳаётда муҳим. Ҳақиқатдан булар ноёб нарсалардир. Уларда ҳуқуқ, таъсир, адолат, энергия, қобилият мужассам.

Тўртинчи омил - динимиз, руҳиятимиз. У миллатимизнинг келиб чиқиши ҳисобланган оилани шакллантиради.

Характерингизнинг руҳий томонига эътиборсизлик қилманг. Руҳиятингизни эҳтиёт қилинг. Руҳиятингиз сизнинг қандай инсон эканингизни кўрсатади. У бизни бошқа жонзотлардан - ҳайвонлардан, итдан, мушукдан, қушлардан ва сичқондан фарқлайди. Демак, руҳиятни эъзозланг.

Бешинчи омил - ота-онамиз ўргатган ҳеч нимани ўтказиб юбормаслигимиз керак. Кинолар, буюмлар, чиқимлар, шоулар, рақслар... нимага қатнаша олсангиз, ҳаммасига қатнашинг. Иложи бўлса, ҳаммасига чипта олинг. Ота-онам мени шуларга ўргатган эди. Ҳали ҳам шулар менга ёрдам беради. Отам 93 ёшида вафот этди. Агар унга кеч соат 10:30-11:30 ларда телефон қилсангиз, уйда топа олмас эдингиз. У болаларнинг софтбол ўйнашларини кузатар эди, коньертларга, черковларга борарди. Ҳар кеч қаердадир бўлар эди.

Ҳаётда фаол яшанг. Ҳаётингиз яхши бўлса, яхши яшасангиз, даромад ҳам яхши бўлади. Агар сиз яхши яшасангиз, бу сизнинг овозингиздан, гапларингиздан сезилади, чеҳрангиздан барқ уриб туради. Агар сиз яхши яшасангиз, сиздан қандайдир кишини мафтун қилувчи хулқ-атвор таралади. Бу фақат шахсий ҳаётингизга эмас, балки ишингизга ҳам ўз таъсирини кўрсатади. Ва сизга дунёда ҳеч нарса шунчалик бера олмайдиган ҳаётини қобилиятни беради.

Охирги олтинчи омил - оила ва қариндошлар. Қариндошларни севинг, улар ҳам муҳаббат билан жавоб қай-

тарадилар. Уларнинг руҳини кўтаринг, улар сизнинг руҳингизни кўтаришади.

Бирон майда-чуйдани ўтказиб юборманг. Ҳаёт майда-чуйдалардан тузилган. Отам тириклигида мен саёҳат қилиб юриб, унга телефон қилардим. Одатда у эрталабки нонуштани фермерлар билан қиларди. У Айдахо штатининг ши-молий-ғарбида жойлашган, унчалик катта бўлмаган қишлоқда яшарди. Агар мен Исроилда бўлсам, туннинг ярмида туриб, 5-6 дақиқа телефон қилиб: "Дада, мен Исроилдаман", десам, у баланд овозда гапирарди. Унинг ўғли Исроилдан телефон қилаётганини ҳамма эшитсин-да. Яна мен: "Дада, кеча-кечқурун улар менинг шарафимга катта зиёфат уюштиришди", десам, энди буни ҳамма биларди. Бунга ҳаммаси бўлиб 10-15 дақиқадан кам вақт кетади. Аммо мен дадамга қандай унутилмас кун совға қилардим.

Ота уйдан чиқа туриб қизининг ўпичларини ҳис қилса, бу унинг юзидан кўриниб туради ва кун давомида унга куч бағишлайди. Дадаларни ўпиб ишга кузатинглар. Аёл киши уйдан чиқа туриб эри билан қўлтиқлашиб кетса, буни ҳис қилган эркакка ўша куни билан ҳеч қандай зарба ўз таъсирини ўтказолмайди. Булар одамни кучга тўлдиради, ўзига ишонч беради.

Бу жуда қадрли нарса, бундай имкониятларни ўтказиб юборманг. Бир киши айтган экан: "Ҳаётда қимматли нарсалар кўп, шулардан энг қимматлиси - бир одамнинг иккинчисига ғамхўрлик қилишидир". Муҳаббатдан қимматлироқ нарса йўқ. Қасрда ёлғиз яшагандан кўра севган кишингиз билан дарё бўйидаги ҳужрада яшаган афзал.

Демак, ишонч ҳосил қилинг, эсда тутинг, нима учун шу ишларни қиламиз?

ҲАЁТ ТАРЗИ

Майли, бошқалар ҳаётга номуносиб бўлсин, лекин сиз эмас. Бошқа арзимаган майда-чуйда учун жанжаллаш-

син, лекин сиз эмас. Бошқалар арзимаган майда-чуйдаларга йиғлаб юрсин, лекин сиз эмас. Майли, бошқалар ўз тақдирини бировнинг қўлига топширсин, лекин сиз эмас. Ҳаёт тарзи ўзгача яшаш санъатидир.

Кўпчилик инсонлар катта пул топишни ўрганадилар. Топа олганингизча кўпроқ пул топинг. Қанча кўп пул топсангиз, шунча муаммоларингиз ўз ечимини топади.

МАҚСАД ҚЎЙИШ

Мен мақсад аниқ қилиб белгиланган бўлиши керак, деб ҳисоблайман. Тасаввурингизда кўринарли бўлиши керак. Бундан ташқари, қўйган мақсадингиз сизга нима учун, нима сабабдан кераклигини билиб олишингиз лозим. Сабаби ҳар хил бўлиши мумкин. "Нима учун?" сабаби "Қандай?"дан кўра кучлироқ. Сабаб билан мақсад бир-бирига ўхшайди. Аммо фарқли томонлари ҳам бор. Сабабнинг энг қисқа рўйхати (аслида булар жуда кўп) сизнинг кучли интилувчанлигингиз:

1. Моддий бойликлар: ҳовли-жой, машиналар, қайиқлар, спорт мусобақалари ёки театрга чипталар, таътилни ўтказиш. Моддий бойликлар жуда муҳим.

2. Оилавий сабаблар ўта муҳим бўлиши мумкин. Оилавий саёҳат, фарзандларнинг билим олиши, бошқа оилаларга ёрдам... Кейин биз ўзимиздан кўра оиламизга кўпроқ жон куйдирамиз.

3. Тан олиш. Бу бизни олдинга юришга даъват этади. Рекорд натижаларга эриштиради. Вазиятдан келиб чиқиб, инсон уч муҳим омилни тан олиши керак:

а) ўзимизга тенг инсонлар доирасида ("Тенг тенги билан" қабилида);

б) устоз ва лидерларни ҳурмат қилиш;

в) оила ва дўстлар даврасида.

Шу уч нарсани тан олиб яшанг.

4. Сахийлик - очиққўл бўлинг. Бирор нарса одамни сахийликдек ёқимтой қила олмайди.

5. Ҳамма вақт ҳар жойда яхши инсон бўлинг. Ҳамма нарсага ўзингизни синаб кўринг. Янги мақсадларга эришинг. Ҳамма вақт чўққида бўлинг, ҳаттоки бир кунлик бўлса ҳам. Буларнинг ҳаммаси сизга руҳий кўтаринкилик бағишлайди. Хуллас, буларнинг ҳаммаси сизнинг орзуингиз томон биринчи қадамни қўйишга ёрдам беради. Сиз ўз меҳнатингиз, кучингиз масъулидан завқланасиз. Шу билан руҳий кўтаринкилик сизга муаммо бўлмай қолади. Омадингизни берсин!

Энг қизиғи шундаки, муваффақиятга эришиш учун сиз ўзгаришингиз керак. Бир неча оддий ҳаракат сизнинг ҳаётингизга ўзгартириш киритади. Қанчалик кейинги 90 кун мобайнида ўзгаришлар рўй беришига ўзингиз гувоҳ бўласиз. Энди кейинги 12 ой ёки уч йил тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади. Агар сиз болаларингиз билан суҳбатлашсангиз, улар билан ҳаммавақт бирга бўласиз. Агарда улар билан оқилона гаплашсангиз, сиз уларнинг орзуларига эришишларига ёрдам берасиз. Иккаласи ҳам сизга буйсунади ва хизмат қилади. Ё бугунги кунни сиз бошқарасиз, ё бугун сизни бошқаради. Танланг, ё ишларни сиз бошқарасиз, ё ишлар сизни бошқаради.

КУНДАЛИК ЮРИТИШ - СИЗДАН КЕЙИН ҚОЛАДИГАН УЧ ХАЗИНАНИНГ БИРИ

Муваффақият - бу оддий ҳаракатларнинг ҳар куни такрорланишидан бошқа ҳеч нарса эмас. Шу билан бирга омадсизлик оддий хатоликларнинг ҳар кун такрорланишининг муқаррар натижасидир. Агар сиз ҳақиқатан ҳам кучли, соғлом, бой, таъсирчан, маданиятли ва нодир инсон бўлишни истасангиз, кундалик юритинг. Ўз хотирангизга ишонманг. Бирор қимматли нарса эшитиб қолсангиз, ёзиб қўйинг. Бирор муҳим нарсани кўриб қолсангиз, ёзиб қўйинг. Мен одатда

қоғоз парчаси ёки эски конвертларга белги қилиб қўярдим. Мен фикрларимни ресторанлардаги қоғоз қўлсочиқларига ёзардим. Улар ахлат яшиқларига кетарди. Кейин тушундимки, энг яхшиси, фикрларни тўплаш, кундалик юритиш... Мен 25 ёшимдан бошлаб кундалик юрита бошлаганман. Кундалик менинг кутубхонамнинг асосий қисми бўлса, интизом ўқиб-ўрганишимнинг асосини ташкил қилган. Мен кундалик учун тоза, оппоқ қоғозли китоблар сотиб оламан. Болаларим менинг устимдан куладилар. Негаки, тоза, оқ қоғозларга 26 доллар тўлайман-да. Улар буни беҳудага пул сарфлаш, дейдилар. Нега мен қуруқ китобларга шунақа пуллар тўлайман? Чунки мен 26 доллардан анчайин қимматроқ бир нарсани топишни истайман. Ҳамма кундаликларим шахсан ўзимники. Агар бирор кун китобларимдан лоақал биттасини олсангиз, ўшанда бу 26 доллардан анчайин қимматлироқ эканини тушуниб оласиз. Шуни тан оламан, агар менинг кундаликларимга назар ташласангиз, бемалол мени жиддий, талабчан деб ўйлайсиз. У фақат менинг касбимга эмас, ҳаётда янги тушунчалар ўзлаштиришга ва уддабуронликка бағишланган. Кундалик юритиш энг муҳим дарс. Мен буни энг қимматли уч хазинанинг бири деб атайман. Сиз уни ўзингиздан кейинги авлодга қолдиришингиз мумкин. Кейинги авлод сиздан қолган мебелларингиздан кўра сиз қолдирган бу уч хазинани кўпроқ қадрлайди:

Биринчи хазина - бу сизнинг суратингиз. Кўпроқ фотосуратга тушинг. Лаҳзадан фойдаланишга, ютишга эринчоқлик қилманг. Бир лаҳзани ушлаб олишга қанча вақт керак? Сониянинг бир қисми. Бир лаҳзани ўтказиб юбориш учун-чи? Унга ҳам сониянинг бир қисми. Демак, ҳар бир лаҳзани йўқотманг. Қачонлардир бу дунёни тарк этганингиздан сўнг сиз ҳақингиздаги хотиралар яшайди.

Иккинчи хазина - бу сизнинг кутубхонангиз. Бу сизни ўқитган, ўргатган кутубхона сизнинг идеалингизни ҳимоя қилишга, сизга ёрдам берган фалсафангизни ривожлантиришга кўмаклашади. Бой, кучли, муваффақиятли, соғлом

ва ўзгача бўлишга сизга ёрдам берган ўзгача кутубхонангиз! Балки касалликни енгишга ҳам ёрдам бергандир?! Балки қашшоқлик устидан ғалаба қилишга кўмаклашгандир?! Сизнинг онгингиз ва юрагингизни озиқлантирган кутубхонангиз авлодингизга қолдирадиган энг катта совғангиздир.

Учинчи хазина - бу сизнинг инжиқлик билан йиққан ғоя ва ахборотларингиз. Шу учта хазина сизнинг ўта жиддий инсон эканингизни кўрсатади. Расмга тушиш эса осон. Китоб магазинидан китоб сотиб олиш ҳам қийин эмас. Аммо шахсий ҳаётингизни, келажақ тақдирингизни текшириш анчайин мураккаб. Кундалик юритишга ва белгилаб юришга вақт топинг. Натижалардан хурсанд бўласиз. Ўзингиздан кейин қимматли нимадир қолдириш - бу бир бахт. Бугунги кундан завқланиш ҳам бир бахт.

КУНДАЛИК

Яхши ғояларни тўпланг, ҳеч қачон хотирангизга ишонманг. Йўлингизда учрайдиган ғоя ва ахборотлар учун энг яхши жой - бу сизнинг кундалигингиз. Кундалик учун катта пуллар сарфлашимнинг сабаби улар мени бирор-бир қимматли нарса топишимга мажбур қилади. Ўз миангиздан картотекадек фойдаланманг. Миянгиизни муаммоларни ечишга ва жавоб топишга ишлатинг. Ғояларингизни кундаликка ёзиб боринг. Ачинарлиси шуки, сиз охириги 90 кунда бирорта ҳам китоб ўқимагансиз. Бундан ҳам ачинарлиси китоб ўқиш муҳим эканини тушуниб ётмаганингизда. Молиявий келажагингизни пул эмас, балки сизнинг фалсафангиз аниқлаб беради.

ЙИГИРМА БИРИНЧИ ЮЗ ЙИЛЛИК ТАЛАБИ

Майли бошқалар кам яшасин, лекин сиз эмас.

Майли бошқалар майда-чуйдалар учун жанжаллашсин, лекин сиз эмас.

Майли бошқалар майда-чўйдалар учун йиғласин, лекин сиз эмас.

Майли бошқалар ўз келажагини бошқалар қўлига топширсин, лекин сиз эмас.

XXI асрга кўп нарсаларни ўрганган ҳолда кириб бориш керак. Агар сиз савдо билан, ТМ билан шуғуллансангиз ёки ўз шахсий бизнесингиз бўлса ё келажакда режалаштираётган бўлсангиз, сизга бу ўрганаётган билимларингиз асқотади. Мана мен сизга таклиф қилмоқчи бўлган қисқа режа, ундан амалда фойдаланиш жараёнида янги билим, услубларга эга бўласиз:

1. САВДО-СОТИҚ.

Мен 15 ёшимда савдо билан шуғулланишни бошлаганман. Бу менинг ҳаётимда катта бурилиш ясаган. Биринчи йилдаёқ даромадимни 1 баробар оширдим. Мен фермада муваффақиятли ишладим. Сигир соғишни билардим, лекин бунга жуда кам ҳақ тўлашарди. Савдо менинг ҳаётимни тубдан ўзгартириб юборди. Мен товарни бозорга таклиф қилишни ва яхши томонларини кўрсатиб беришни ўргандим. Миждозларга олий даражада ҳизмат кўрсатиб, бажони дил товарни сотиб олишларига эришдим.

2. ЯНГИ ИШЧИЛАРНИ ЁЛЛАШ.

Кейинчалик мен савдо ходимларини ишга ёллашни ўргандим. Энди мен бизнесимни кенгайтиришим ва ўз ташкилотимни қуришим мумкин. Сизнинг-ча, битта одам минг долларга товар сотгани яхшими ёки 100 киши 10 доллардан сотганими? Агар мендан сўрасангиз, иккинчи вариантни танлар эдим. Малакали персоналларни (бирор соҳа ходимлари) ёлладим. Ўз имкониятларини ошириш қобилияти бу бошқарувда энг муҳим маҳорат ҳисобланади.

3. ТАШКИЛОТ.

Ундан кейин мен ташкилот тузишни бошладим. Баъзида ўзингизнинг жадвалингиз қийиндек туюлади. Энди сиз максимал натижа олиш учун кўпчиликнинг кучлари-

ни бирлаштирасиз. Ана шунда сиз команда бўлиб иш-
лашнинг фойдаси анча катта эканини кўрасиз.

4. СИЛЖИТИШ.

Кейин реклама кетади. Бу баҳорги компания, бу кузги
компания ва бу ой якунлари компанияси. Сиз қачон ким
товарингизни сотиб олиши кераклигини ёки сиз билан иш-
ламоқчи эканини ҳеч қачон билмайсиз. Шунинг учун одам-
ларга ҳамма вақт бир нима таклиф қилишингиз керак.

5. ҲУРМАТ ҚОЗОНИШ.

Кейинги қадам - ҳурмат қозониш. Сиз ўз йўлингизни
мустақил танлаш ҳуқуқига эгасиз. Агар одамларга ўзла-
ри бир ишни қилишларини кўрсатсангиз, улар буни амалга
оширишлари мумкин.

6. МУНОСАБАТ.

Кейин одамлар билан мулоқот қилишни ўргандим.
Одамларнинг руҳини кўтариш энг катта совға ҳисоблана-
ди. Одамларнинг руҳини кўтаринг, улар кўп нарсага қодир
эканларини ҳис қилсинлар. Шунақанги товушда гапирин-
гки, улар буни донишмандларча қабул қилсинлар. Агар
сиз янги асрга юқоридаги билим ва кўникмалар билан
кириб келсангиз, сиз яхши қуролланган ҳолда бўласиз.
Охирги 15 йилда нималар содир бўлганини кўрдик. Агар
ишчи ишни бир ўзи қилмоқчи бўлса, у ишсиз қолади. У
заиф бўлиб, қўлидан бошқа иш келмай қолади. У энди
қаттиқ пушаймонда: "Эй Худо, мен дарсларга бориб фой-
дали нарсаларни ўрганганимда эди, ҳозир бунақа ноилож
аҳволда, муҳтожликда қолмасдим", дейди. Менинг мас-
лаҳатим янги асрда малакали тарзда тўғридан-тўғри, бе-
восита ўз ишингизда қобилятингизни намойиш қилинг.

КЎНИКМАЛАР

Осонига чопманг. Ўзингизни яхшилашга ўрганинг.
Муаммолардан қочманг. Малакангизни оширинг. Синов-
лардан қочманг. Донишмандликка ўрганинг.

Сиз ё ўз истакларингизни ўлдиришингиз, ё ўзингизда яхши кўникма ҳосил қилишингиз керак. Сиз дарахтни болга билан ҳам чопиб ташлашингиз мумкин. Лекин бунга 30 кун керак. Агар болгани болга билан алмаштирсангиз, дарахтни 30 дақиқада чопиб ташлайсиз. 30 кун билан 30 дақиқа оралиғидаги фарқ кўникма ёки маҳоратдир.

Ҳаётда арзигулик ишлар қилиш қобилиятига эга бўлиш учун катта малака керак бўлади. Бу ҳаёт тақозоси. Маҳоратингизни кўрсатишга, эҳтиёжларингизни яширишга ўрганинг. Савдода омадли бўлиш учун сиз ҳар куни одамлар билан гаплашишингиз шарт. Атрофингизда одамлар керагидан ортиқ. Амалиётда оширилган малака савдонинг ўзидек ҳурматли. Кўпчиликка савдо яшашга ёрдам берса, маҳорат, кўникма ва ўрганиш сизни бой-бадавлат қилади. Савдо - бу одамларнинг бир-бири билан мулоқоти. Сиз одамларга савдо маълумотномасини бериб товарингизни сота олмайсиз. Чунки маълумотноманинг тили ёки овози ё оёғи йўқ. Савдо ходимининг асосий иши товарни сотганидан кейин бошланади. Савдо-сотик билан шуғулланадиган одамлар болалардан кўп нарсани ўрганишлари керак. Болалар учун "йўқ" сўзи нимани англатади? Қарийб ҳеч нарсани. Агарда савдода энди иш олиб бораётган бўлсангиз, мижозлар сонини ҳисоблаб боринг, маҳоратингизни эмас. Ишингиздан фақат фойда олишни кўзламанг. Ишингиз сизни ўзгартиришга хизмат қилсин. Ундан ўзингизни ўзгартиришда фойдаланинг.

ЯХШИ ИШЛАРНИ ҚИЛИШ

Агар сиз молиявий эркин бўлишни истасангиз, даромадингизнинг бир қисмини капиталга айлантиришингиз керак. Капитални ишлаб чиқаришга, ишлаб чиқаришни фойдага, фойдани инвестицияга, инвестицияни молиявий эркинликка айлантириш керак.

Йўлингизда тўсиқлар пайдо бўлса, у қийинчиликлар билан курашиш керак. Ўзингизга шундай саволлар беринг: вазиятни ўзгартириш учун нима қилишим керак? Иқтисодий тартибсизликлар авж олган пайтда қандай йўл тутиш керак? Ишлар айтгандек кетмаса, нима қилиш керак? Инқирозга учрасам, нима қилиш керак? Ўзимни ёмон ҳис қилсам, нима қилиш керак?

Жавобини сизларга мен айтаман. Барча содир бўладиган воқеаларга қарамасдан, сиз ажойиб ишларни қила оласиз. Баъзида одамлар ҳаттоки энг қўрқинчли, ваҳимали ҳолатлардан ҳам ажойиб, ҳеч нарса билан тенглаштириб бўлмайдиган қобилияти билан осонгина чиқиб кетадилар. Нега одамлар шунақа хусусиятларга эга? Негаки улар ўзгача ва олийжанобдирлар. Инсон ер юзидаги ҳар бир жонзотдан фарқ қилади. Ит ўз йўлида бегона итга дуч келса, ғажиб ташлаб кетаверади. Сабаби шундаки, у ит. Одамзод бошқача йўл тутати. У чўлни чаманга айлантира олади. Фақат инсонгина йўқ жойдан нимадир қилиши, қулликни бойликка, камбағалликни тўкин-сочинликка, кулфатни омадга айлантириши мумкин. Нега улар бунақа ажойиб ишларни қиладилар? Негаки улар ажойиб ва ўзгачадирлар. Ўзингизга бир қаранг, табиат сизга бебаҳо инсонийлик фазилатларини ато этган. У фазилатларингизни қачон очишингизни ва ундан фойдаланишингизни кутиб турибди. Шунақанги буюк неъматга эга экансиз, хоҳлаган нарсангизни ўзгартира оласиз. Мен сизни шунга чақираман. Ҳаётингиз сизга ёқмаса, уни ўзгартиринг. Сизга бирор нарса ёқса, уни топиб олинг. Бирор нарса сизга тўғри келмаса, уни ўзингизга ёқадиганига алмаштиринг. Сиз бир умр бир хилда қолиб кетмаслигингиз керак. Агар яшаётган уйингиз ёқмаса, бошқасини олинг. Сиз дарахт эмассиз-ку! Энг муҳими сиз керакли ишларни қилишга қодирсиз. Хоҳлаган натижага эришиш, эътирозни муваффақиятга ўзгартириш - бу ҳақиқатдан ҳам ўта ажойиб!

ДУГА ФАЙЕРБАХНИНГ МАХСУС МАҚОЛАСИ

"Инсон эртасига кучли, яхши ва донишманд бўлиб туғилиши учун ҳар кун ўлади".

Эммет Фокс (Emmet Fox)

Танқид
Хижолат бўлиш
Ўзига ишонмаслик
Жанжал
Руҳий зарба
Рашк
Хафагарчилик
Эзилиш...

Бу ҳаётнинг қоронғу томонини кўрсатадиган рўйхатни чексиз давом эттириш мумкин. Лекин яхши янгиликлар ҳам бор. Шундай ҳоллар учраб турадики, сиз кимнингдир танқидидан, дарғазаблигидан, хафа қилувчи сўзларидан кун давомида қийналиб юрасиз. Бошқатдан ўсиб-униш учун ўзингиз ўлишингиз керак. Ҳаётнинг ўзи бу жараёни эслатади. Янги ўсимлик ҳаёт бериши учун уруғ бизнинг ичимизда ўсиб боради. У ҳар куни уруғ тўғрисида дарс бериб боради. Тонг отиши билан сиз янги кун бошланганини ва кечаги кун ўз ўрнини танлашини биласиз. Энди сиз уруғ ўсиб, сизни янги чўққиларга яқинлаштиришини кутасиз. Баъзида ҳаёт бизга нисбатан бешафқат. Биз буни биламиз. Кеча биров сизнинг кўнглингизни оғритган бўлса ва ўша учун юрагингизнинг бир бўлакчаси ўлаётган бўлса, майли. Доно ва яхши одамлар кечаги биров қолдирган оғриқни олиб, юракнинг ўлган қисмини уруғдан ўстиради. У бир кечада ўлмаслиги мумкин. Лекин у ўсади. Сиз шунга азобланишингизга қарамай, олдингизда пайдо бўладиган барча қийинчиликлардан ўтасиз.

Ваъда бераман! Буларни бошимдан ўтказганман ва ҳалиям мен шу ердаман.

Одатда одамлар қийинчиликдан қочиш йўлини қидирадилар. Омадли одамлар қийинчиликларни бартараф қилиш йўлини қидирадилар. Жуда озчилигимиз ҳақиқатда тўғри гапирамиз. Биз ҳақ эканимизга умид қиламиз ва ўзимизни ҳақ деб ҳисоблаймиз. Худди шунинг учун ҳам "менимча" дейиш - бу тўғри йўлдир.

ТИЛ КУЧИ

Бировга миллион мерос бўлиб қолса-ю у миллион бўла олмаса, бу ачинарли ҳол. Эсиз, сизнинг даромадингиз ўсса-ю ўзингиз ўсмасангиз. Биз ҳаётимиздаги ғалати ўзгаришлар ёки муносабатларимизнинг тутқич бермас нозик томонлари тилимиз билан боғлиқ эканини билиб оламиз. Биз биров билан бошқача гаплашамиз. Ўзимиз билан бошқача мулоқот юритамиз. Аслида ҳақиқатдан нима хоҳлашимизни айтмаймиз. Мен буни истеъдод деб атайман. Ўзтиқод - яхши орзу-ниятларга ҳаракатлантирувчи куч.

Масалан, улар "йўқ" десалар, нима бўлади? "Бу ишдан ҳеч нарса чиқмаса-чи", дейишнинг ўрнига "Шу иш юришиб кетса-чи", денг. Бу рўйхатни чексиз давом эттириш мумкин. Қачон нима тўғрисида гапирсангиз, ўйласангиз, сиз шу нарсани ҳақиқатдан ҳам хоҳлайсиз ва миянгиз автоматик равишда ишлаб, сизни тўғри томонга йўналтиради. Баъзида бу бир оддий сўз ўйини бўлиб кўринса-да, сизнинг ҳаётга бўлган муносабатингизга ва фалсафангизга таъсир кўрсатади. Тилимиз бизнинг атрофимиздагиларнинг ҳулқига ўз таъсирини кўрсатади. Фарзандингиз "Менга ўн доллар беринг", деса, сиз болангизга тўғри муомала қилишни, ҳар бир нарсага тўғри муносабат билдиришини ўргатинг. "Мен ўн долларни қандай топишим мумкин?" Сизнинг пулингиз кўп. У ҳаммага етади. Лекин болангиз ўша пулни қандай олиш кераклиги тўғрисидаги сеҳрли сўзни билиши керак.

Ахир, сиз ердан "Менга ҳосил бер", деб сўрамайсиз-ку. Шундай десангиз, ер кулиб "Аввал бирорта уруғ ташла-
масдан мендан ҳосил кутаётган масхарабоз ким?" дейи-
шини яхши биласиз. Агар сиз ерга "Уруғ менда бор,
мен уни ичсам, бориб дамимни олсам, сен менга ҳосил
берасанми?" десангиз, ер: "Муаммо бўлиши мумкин эмас.
Сен уруғингни бер-да, дамингни ол. Сен дамингни олгу-
нингча мен ишлаб тураман", деб жавоб беради. Агар шу
оддий ҳақиқатни билиб олсангиз, болангиз ёки катталар-
нинг ўрганишлари фақат тил саволларида бўлади. Бу худди
инвестиция рақамига омонат билан бирга қўйилган ҳисоб-
га ўхшайди. Мана шу оддий ҳақиқатни тушунмасдан ҳаёт-
да бир умр қоқилиб, қийналиб юриш мумкин.

Камчиликлар кўп. Китоб ўқимасдан, жиддий дарсларни
ўтмасдан, тилни ўрганмасдан, оғир изланишлар қилмас-
дан бу камчиликларни тўғрилаб бўлмайди. Сиз истаган
вақтда бошлашингиз мумкин. Мен 25 ёшимда бошла-
ганман. 25 ёшда мен камбағал, қашшоқ эдим. Олти йил-
дан сўнг мен миллионер бўлдим. Кимдир "Фақат сиз
шундай бўла олгансиз!" дейиши мумкин. Мен: "Йўқ, ҳар
бир одам олти йилда - 36 дан 42 гача, 50 дан 56 гача, 60
дан 65 гача - хоҳлаган олти йилда муваффақиятга эриша
олади", деб жавоб бераман. Сиз ўз устингизда мунтазам
ишлашингиз керак. Ўзингизни ривожлантиришингиз, тар-
биялаш режасини тузишингиз шарт. Балки олти йиллик
вақтингиз унмас. Лекин натижасини мен кафолатлайман.
Сиз ўзингиз тушуниб оласиз. Қаерда бўлишингиздан қат-
ъий назар тилингиз сизнинг муносабатингиз, фаол-
тингиз ва натижаларингизни белгилаб беради.

МУЛОҚОТ

Кўпайтиргандан кўра камайтирган маъқул. Майли,
одамлар сиз ваъда қилгандан кўра кўпроқ иш қилишига
хайрон қоласиз.

Эффектив мулоқот қилиш учун фикрларингизни қисқа тарзда билдиришингиз керак. Сиз ўзингиз билмаган нарсани тўғрисида гапира олмайсиз. Ўзингиз ҳис қилмаган нарсани бўлиша олмайсиз. Ўзингизга эга бўлмаган нарсани бировга бера олмайсиз. Бериш ва бўлишиш учун у нарсани сизда бўлиши керак. Жиддий мулоқот учун тайёргарлик керак. Таассурот қолдирадиган мулоқот шуки, сизни эшитувчилар "Мен сиз билан", десинлар.

Одамларга ўз фикрингизни баён этишга ўрганинг. Уларни ҳайрон қолдиришга эмас. Бирон нарсани тушуниришда аниқ ва мантиқан ёндошинг. Автомобил тўғрисида кўп нарсани билиш мумкин. Лекин унда юриш учун уни тушуниб олиш керак. Фойдали мулоқот - бу 20 фоиз билишингиз бўлса, 80 фоиз нимани ҳис қилишингиздан иборат. Гапираётган гапингизни билишингиз айсбергнинг чўққиси эканини эсдан чиқарманг. Уларга бераётган ахборот, информацияларнинг сонига эмас, бу хабарларни қай тарзда бериш кераклигини билиб олинг.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, сизнинг дарсларингизга тез-тез кириб тураман. Инглиз тили - менинг она тилим. Билишимни ошириш, мукаммал инсон бўлиш, иқтисодиётга ўз ҳиссамни қўшиш учун қайси тилни ўрганишимни тавсия қиласиз? Испан тили, япон тили ёки фарқи йўқми? Ўзим АҚШда яшайман. NWM компаниясида ишлайман. Илтимос, менга маслаҳат берсангиз.

Жавоб: Сизнинг мақсадингиз ва бурчингиз катта. Агар сиз Америкада ишласангиз ва катта иқтисодиётнинг бўлаги бўлмоқчи бўлсангиз, мен сизга испан тилини таклиф қилган бўлардим. Бу тил шимолий ва ғарбий Америкада сиз учун қимматли бўлади. Албатта Европанинг бошқа қисмлари учун ҳам керак. Уни ўрганиш қийин эмас. Испан тилини ўргангандан сўнг сиз ўзингизга тўғри келган

хоҳлаган тилда фаолият кўрсатасиз. Сизни иккинчи тилни ўрганишингиз, ўзлаштиришингиз билан самимий табриклайман. Беш-ўнта сўзни бир кунда ўргансангиз, бир йилдан сўнг 1500-3000 сўзни билиб оласиз.

Савол: Офисингиз Техас штатининг Даллас шаҳрида жойлашганини биламан. Жим, ўша ерда яшайсизми?

Жавоб: Умуман олганда, кўп вақтларда хизмат юзасидан сафарларда бўламан. (Бир йилда 100 дан ортиқ дарс бераман.) Лекин Далласда кўп бўламан. Менинг Беверли Хиллсда, Айдахонинг шимолий-ғарбий штатида Финексда ва Кармалада резидентциям бор. Ҳар сезонда битта резидентция - 40 йил бурун ўз олдимга шундай мақсад қўйган эдим. Сиз ё баҳорда экишингиз, ё кузда тиланчилик қилишингиз керак. Танланг!

Мен айтардим: "Ҳаммаси ўзгаришига ишонаман!" Кейинчалик билдимки, ҳаётимни ўзгартиришнинг ягона йўли - бу **ЎЗИМНИ ЎЗГАРТИРИШИМ** экан.

Пулдан кўра вақт қимматлидир. Сиз кўп пул топишингиз мумкин, лекин кўп вақтни тополмайсиз.

ИЧКИ ДУШМАНЛАР

Майли, бошқалар ҳаётда нолойиқ бўлсинлар, лекин сиз эмас, майли, бошқалар майда-чуйдалар учун жанжаллашсинлар, лекин сиз эмас, майли, бошқалар ўз келажагини бошқа кишига ишонсин, лекин сиз эмас.

Биз мард бўлиб туғилганмиз, қўрқоқ бўлиб эмас. Балки газеталар ўқиб, нималарнидир эшитиб, оширган малакамиз бизда шунақа қўрқув пайдо бўлишига сабаб бўлгандир. Баъзи қўрқувларни тушуниш мумкин. Масалан, бегона шаҳарда кечки маҳалда юриш. Лекин вазиятни ўрганиб олгандан сўнг сизни қора хаёллар бошқа бе-

зовта қилмайди. Ҳаттоки оддийгина қўрқувлар ҳам бизнинг бурчимизни йўққа чиқариши, мол-мулкимизни барбод қилиши, муносабатларимизни барбод этиши мумкин. Агар қўрқувни назорат қилмасак, у ҳаётимизни издан чиқаради. Қўрқув катта душманларимиздан бири бўлиб, у ичимизда яширинган бўлади. Энди мен тўқнаш келадиган бешта душман тўғрисида гапириб бераман.

Биринчи душман - у сизни янчиб ташламасдан сиз уни янчиб ташлашингиз керак. Бу бефарқлик. Майли шундай ҳам бўлсин. Лекин битта муаммо бор. Сиз тоғ чўққисига қараб ҳаракатлана олмайсиз.

Биз тўқнаш келадиган иккинчи душман - бу қатъиятсизлик. Қатъиятсизлик имконият ва ташаббуснинг ўғриси. Бу ўғри яхши имкониятларни ўғирлайди. Химични олиб, уни янчиб ташланг.

Учинчи душман - бу иккиланиш. Соғлом спектизм (объектив дунёни билиш мумкин эмас, деб даво қилувчи оқим) учун ҳам жой бўлиши керак. Сиз ҳаммага ҳам ишона олмайсиз. Лекин ҳамма нарсга ҳам шубҳа билан қараш ярамайди. Иккиланиш сизни бошқармасин. Кўпчилик кечаги кунга ҳам, эртанги кунга ҳам, бировга ҳам, имкониятга ҳам, давлатга ҳам шубҳа билан қарайди. Энг ёмони улар ўзларига ҳам шубҳа билан қарашади. Иккиланиш ҳамма нарсга шубҳа билан қарашдир. Бу муваффақиятга эриштирувчи имкониятни йўққа чиқаради. У сизнинг омонат ҳисобингизни бўшатиб, қобилиятингизни ҳам бўм-бўш қилиб қўяди. Иккиланиш - бу душман. Ундан қочинг, ундан қутулинг.

Тўртинчи душман - ичимиздаги хавотирлик. Биз ҳаммамиз гоҳида кўп безовта бўламиз. Бу душманга енгилишга йўл қўйманг. Безовталикини ташвишга айлантиринг.

Бешинчи душман - бу ҳаддан ташқари эҳтиёткорлик, қўрқоқлик, ҳаётга ҳадиксираб қарашдир. Бу қадр-қиммат эмас, балки касалликдир. Агар ундан эҳтиёт бўлмасангиз, сизни енгади. Қўрқоқ одам олдинга ҳаракат қилмайди. Улар бозорда олдинга юрмайдилар, ўсмайдилар, кучли бўлмай-

дилар. Сиз ҳаддан ташқари эҳтиёткорлик қилмаслигингиз керак. Душманлар билан курашинг. Ички қўрқувлар билан курашинг. Орзу ва мақсадингиз йўлида мустаҳкам туриш учун ўзингизни мардлик руҳида тарбияланг.

ЭЪТИРОЗНИ ЕНГИШ

Биз ҳаммамиз доим умидсизликка қарши мунтазам курашиб боришимиз керак. Агар биз бўшанг бўлсак, бегона ўтлар боғимиздаги қимматли нарсаларни йўқ қилиб ташлайди. Мўминлик - бу қадр-қиммат бўлса, қўрқоқлик - бу касалликдир. Агар сиз беш дақиқа шикал қилиб ўтирсангиз, шу дақиқани бефойда ўтказган бўласиз. Шундай шикалда давом эттираверсангиз, ўз пушаймонингиз чангидан бўғила бошлайсиз ва ҳеч нимага эриша олмайсиз. Боғингиздаги ёввойи ўтларга нисбатан шафқатсиз бўлинг. Улардан нафратланинг. Уларни йўқ қилинг. Бегона ўтларни ўстириш эмас, янчиб ташлаш керак.

КЕЧИКТИРМАСДАН ҲАРАКАТГА

Санъат асарини яратиш, тушуниш вақт талаб қилади. Ҳаётда нимадир қуриш учун ҳам фурсат зарур. Ривожланиш, ўсишда ҳам вақт даркор. Оилангизга, ўзингизга, ишингизга ҳам вақтингизни бағишланг. Улар шунча талаб қилган вақтингизга лойиқдирлар.

Автомобилга бензин қанчалик муҳим бўлса, сизга ҳам қатъийлик шунчалик муҳимдир. Вақти-вақти билан сиз ўзингизни ҳолдан тойган отдек ҳис қиласиз. Лекин сиз қатъийлик билан ҳар қандай қийинчиликни енгиб кетасиз. Бусиз ҳатто бирор-бир иш бошлай олмайсиз. Қатъийликнинг акси - сусткашлик. Қатъий одам ҳеч қачон орқага қайтмайди. Сусткаш одам бир ишни бошлай олмайди. Қобилиятсизлик ҳам сусткашликнинг бир кўриниши. Агар сиз: "Нега одамлар шуни кейинга қолдириш-

ни яхши кўрадилар?" деб сўрасангиз, улардан: "Мен идеалистман, иш бошлашим учун менга идеал муҳит керак. Ҳеч нарса менга ҳалақит бермаслиги зарур. Мен ўзимни яхши ҳис қилишим дарқор. Бошим оғриб турса, ишлай олмайман", деган жавобни эшитасиз.

Кейинги сабаб қобилиятсизлик - бошланган ишни тугатмаслик. Бунда ҳам тушунтириш кетади. "Мен ҳамма вақт ўзимдан рози эмасман. Мен ўзимга нисбатан ўта танқидчиман. Нима қилишим керак? Мен шунақа одамман. Мен ҳеч қачон ўзгармасам керак". Бу нимани билдиради? Хатолар худди қадр-қимматдек кўрсатиляпти. Идеалист "Менинг талабларимга бу дунё торлик қилади. Чунки талабларим жуда юқори", дейди. Аслида бу шунчаки ўзини ҳимоя қилиш. Қачонки одамлар ўзларининг бўшлиқларини тан олишни истамасалар, шундай йўл тутадилар. Тўғриси айтганда, бу бир пуллик ўзини оқлашдан бошқа гап эмас. Агар ишингизни кейинга қолдираверсангиз, бу сизни омадсизликка олиб келади. Мана сизга идеализм. Агар унга эътибор бериб қарасангиз, нимадан кўрқинингиз аҳамиятсиз. Кўркув сизни шол, мажруҳ қилиб қўяди. Сиз ҳеч қачон ушлай олмаяпсизми, тугата олмаяпсизми, ҳеч қанақа фарқи йўқ. Сиз ҳеч қачон кетмаяпсиз. Сиз салбий натижадан кўрқаяпсиз. Ўйлаяпсизки, одамлар сизни танқид қиладилар ёки устингиздан куладилар. Мана шулар сизга ҳеч нима келмаслигига йўл қўйиб беради. Лекин бу шунчаки баҳона. Мен сизга бу муаммони қандай енгил ва уни қатъийликка айлантиришни айтиб бераман. Агар менинг маслаҳатимга қулоқ солсангиз, бу жараён оғриқсиз ўтиб кетади. Мана икки тамойил - қоғоз ва бўшанг бўлишнинг ўрнига самарали ва қатъий бўлиш лозим:

Биринчи тамойил - тақсимланг. Нима қилишингиздан қатъий назар, китоб ёзмоқчимисиз, тоққа чиқмоқчимисиз, уйни қайта қурмоқчимисиз - ҳулла, орзуга эришишнинг калити вазибаларни бўлакларга ажратиб чиқишдир. Ҳозир сиз учун муҳим бўлган нарсага кучингизни йўналтиринг. Шошилманг,

бўлмаган ишларни кейинга қолдиринг. Салбий фикрларни ижобийсига алмаштиринг. Бу муваффақият сари биринчи қадамдир. Мен сиздан бир узун роман ёзишингизни сўрадим, деб ҳисоблайлик. Агар сиз оддий одам бўлсангиз, сиз учун бу имкониятсиз вазифа бўлиб кўринади. Фараз қилинг, мен сиздан йил давомида ҳар кун бир бетдан ёзишни сўрасам, уддасидан чиқасизми? Энди бу вазифа бажариб бўладигандек кўринади. Биз ушбу катта китобни кичик парчаларга бўлиб ташлайлик. Неғалигини биласизми, бир бетни ёзиш унчалик қийин эмас?! Лекин мен сиздан келажакка назар ташлашни сўрасам, сизнинг руҳиятингиз тушиб кетади. Келинг, вазифани ўзгартирамиз. Мен сиздан шу бир бетни бир йил, бир ой ёки бир ҳафтада ёзишингизни сўрасамчи. Мен ўйлайманки, бу вазифани ҳамма бажара олади. Албатта улар бутун китобни ёзишга қобилиятлари етмайди. Лекин орқага ҳам, олдинга ҳам қарамасдан бир бетни ҳозир ёзишлари мумкин. Уддасидан чиқа оласизми? Ҳозир шу вақтнинг ўзида бу вазифани бажариш, китоб ёзиш учун талаб қилинадиган муддатни кичик қисмларга бўлиб чиқамиз. Мана шу руҳда бир йил мобайнида давом эттирсангиз, сиз китоб ёзасиз. Орқага ҳам, олдинга ҳам қараманг. Сиз ҳеч қачон ўзингизда кутилмаган натижаларга эришасиз. Ҳаммаси икки сўздан бошланади. Қисмларга бўлинг, сусткашликка қарши курашинг.

Иккинчи тамойил бу - бир сўз билан айтганда, ёзиб бординг! Сусткашликни енгиш учун ёзувлар керак. Шундай ёзишингиз лозимки, ҳақиқатда ҳам сиз ҳар кун шу билан яшанг. Қаерга бормоқчисиз? Нима қилмоқчисиз? Сизда борадиган жойларнинг рўйхати бўлиши керак. Бошқача қилиб айтганда, қиладиган ишларингизни ёзиб борадиган кундалик юритишингиз лозим. Ўйибор бериб назар солинг, кун давомида қанча вақтингиз бекор ўтганига ўзингиз ҳам ҳайрон қоласиз. Бекорчилик сизнинг мақсадингизга эришишга йўл қўймайди. Кўпчилик одам ўз кунини режалаштиради. Лекин унчалик режа тузмаслиги мумкин. Кун-

далик юритиш жуда муҳим. У сизга вақтингиздан қандай фойдаланишингизни ўз кўзингиз билан кўришга имкон беради. У сизга ҳақиқатда ҳам нима қилаётганингиз ва нима қилмаётганингизни аниқ кўрсатиб боради. Буни ҳечам қийинчилик жойи йўқ. Кичкина чўнтакка сиғадиган ёзув китобчасини сотиб олинг. Нонуштага ўтирибсизми, шаҳарга боряпсизми, машинада печат қияпсизми, ҳамма-ҳамма вақтини ёзиб боринг. Қачон буни бошладингиз ва қачон тугатдингиз, ўша заҳотиёқ ёзишга ҳаракат қилинг. Шу пайт ноқулай бўлса, кейинроқ ёзинг. Сиз лоақал бир ҳафта давомида ҳар ўттиз дақиқада кундаликка қараб қўйишингиз керак. Ишингизни қисмларга бўлинг ва ёзиб боринг - бу катта сафарбарликни кўрсатади. Лекин берилиб кетманг. Бу яхши, фойдали усуллар сусткашлик билан кўришга қаратилган. Улар қачон ўзингизни нимадир қилишга мажбур бўлган вақтда керак. Демак, у иккита қондани бажаринг. Улар ўта муҳим. Ўзингизнинг муаммоларингизни ечинг.

МУВАФФАҚИЯТ ВА ОМАДСИЗЛИК

*Сиз омаднинг орқасидан қувманг,
уни ўзингизга қараб тортинг.*

Омадсизлик - бу ягона хато эмас, балки бир неча хатоларнинг ҳар кун такрорланишининг муқаррар натижасидир. Ҳаётингизни тасодифлар билан тўлдиришга йўл қўйманг. Тасодиф тасодифни туғдиради. Омад - бу аниқ бир нарсани ўрганиш. Ҳар бир одам муваффақиятни ҳали мактабдаёқ билиб олиши керак.

Афсуски, омадсизлар семинар ўтказмайдилар. Ўтказганларида эди, зўр иш бўларди. Агар сиз ўз ҳаётини ўзгартирган 40 ёшли кишини учратсангиз, унга "Жон, агар мен кундалигимни келтирсам, бутун кун бўйи у билан бирга бўламан, шу кунни мен билан ўтказишни хоҳлармидинг?" деб айтишингиз керак.

Муваффақият - бу бизда нима борлиги билан эмас, ким бўлганимиз билан аниқланади. Муваффақият 20 фоиз ўқиб-ўрганиш бўлса, 80 фоиз стратегия. Сиз ўқишни билишингиз мумкин, муҳими сиз нимани ўқимоқчилигингизда. Оддий одамлар муаммолардан қочиш йўлини қидиради. Муваффақиятли одамлар эса муаммони ечиш усуллари йўлаб топади. Кўпчилик яхши пул топишни билади, лекин яхши яшашни эмас. Сабрсизлик ва хасислик муваффақият қотилидир. Олти ҳафтами, олти ойми, қанча вақт ишлашингиздан қатъий назар ишингизни қабул қилган ҳолатдан яхши ҳолатда қолдиринг.

ҲАЁТ БАРЧАНИ МУКОФОТЛАШНИ ИСТАЙДИ

Устозимга айтганим эсимда: "Агар кўп пулим бўлганида эди, келажакда яхши режа қилардим".

Устозим: "Агар сенда яхши режа бўлса, катта пулга эга бўласан", деб жавоб берганди.

Муҳими сизнинг режангиз бўлиши керак. Ота-оналар, лидерлар, ишбилармонлар, ўқитувчилар, кўнгиллилар, сиз ҳаётнинг энг катта сирини билиб олдингизларми? Мана у! Ҳаёт ҳамма вақт берган инсонни мукофотлайди. Агар сиз берсангиз, унда кўп маротаба ортиғи билан мукофотланасиз. Агар баҳонангизни парвариш қилсангиз, гуллари очилиб сизга: "Менга қаранг, кўряпсизми, биз қандай чиройли ва кўркаммиз, негаки сиз бизга ғамхўрлик қилдингиз. Бунинг учун сизга ташаккур", деб айтади. Агар сиз фарзандларингизга ўзингизни берсангиз, улар ўз муваффақиятлари билан сизни қувонтиради. Мен қизларимга сўзимни ўргатдим. Улар менга хурсандликдан бақриб-чақриб "Дада, дадажон, менга қаранг, қарасангиз-чи!" дейишди. Мен уларга қараб қувонаман. Ахир, буни мен ўргатдим, ўзимни бағишлаганим эвазига олган мукофотим. Тушундимки, ҳаёт берганларни мукофотлайди. Кимки бировга ўз вақтини, кучи-

ни, малакасини берса, кимга, нимага беришидан қатъий назар у сизни мукофотлайди, раҳматини айтади. Булар ҳосил бўлиб етишади. Эсингизда бўлсин, нимага ҳаракат қилсангиз, ўша нарса ўзингизга йўналтирилган бўлади. Ўқишни бошладингизми, билим ўзи ҳаракатга кела бошлайди. Қачон сиз ривожланишни, ўз устингизда ишлашни бошлаб олдингизми, сизга муваффақият кулиб боқадди. Кимгадир ғамхўрлик қилсангиз, у албатта эришган муваффақиятлари билан сизни мукофотлайди.

ТАРБИЯ

Биров ҳақида ғамхўрлик қилган одам бебаҳо инсондир. Сизнинг оилангиз ва севгингиз бир боғдек очилиб турсин. Муносабатларни қўллаб-қувватлаш учун сиз бор кучингиз, вақтингиз ва фикрларингиздан фойдаланишингиз керак. Энг катта совға бермоқчи бўлган одамингиз - бу сизнинг ўзингиз. Мен авваллари айтардим: "Агар менга ғамхўрлик қилсангиз, кейин мен ҳам сизга ғамхўрлик қиламан". Ҳозир эса "Агар сиз мен учун ўзингизга ғамхўрлик қилсангиз, мен ҳам сиз учун ўзимга ғамхўрлик қиламан", деб айтаман.

Биз ўзимизни кулфатдан ҳимоя қилишимиз учун қурган биномиз деворлари бизга хурсандчилигимизни баҳам кўришга қўймайди. Сиз бир ўзингиз муваффақиятга эриша олмайсиз. Бой-бадавлат қаландарни топиш жуда қийин.

Лидернинг тарбия борасида эҳтиёжи катта бўлади. Агар сиз фарзандингиз билан гаплашиб турсангиз, сиз уларга ҳамма вақт бирга бўлишларига ёрдам берасиз. Агар сиз усталик билан, ақл билан гаплашсангиз, сиз уларга эртанги кунни қуришга катта ёрдам берган бўлардингиз. Лидерлик - бу ХХІ асрда фанда, сиёсатда, таълимда ва ишлаб чиқаришда давр талабидир. Лекин лидер учун зарур бўлган нарса - бу тарбия. Биз йигирма биринчи юз йиллик чақириқларига тайёр туришимиз ва фарзандларимизни шунга тайёрлашимиз керак.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, сизнинг биографиянгизни сайт орқали ўқиб чиқдим. Сиз тўғрингизда кўпроқ маълумотга эга бўлмоқчиман. Таниқли инсонларнинг гапларига қараганда, сиз ҳаётда кўп нарсага эришибсиз. Шундай улкан муваффақиятга эришишингизда сизга нима ёрдам берди ва сиз учун ҳаётда нима муҳим ҳисобланади?

Жавоб: Минглаб тасодиф ва ҳодисалар ҳаётимга ижобий таъсир кўрсатди. Менинг ҳаётим малакам жуда катта. Буни биографиямда очиб ифодалаш қийин. Агар эришган ютуқларимга келсак, у 3 та нарсага асосланган:

1. Болаликдаги эътиқод. Буни ота-она шакллантирган.
2. Вояга етган давримда кўплаб аввалги ва кейинги устозларим бўлган.
3. Умримнинг охириги қисмида менинг ишонадиган яқинларим бор.

Ўйлайманки, мана шулар ёрдам беради.

Менежерлар одамларга ўзларининг борлигича кўринишга ёрдам берадилар. Лидерлар эса одамларга яхши ҳаётга лойиқ эканларини, улар ҳозиргидан кўпроқ нарсага қодирликларини сезишга ёрдам берадилар. Ҳамма нарсани ҳам ҳаётда асосий деб бўлмайди. Гап нимани асосий деб танлашингизда.

Лидерликнинг талаблари кучли бўлсин, лекин қўпол эмас. Камтарин бўлинг, лекин бўшанг эмас, мард-жасур бўлинг, лекин безори эмас, сермулоҳаза бўлинг, лекин эринчоқ эмас, ор-номусли бўлинг, лекин кеккайган бўлманг, ҳазилкаш бўлинг, лекин тентак, бемаъни бўлманг.

МЕҲНАТИНГИЗ МЕВАСИНИ ЎРИБ ОЛИНГ

Мақсадлар... Агар бир нарсадан руҳлансангиз, уни албатта қиласиз. У иш нима бўлганидан қатъий назар у сиз учун чўт эмас, қачонки унга ишонсангиз, албат-

та. Агар мақсадингиз даражасида ҳаракат қилсангиз, албатта унга эришасиз.

Ҳар бир ишлатилган куч муносиб равишда тақдирланади. Бу ҳаёт қонунларидан бири. "Нимани эксанг, шуни ўрасан", деб айтилган.

Мең "экмоқ" ва "ўрмоқ" қонунларини ўрганиб олганман. Ҳақиқатда ҳам фақат экканимизни эмас, балки анчайин кўпроқ ўриб оламиз. Ҳаёт қонуниятлари кўп, аммо биз асосий муҳим қонунни тушунишимиз керак. Ҳар бир қилган ишингиз учун ўзингиз кутгандан кўра устамаси билан мукофотланасиз.

Ажойиб қонун! Сиз кучингизни қанчалик кўп сарфлаганингиз сайин мукофотингиз ошиб бораверади. Агар сиз одамлар билан тўғри, адолатли, сабр-тоқатли бўлсангиз, мукофотингиз сиз кутгандан кўра анчайин кўп бўлади. Лекин ёдда тутингки, калит сўз - интизом. Дунёда ҳар бир қимматли нарсa эътибор, ғамхўрлик, интизом талаб қилади. Фикрларимиз ҳам интизом талаб қилади. Биз ички хулқ-атвор чегарамизни мустаҳкамлаб боришимиз керак. Акс ҳолда фикр-хаёлимиз пала-партиш бўлиб қолади. Агар фикримиз чалкашиб кетса, биз ҳаёт лабиринтида адашиб қоламиз. Чалкаш фикрлар чалкаш натижаларни беради. Эсда тутинг, "Ҳар қандай сарфланган кучингиз мукофотланади".

Ўз вақтингиздан унумли фойдаланишни ўрганинг. Дўстларга хат ёзиш, ҳисобларни вақтида тўлаш, ҳамма учрашувларга ўз вақтида етиб бориш ва ҳоказолар. Одамлар эътиборида бўлинг. Ўзингизга қарашга вақт ажратиш, солиқларни ўз вақтида тўлашга ўрганинг. Ҳамкорларингиз, (эрингиз ёки хотинингиз), фарзандларингиз ва ота-онангиз билан тўғри муносабатда бўлишга ўрганинг. Ўзингизни тартибга солинг ва ўзингизни ҳам шунга ўргатинг.

Ҳар бир сарф мунтазам тақдирланади. Ҳар бир китобдан янги билим, ҳар бир мавзудан янги режа, ҳар бир синовдан янги тушунча, ҳар бир омадсизликдан

янги қарор олинг. Ҳаёт шунақа. Ҳаттоки аччиқ ҳаёт малакаси ўз ҳиссасини беради.

Кимки ҳаётда интизомга безътибор бўлар экан, уларни огоҳлантиришим мумкин. Ҳар бир нарсанинг ўз баҳоси бор. Интизомни менсимаслик орқасида катта тўлов ётади. Буни тўлашингизга тўғри келади. Вақт ҳаммасини ўз жойига қўяди.

Агар биз мунтазам интизомли бўлмасак, бор-йўғи кредит олишга эришамиз. Жиддийроқ бўлинг. Ҳаёт лаборатория иши эмас. Агар сиз кийимингизни шкафга илишнинг ўрнига, стул суянчиғига ташласангиз, демак, сиз интизомсиз одамсиз, ўйлаб кўринг. Шуни билингки, майда-чуйдаларда интизомнинг бўлмаслиги ҳаётингизнинг муҳим соҳасида қимматли туради. Сиз хонангизни тартибга солмай туриб, ишхонада тартиб ўрната олмайсиз. Сиз фарзандларингиз билан бесабр бўлиб туриб, ҳамкор ва ишчи ходимлар билан тинчгина хотиржам бўла олмайсиз. Сиз бошқалардан кўп савдо қилишни талаб қила олмайсиз, агарда ўзингизнинг ҳаракатингиз бунинг аксини кўрсатса, ўзингиз китоб ўқимай туриб, бошқалардан китоб ўқишини сўролмайсиз.

Ҳаётингиз тўғрисида ҳозирдан ўйланг. Тезда нима қилиш керак? Балки сиз севган кишингиз билан жанжаллашиб қолдингиз ва у одам билан гаплашгингиз келмаётгандир? Мана сизга янгича идеал намоёиш қилиш имконияти туғилди.

Балки сиз кетиш чегарасида ёки, аксинча, бошланиш тартида турибсиз. Бу ерда сиз муваффақиятга эришингиз учун интизомни намоён қилиб, ўзингизни ҳозиргидан кўра изчил ишлашга мажбур қилинг. Давлат, вазият ёки бошқа одамлар сиздан талаб қилмасларидан интизом сиздан чиқиши керак. Ахир, бу фожеа эмасми? Бошқалар сиз тўғрингизда ўзингиздан кўпроқ ўйласа, эрталаб вақтли туришга ва вақтли бозорга боришга мажбур қилса, сизни муваффақият ташлаб, ўзи тўғрисида ўйлайдиган одамларни излаб кетиб қолишига тайёр бўлсангиз... Бу ҳақиқатда фожеа!

Сизнинг ҳаётингиз, менинг ҳаётим, бошқаларнинг ҳаёти - бу бир огоҳлантириш ёки намуна. Мунтазам эътиборсизлик, иродасизлик, интизом ва бурчини етарли ҳис қилмаслик огоҳлантириш бўлса, фойдаланилмаган истеъдод ўзбилармонлик ва қўйилган мақсадни ўзгартиришга мисол бўлади.

САХИЙ ВА ОЛИЙЖАНОБ БЎЛИНГ

Ҳали камбағаллигингиздан сахий бўлишга ўрганинг. Негаки, миллиондан 100 мингга беришдан кўра 1 доллардан 1 ёнтга бериш осонроқ.

Олишдан кўра бериш яхши. Негаки, қачон сиз берсангиз, шунда олишни бошлайсиз. Дунёда ҳеч бир нарса инсон характери олийжанобликдек шакллантира олмайди. Ўз ғоянгизни бошқалар билан бўлишининг яхшилиги шундаки:

Бошқалар бир марта эшитса, сиз ўн марта эшитасиз.

Сиз бошқаларга қанча кўп берсангиз, ҳаёт сизга шунчалик кўп беради.

Бошқалар билан қанча бўлишсангиз, шунча мукамаллашиб борасиз.

Кимдир "Ахир мен ҳаммага ғамхўрлик қила олмайман, ундан кўра ўз ғамимни еганим дурустроқ", дейди.

Унда сиз ҳамма вақт камбағал бўласиз. Нимаки берсангиз, инвестициянгизга айланади ва келажакда ошиғи билан сизга қайтади. Кимки борини бўлишса, у ҳамма вақт ютади.

Бераётган нарсангиз сони муҳим эмас. Муҳими бераётган нарсангиз сиз учун нима аҳамиятга эга эканида. Фақат бериб сиз ўзингизда бор бўлган нарсадан кўпроқ нарсага эга бўлишингиз мумкин. Бу ҳамма ишда қисқа муддатли тўсиқларни енгишга ёрдам берадиган, узоқ муддатли каттақон мақсад бўлиши даркор. Бегоналарнинг режасидан фойдаланманг. Ўзингизнинг шахсий қарашларингизни ривожлантиринг, у сизни нодир ва ажойиб натижаларга олиб келади.

ЎЗ ОРЗУЛАРИНГИЗНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИНГ

Кўпчилик одамлар тирикчилик қилиш учун бор кучларини ишга солиб пул топадилар. Жуда озчилик одамларда хоҳлаган ҳамма нарсаси бор. Қийинчилик билан пул топиш ўрнига озчилик одам фаол ишлаб ўз бойликларини кўпайтирадилар. Худди ҳамма улар учун ишлаётгандек. Кўпчилик одамлар ўзларининг бахтсизлигидан, ҳаётлари жуда мураккаблигидан нолиб юрадилар.

Бирор нарса ягона бир қобилиятдек бизнинг келажагимизга таъсир қила олмайди. У ҳам бўлса, орзу қилиш қобилиятидир.

Орзу - биз истаган ҳаётни тасвирловчи сурат. Орзу ҳар қандай тўсиқларни енгишда сизга ёрдам беради. У бу билан сизнинг ижодий кучингизни очиб юборади. Бунинг учун сиз нима хоҳлашингизни аниқ билишингиз керак. Эртанги кунни равшан кўролмаслик ҳеч қандай ижодий кучга эга эмасликдир. Аниқ келажак катта кучга эга. Ўз орзуингизга тўлиқ эришишингиз учун режангиз сизни олдинга олға етаклайди. Орзуингиз аниқ ва тушунарли бўлиши керак. Агар сиз бирор вақт 14 минг фут баландликдаги қояли тоққа чиқсангиз, албатта каллангизга "Биринчи бўлганлар қандай бу ерга чиққан эканлар? Шарқ қирғоғидан ғарб қирғоғигача, мағрибдан машриққача қандай етиб олган экан?" деган фикр келади.

Озиқ-овқат запаслари ва сувни ўзи билан кун бўйи кўтариб бориш етарлича қийинчилик туғдиради. Шу билан бирга кийим-кечакларни ҳам бирга олиб, қадамдан қадамга, кундан кунга, ойдан ойга боришни тасаввур қилишингиз мумкин. Бу одамларда катта орзу бўлган. Улар юқорига - тоққа кўтарилаётганида қийинчилик тўғрисида ўйламаганлар. Улар ақлан ўзларини чўққида деб ҳис қилганлар. Фақат олий мақсади бор бўлганларгина йўлларидаги кураш ва оғриқларга, туғилиш ё ўлишига қарамасдан чўққида чиққанлар ёки тугалмас қуёш нури барқ

урган ўзгача бойликка эга қирғоққа етиб борганлар. Нимага деганда уларнинг йўлларида учраган тўсиқлардан кўра орзулари кучлироқ бўлган.

Сиз орзуманд бўлишингиз керак. Сиз эртанги кунни кўра билишингиз даркор. Сиз 14 минг фут баландликдан Калифорнияни кўришингиз лозим. Сиз югураётганингизда марра чизигига қарашингиз ва сизни олқишлаётганларини эшитиб, шу буюк лойиҳа ўртасида ўзингизни тасаввур этишингиз шарт. Фақат мана шу орзуни рўёбга чиқариш мумкин.

МАҚСАД

Мақсад қўйишда биз асосан бир нарсани аниқлаб олишимиз керак. У ҳам бўлса, шу мақсад бизга нима учун керак, нега у биз учун шунчалик қадр-қимматга эга, ҳаракат қилиб эришишга арзийдими?

Эндрю Карнеги ўлиmidан кейин бир варақ қоғоз топиб олганлар. Унда у ўз ҳаётининг асосий мақсадидан бири - ҳаётининг биринчи ярмини пул топишга, иккинчи ярмини шу пуллари сарфлашга бағишлаши тўғрисида ёзиб қолдирган ва шундай яшаб ўтган. Одамлар борки, улар кундалик ҳаёт юмушларига кўмилган. Чунки уларнинг борлари шу. Улар эртанги кунларини аниқлаб олмаганлар.

Қисқа муддатли муаммоларни ечиш учун бизда узоқ муддатли кучли мақсадлар бўлиши керак. Мақсадни жуда ҳам кичик қўйманг. Агар сиз катта, кўп нарсани хоҳламасангиз, кўп нарсага эришмайсиз ҳам.

Агар сиз мақсадга эришиш учун ишласангиз, мақсадингиз сиз учун ишлайди. Сиз қилаётган яхши ишлар ўз навбатида сизни шахс сифатида ривожлантиради.

Бизда танлаш ҳуқуқи бор: биз тирикчилик учун ишлашимиз мумкин. Эсингизда бўлсин, хасислик ва сабрсизлик муваффақият кушандасидир.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНИШГА ҚАНДАЙ ЭРИШИШ МУМКИН?

Сиз донишмандлик ва кучли ҳаяжонни меҳнатга айлантиришингиз керак. Яхши кўриб овқатланидиган ресторани бор-у, лекин яхши кўрган ёзувчиси бўлмаган инсонларга менинг раҳмим келади. Бу одам ўз танасини тўйдириш учун жой топган, лекин ақлини озиқлантирадиган бир жой топа олмаган.

Нега шунақа бўлади? Сиз эгри чизикли ўзгариш тўғрисида эшитганмисиз? Туғилганимиздан то 16 ёшга тўлгунча шу эгри чизик жуда ажойиб бўлади. Мана шу пайтда ўқиб-ўрганишимиз керакки, қобилятимизнинг энг кучли давридир. Ҳамма нарсани жуда тез ўрганиб оламиз. Биз тилни, маданиятни, тарихни, билимни, математикани ва ҳамма-ҳаммасини яхши ўзлаштира оламиз. Баъзилар бу жараёни давом эттирадилар. Лекин баъзилар иш топганларида бунини тўхтатадилар. Имтиҳон топширмаса, ручка, қалам тутиш зарурияти бўлмаса, китоб ўқишнинг нима кераги бор? Албатта бирон нарсага ўрганган-бўлсангиз, ўз малакангиз орқали ўргангансиз, баъзида тўғри қилган бўласиз, баъзида эса йўқ, сиз ўқишни давом эттиришингиз лозим.

Агар ўқиб-ўрганишни бир умр давом эттирсангиз, нималар рўй беришини тасаввур қилинг. Сиз ўзингизни қанчалик ривожлантирсангиз, усталikka, моҳирликка етишингиз ва қанчалик ймкониятга эга бўлишингиз мумкинлигини тасаввур қила оласизми?

Ақлий ривожланиш - бу дунёқарашни кенгайтиришнинг яна бир йўли. Бу бошқалар меҳнати орқали кўришдир. Балки бу одам билан ҳаётда учрашмассиз, лекин китобларини ўқишингиз мумкин. Иергил вафот қилди, лекин бизда унинг китоблари бор. Аристотел йўқ, лекин бизда унинг ғоялари бор.

Яхши китоб ва программаларни ўқинг, журнал ва газеталарни мутолаа қилинг. Улар мутлоқ ақлий ривожланиш

имкониятини беради. Бунга қўшимча сиз ўз малакангиз тўғрисида гапиришингиз ва уни бўлишингиз керак.

Менинг асосий ҳаётий муаммоларимни ечишда ёрдам берадиган танишларим бор. Улар менга шахсий дунёқарашимни тушуниб олишимда, ўз қадр-қимматимни ўлчашда, муваффақият тўғрисида тўғри фикр юритишимда ёрдам беради. Бизнинг ҳаммамиз пул, ишлаб чиқариш, оила, давлат, ҳокимият, севги, дўстлик, маданият, имкониятлар, муаммоларни тўғри тушунишимиз ва тартибга солишимиз учун одамлар билан мулоқотда бўлишимиз керак. Ғоя дунёқарашимизга таъсир қилади. Ғояга илм, маълумот даражаси таъсир этади. Маълумотга мулоқотда бўлган одамлар таъсир қилади. Ҳаётимдаги энг катта қувончлардан бири - бу устозим Шоафф билан бирга 5 йил давомида ўтказган суҳбатларим эди. У нонуштада, саёҳатларда, бизнес конференцияларда, иш вақтида, шахсий учрашувларда ўз ғояларини мен билан бўлишар эди. У ғоя билан мени таъминлаб турарди. Ғоялари билан менинг фаолиятимга кўплаб ўзгартиришлар киритган. Бу кундалик ўзгартиришлар бўлса-да, жуда муҳим ва салмоқли экани кейин кўриниб қолди.

Жаноб Шоафф ғояларини ўз дарсларида кўп маротаба тез-тез такрорлаган. Сизга унинг ғояларини таг-туғи билан тез-тез эшитиш шарт эмас. Лекин ақлни ривожлантиришга яхши озуқа бўлади. Мен сизларга худди танангиздек ўз фалсафангизни ҳам озиқлаштиришингизни сўраб қоламан. Уни яхши ғоялар билан таъминлаб туринг. Бизнес ғояси, саноат ғояси ва ҳоказо. Фақат яхши ғоялар қидиринг. Ҳар бир янги ғоя сизнинг фалсафангизни бойитади. Фалсафангиз сизнинг ҳаётингизни олиб боради ва хурсандчиликларга тўлдиради.

МОЛИЯВИЙ ЭРКИНЛИК

Молиявий эркинлик - бу шахсий даромад манбалари асосида яшаш қобилиятига ёга бўлиш, демакдир. Шуни

билингки, пулнинг суммаси муҳим эмас, ундан қандай фойдаланиш муҳим. Нега сизнинг ўзингиз интилган томонга олиб борувчи яхши режангиз йўқ?

Мен нарсалар ҳаддан зиёд қиммат, деб такрорлашни яхши кўрадим. Устозим мени тўғрилаб: "Муаммо нарсанинг қимматлигида эмас. Муаммо - ўша нарсани ўзингга раво кўрмаганингда", дерди. Ана шундан кейин охиروқибат тушуниб олдимки, ҳамма муаммо менинг ўзимда экан. Муқаддас китобларда бой одамнинг жаннатга тушиши қийин, деб айтилган. Лекин жаннатга тушишнинг иложи йўқ, дейилмаган. Одамлар тўдасидан нари кетинг. Уларнинг узрларини ўзингизга қабул қилманг. Ҳаётингиз ва эртанги кунингизни ўз қўлингизга олинг.

Биз интизомли бўлиш юкидан қийналамиз. Ёки имкониятни ўтказиб юбориб, кейин афсус юкидан қийналиб юрамиз. Фарқи фақат шундаки, интизом юки граммларда бўлса, афсуслик юки ўша вақтда тонналаб оғир бўлади. Афсус чекишдан оғир нарса йўқ.

БОЛАЛАРГА ЎХШАШГА ҲАРАКАТ ҚИЛИНГ

Сиз мулоҳазаларингизни биров билан бўлишсангиз, яхши томонга ўзгариб борасиз. Қанча берсангиз, ўрнига ўзингиз шунча кўп оласиз.

2000 йил олдин буюк устоз нима деганини эсланг: ҳали ёш боладек бўлмаган экансиз, сизнинг режаларингиз нолга тенг. Сиз намоз ўқита олмайсиз. Мана катталар учун ўйлаб кўриладиган мавзу. Боладек бўлинг ва эсда тутингки, бунга эришишнинг қуйидагича усули бор: сиз неча ёшда бўлишингиздан қатъий назар синчков ва қизиқувчан бўлинг. Ҳар нарсага қизиқишни болалардан ўрганинг. Бола бир нарсани ўрганмоқчи бўлса, у нима қилади? Сиз ҳақсиз. Улар савол берадилар. Болалар миллионлаб саволларни берадилар. Худди тутагандек, лекин улар яна миллион савол берадилар. Ва сизни жонингиздан тўйдириб юборади.

Болалар ўрганишлари учун ҳар нарсага қизиқувчан бўлади. Сиз эътибор берган бўлсангиз керак, кичкинтойлар чўққайиб ўтириб, уларга диққат билан қараб турадилар. Қизиқувчанлик болаларга ўсиб-ўрганишга ёрдам беради.

Ҳаяжонда бўлинг. Эътиборли бўлинг. Бефарқ, бепарво бўлманг, ҳаяжонланишни болалардан ўрганинг. Болалардаги ҳаяжон, соддадиллик ҳеч қаерда йўқ. Улар шунчалик қаттиқ ҳаяжонланадиларки, ухлашни хоҳламайдилар. Уларнинг эрта тонгни кутишга сабрлари йўқ. Мана шундай гўдаклик сеҳрига қаршилиқ қилиш мумкинми? Баъзилар: "Бунақанги болаларча бачканаликдан энди ўтганман. Мен энди катта одамман", дейди. Ахир, бу қайғули ҳол эмасми? Фақат уларга раҳмингиз келиши мумкин. Агар сиз ҳаяжонланишга ҳам ярамайдиган даражада катта бўлсангиз, нима деб жавоб бериш керак? Сиз ҳақиқатда қариб қолибсиз. Ҳеч қачон бунақа қария бўлманг. Ишонинг! Ишонч худди гўдакка ўхшайди. Ишонч болаларга хос одат. Ишонувчан одамлар худди болаларга ўхшайди. "Келинглари, катталардек фикр юритайлик", дейилади. Йўқ, ҳамма вақт ҳам бунақа қилиш керак эмас. Кўпчилик катталар ҳар нарсага шубҳа билан қарайдилар ва ҳаттоки беҳаё, уятсиз бўладилар. "Ҳа, мен бу нарсалар ҳақида аллақачон эшитганман, буларнинг ҳаммаси хом хаёл. Бу иш амалга ошмаслигини ҳали ўзингиз исбот қиласиз. Мен шунчаки гапираётганим йўқ". Бу гапларни фақат катталар гапирадилар, болалар эмас. Болалар ҳамма нарсани бирданига ҳозирнинг ўзида олиш мумкин, деб ўйлайдилар. Бу баъзида жуда қизиқ ҳам туюлади. Сиз уларга "Учта бассейн бўлишини хоҳлайсанми?" десангиз, улар: "Ҳа, ҳар биримизга биттадан, қани менинг бассейним олдидан нарироқ бор-чи!" деб ўзаро бўлишишга тушадилар. Катталарга шундай таклифни берсангиз, "Учта бассейн, дейсизми? Сиз ақлдан озибсиз! Кўпчиликда битта ҳам бассейн йўқ-ку. Орқа ҳовлингда битта ванна бўлса ҳам, омадим келди, десанг бўлади", дейди. Фарқини сезяпсизми? Буюк устознинг "Ҳали сиз болаларга

Ўхшамас экансиз, сизнинг имкониятларингиз нолга тенг", деган сўзларини эсланг. Ҳайрон бўлмаса ҳам бўлади. Ишонувчан бўлинг! Ишонувчанлик - бу болалик фазилати ва у катта маънога эга. Сиз "Худди боладек ухляпти", деган сўзни эшитганмисиз? Мана шу ухлаётган боланинг юзида тасвирланган ишонувчанликдир. Агар бола бугунги бажарган иши учун "5" баҳо олса, уни албатта завқ билан кимгадир айтади, хурсандлигини бўлишади. Сиз ҳам шундай қилинг. Қизиқувчанлик, синчковлик, яхшиликка ишонч, ишонувчанлик - булар болаликнинг ажойиб хислатлари. Биз уларни ҳаётимизга қайтаришимиз керак.

БОЛАЛАР

Бола нечта тилни ўрганиши мумкин? Бу фақат сизга боғлиқ! Унга қанча вақт ажратасиз, нечта тилни билишини хоҳлайсиз? Бу сизга боғлиқ! Болалар жуда қобилиятли бўладилар. Улар ўзлари ўйлагандан кўра олдинроқ, тезроқ пул топишни ўрганадилар. Ҳар бир болада иккита вилосипед бўлиши керак: биттаси ўзи миниши учун, иккинчиси бировга ижарага бериш учун. Бола иккинчи вилосипедини нима қилишини дарров тушуниб етади. Мен болаларнинг қандай қилиб 40 ёшда бой бўлишлари мумкинлигини ўргатсам. Улар қобилиятли бўлса, 35 ёшда бой бўлишлари мумкин. Кўпчилиги ўзларини қобилиятли ҳисоблаб, 35 ёшда бой-бадавлат бўладилар.

Болада бир доллар бўлган пайтда у нима қилиши керак? Биз нима қиламиз? Бир доллар ва бир бола фарқи нима, нима қилсин деймиз?

Эй Худо, қандай хатолик! Қачондан тарбиялашни бошлайсиз? Ахир, ҳозироқ сизда бола ва бир доллар бўлганида бошлаш керак. Лекин сиз ўз билганингиздан қолмайсиз. "Ҳали у ёш, кичкина бола, нима хоҳласа, ўшанга бир долларни ишлатсин", дейсиз. Хўш, бу нима билан тугайди, деб ўйлайсиз? Қачонки, 50 ёшга тўлганида худ-

ди сиздек омадсиз инсон бўлади. Агар болалар ўз қобилиятларини кўра олсалар, улар мамнуният билан шу долларни кўпайтиришга иқтидорларини ишга соладилар. Кўпчилик одамлар кундалик ҳаёт ташвишига кўникиб яшайдилар. Негаки, уларда бундан бошқа бирор нарсалари йўқ. Бундай бўлишининг сабаби уларда режа йўқ. Эртанги кун учун ҳеч қанақа тасаввурга эга эмаслар, ўз вақтида нима қилиш кераклигини билмайдилар.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Мен чиқишиб кетишим қийин бўлган инсонлар билан ҳам яхши муомалада бўлишга ҳаракат қиламан. Агар у мен билан хушмуомалада бўлса эди, мен ҳам у билан яхши муомалада бўлардим. Ёқимсиз, совуқ одамларни ёқтирмайман, шунинг учун уларга тан бергим келмайди. Улар билан суҳбатда бўлганимда ўзимни чин юракдан, самимий эмаслигимни ҳис қиламан.

Жавоб: Биринчидан, ўзингизни яхши ҳис қилмаслигингиз мутлоқ табиий ҳол эканини тушунинг. Кўпчилигимиз кўпол, кўрс одамлар билан хушмуомалада бўлиш каби туғма хусусиятга эга эмасмиз. Ҳаёт шундай тузилган. Лекин исталган одам билан мулоқотда бўлиш қийинчилигига қарамасдан, муваффақиятга эришиш қарорини қабул қилишимиз керак. Шунинг учун биз шундай фикр юритишимиз лозимки, у бизни муваффақиятга олиб келсин.

Иккинчидан, сиз учун ёқимсиз бўлган одамлар тўғрисида яхши фикрда бўлишга ўзингизни ўргатишингиз керак. Бунга ўрганишингиз учун сиз аввал уни юз кўришингизда тасвирлашингиз керак бўлади. Кўпчилик муваффақиятга эришган инсонлар шу усулни қўллаганлар. Сиз ҳам бу усулдан фойдаланинг, ўшанда кўрасиз. Бу усул ажойиб ишлайди. Масалан, одам ғамгин бўлса, ўзини бахтли, хурсанд сезиши учун унда бирорта хурсандчилик воқеаси содир бўлиши керакми? Йўқ, агар у ўзини бахтли

ҳис қилса, бироз вақт ўтганидан сўнг ҳақиқатда бахтли одамга айланганини сеза бошлайди. Бу исботланган.

Ўз ҳаракатларингизни ўзгартиринг ва ҳис-туйғунгиз ўзгаради. Масалан, келиб бирор-бир хафагарчиликни ҳис қилиб бўлмайди. Бошида ўша одам билан яхши муносабатда бўлишга ҳаракат қилинг, тўғри, бу аввалига ўйиндек кўринади. Ҳечқиси йўқ, сизнинг яхши муносабатларингизни кўриб, у ҳам яхши муносабатда бўлишга ҳаракат қилади. Натижада бу ўзаро муносабат самимиятга айланади. Йўлингизда вақтинчалик учрайдиган тўсиқларни енгиш учун сизга узоқ муддатли катта мақсадлар даркор.

Сиз бирор-бир нарсани сотсангиз, тирикчилик учун пул топасиз. Агар шу жараёнга инвестиция қилсангиз, вақтингизни ажратсангиз ва мижозга яхши хизмат кўрсатсангиз, катта пулга эга бўласиз.

МУВАФФАҚИЯТ ВА ОМАДСИЗЛИК ФОРМУЛАСИ

Сиз ўзингиз билмаган нарса тўғрисида гапира олмайсиз. Ўзингиз ҳис қилмаган нарсани биров билан бўлишолмайсиз. Ўзингизда йўқ нарсани бировга бера олмайсиз. Бировга бериш ёки бўлишиш учун авваломбор у нарса ўзингизда бўлиши керак. Жиддий мулоқот учун тайёргарлик керак.

Юқорида омадсизлик - бир нечта хатоларнинг ҳар куни такрорланишидан бошқа ҳеч нарса эмаслиги айтилди. Лекин нега инсон хато қилади-ю, яна уни такрорлайди. Негаки, бунга унчалик аҳамият бермайди. Кундалик ишларимиз биз учун унчалик аҳамиятсиздек кўринади. Нотўғри қарор - бир соат бекор кетган вақт. Кичкинагина хатолик катта салбий из қолдирмайди. Кўпинча хатомизнинг натижасини кўра олмаймиз.

Агар биз охириги 90 кун давомида мутولاа қилмаган бўлсак, у ҳаётимизга қанақадир катта ўзгариш киритмайди. Демак, бу 90 кун ҳеч нима содир бўлмадими, кейинги 90 кун ҳам

Ўқимаслигимиз мумкин, яъни такрорлашимиз муқаррар. Нега? Негаки, ҳеч қанақа хавфли ҳодиса рўй бермайди. Ҳамма хавф-хатар мана шу кунлар китоб ўқимаганимизда, ундан ҳам ёмони ўқишимиз кераклигини тушунганимизда.

Кимки нотўғри овқатланса, соғлиги билан муаммолар туғилади. Мазали, лекин зарарли овқатдан роҳатланиш дарров ўзининг салбий таъсирини кўрсатмайди. Ва аҳамиятсиздек кўринади. Кимки кўп чекса ёки кўп ичса, бунӣ ойдан ойга, йилдан йилга давом эттираверади. Бунга эътибор бермайди.

Кўп ҳолларда булар то бирор нохуш ҳолат юз бермагунча жамланиб қолаверади, ўша вақт келганда биз ҳаммасига товон тўлашимизга тўғри келади. Аввалига унчалик эътибор бермаган эдик. Омадсизликнинг энг ёмон томони шундаки, у сездирмасдан яширинча кириб келади. "Бизнинг ҳамма ишларимиз одатдагича кетяпти. Ҳаёт ўз маромида давом. этипти, бирор ёмон ҳодиса содир бўлгани йўқ. Осмон узилиб ерга тушмаяпти. Биз шунчаки хатоларимизни такрорлаб, кундан кунга силлиққина ўтиб кетаверамиз. Кеча китоб ўқимаганимда осмон узилиб бошимга тушгани йўқ, ҳаммаси тўғри кетяпти. Бизнингча, ҳеч қандай ўзгариш бўлмайди. Шунинг учун шундай давом эттираверамиз".

Аммо эътиборли бўлишимиз керак! Агар бир кун китоб ўқимаганимиз учун куннинг охирида осмон узилиб бошимизга тушганида эди, ҳеч иккиланмасдан тезгина бунинг чорасини кўрган бўлардик. Худди бола иссиқ печкада қўлини қуйдириб олгандан сўнг бошқа печкага яқинлашмаганидек. Ҳолбуки, онаси уни бир неча бор огоҳлантирган эди. Биз ҳам хатоларимизни такрорламас эдик. Бахтга қарши омадсизликдан ҳеч ким бизни огоҳлантирмайди. Дунёқарашни ўзгартириш керак. Ўзимизнинг шахсий кенг фалсафамиз ёрдамида ҳар қадамимиз қаерга олиб боришини тушуниб олишимиз лозим. Худди омадсизлик формуласидек, муваффақият формуласини ҳам тушуниш осон. Од-

дий тўғри ҳаракатларни ҳар кун такрорлаш лозим. Ўйлаш учун қизиқ савол: омадсизлик формуласи ўрнига муваффақият формуласига эга бўлиш учун нима қилиш керак?

Муваффақият ҳам, омадсизлик ҳам муқаррар ўз натижасига эга: мукофот ёки афсус. Агар бу тўғри, ҳақ гап бўлса, нега кўпчилик бу тўғрида ўйлаб кўрмайди? Жуда оддий, булар бунга шунчаки эътибор бермайдилар, улар шу бугунги ташвиш билан овора. Шу кун ташвиши ва хурсандчилиги уларни ўзига сингдириб олган, улар эртанги кун тўғрисида ўйламайдилар.

Лекин биз тўғри ишларни қилишни бир неча кун давом эттирганда қанақа натижа олишимизни тасаввур қилиб кўрсак. Бизнинг ҳаракатимиз нима натижа беришини кўрамиз. Ва ана шу ажойиб хабар билан қуролланиб, биз хатоларимизни муваффақиятли ҳаракатларга айлантиришимиз мумкин. Бошқача сўз билан айтганда, агар биз келажакни олдинда кўра олсак, ўз фикрларимизни ўзгартиришимиз, хатоларимизни тўғрилашимиз ва эски-ёмон хулқ-атворимизни янги ижобий одатларга айлантиришимиз мумкин.

Муваффақият формуласининг ажойиб хусусиятлари - бир неча оддий тўғри ҳаракатларнинг ҳар кун такрорланиши, бу тез натижа беради. Агар ўз хоҳишимиз билан кундалик хатоларимизни ижобий одатларга айлантирсак, жуда қисқа муддатда ижобий натижаларга эришамиз.

Агар овқатланиш режимини ўзгартирсак, бир неча ҳафтада соғлигимиз яхшиланганини сезамиз, спорт билан шуғуллансак, тезда анча тетик ва дадил бўлганимизни ҳис қиламиз. Китоб ўқишни бошласак, ўзимизга ишонч ортиб, ақлли бўлаётганимизни биламиз. Ҳар қандай такрорланган кундалик ҳаракат ўзининг ижодий натижасини беради. Бу ўз навбатида жуда яхши ижобий кўникмаларни ривожлантиради.

Янги одатларнинг ажойиблиги шундаки, у сизнинг фикрлаш тарзингизни ҳам ўзгартиради. Агар сиз бугун китоб ўқисангиз, кундалик юритсангиз, дарсларга кирсангиз,

кўпроқ ўйласангиз, демак, бу кун сизнинг яхши келажагингиздаги янги ҳаётингизнинг биринчи қадамидир.

Агар сиз бугун майда-чуйда, лекин жиддий хатолар ўрнига тушунган ҳолда бор кучингизни бериб кўпроқ иш қилсангиз, фойдали кўникмаларга эга бўлсангиз, сиз ҳеч қачон содда, тор фикрлаш хусусиятига қайтмайсиз ва ҳақиқий ҳаёт намунасини суриш бахтига муяссар бўласиз.

ЛИДЕРЛИК

Ҳақиқий лидер аслида ишда, билим олиш соҳасида бирор нарсага эришмоқни мақсад қилса, унга етишишда хато қилмаслиги керак. Лидерлар одамларга ўзларининг яхшироқ эканларини кўрсатиб берадилар. Лидер бўшанг, гўл бўлмаслиги керак. Авваллари мен "Алдоқчилар алдамасликлари лозим", дер эдим. Бу тушунча аҳмоқона, кулгили сўзлар бирикмаси эди. Ёлғончи ёлғон гапиреди. Шунинг учун ҳам уни ёлғончи деб аташади. Сиз ундан яна нима кутмоқчисиз? Ҳурматга муҳтож одамларга эмас, ҳурматга лойиқ одамларга ёрдам беришимиз керак. Ҳаёт кўпинча хизмат кўрсатган одамларга ёрдам беради. Ус-тозим: "Келинлар, шу ишни қиламиз", дер эди. "Шу ишни қилинлар" эмас, "Келинлар, биргалашиб шу ишни қиламиз", деган сўз қандай яхши эшитилади.

Одамлар албатта қаршилиқ кўрсатишларини яхши билиш керак. Нима учун шунақа қилишларини аниқлашда вақтни сарфламанг. Ундан кўра улар ким эканини билиб олинг.

Одамларга мурожаат қилганингизда одатда "Менинг омадим чопмайди, ҳали у соҳада, ҳали бу соҳада... Нега ҳамма вақт шундай бўлади?!" дейишади. Мен шунчаки "Худо ҳаққи, мен билмайман. Билганим шуки, сизга ўхшаш одамлар билан фақат шунақа нохушликлар содир бўлиб туради", деб айтаман.

Лидерликнинг мақсади - ишни ёмон, нотўғри, аммо яхшилашга, тўғрилашга ҳаракат қилаётган кишиларга

ёрдам бериш. Агар сиз ҳақиқий лидер бўлсангиз, одамларни бирор ёққа олиб боришдан олдин уларга нима кераклигини, улар нима хоҳлашини, нимани ҳис қилишини тушуниб олишингиз керак.

Лекин эсда тутинг: лидерларнинг асосий пойдевори интизомда. Интизомсизлик муқаррар омадсизликка олиб боради.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, сизда ўсмирлар учун "Буюкликка элтувчи 3 калит" деб номланган видео тасма бор. 3 та калит тўғрисида сўзлаб берсангиз.

Жавоб: Агар ёш йигит ёки қиз, хусусан, катта одам шу учта оддий нарсга диққат-эътиборини қаратса, мен аминманки, бироз вақтдан сўнг у албатта муваффақиятга эришади.

Ўз олдингизга мақсад қўйинг. Мен буни келажакни олдиндан кўриш деб атайман. Кўпчилик одамлар - болалардан тортиб катталаргача катта ваъдалар бераётган келажак лойиҳасини аниқ кўришга куч билан зўр беришлари керак. Бу болаларимизнинг келажакка интилишлари учун уларга эртанги кунни кўра олишларига ёрдам беради. Улар эртанги эришмоқчи бўлган нарсалари учун қийинчилик ва тўсиқлар борлигини ва уни босиб ўтиш кераклигини ҳис қилишлари шарт. Юқоридагилар буни болаларга онгли равишда қилишларига ёрдам беради. Ўзингизни мукаммал инсон қилиш билан шуғулланинг. Билим олишни мудом давом эттириб боринг. Сизнинг билимингиз катта даромадлар берадиган омонат кассангиз бўлади. Мен сизларга кўпроқ ўқишни, семинарларга қатнашишни, аудио, видеокассеталари билан ишлашни, кундалик юритишни ва муваффақиятга эришган инсонлар билан кўпроқ мулоқотда бўлишни маслаҳат бераман. Чарли Гремендос Жонс: "Беш йилдан сўнг сиз ўқиган китобларингиз суммасида ва атрофида юр-

ган одамларингиз орасида бўласиз", деган эди. Молияларингизни режалаштиринг. Бу режани 70/30 деб атайман. Тушуниб олганингиздан сўнг унинг 10 фоизини олиб қўйинг. 10 фоиз инвестицияга, 10 фоизини муҳтожларга беринг. Бундан ташқари, болангизнинг молиявий эркинлигини кафолатлашга пулни аяманг. Шу учта пункт ота-оналар учун яхши натижа беради, деб ўйлайман. Ўзингизнинг янги кўникмаларингизга ўргатишнинг энг яхши вақти бу - кучли бир фикр қилган пайт. Нимадир қилмоқчи бўлсангиз, сўранг. Океанга сув олиш учун қошиқ кўтариб бормаётганингизга ишонч ҳосил қилинг. Болалар устингиздан кулмаслиги учун қўлингизга челақ олинг. Миллионер бўлганингиздан сўнг пулларингизни сарфлашингиз мумкин. Негаки, миллион доллар муҳим эмас, муҳими шу жараёнда сиз ким бўлиб етишганингиз, қанақа инсонга айланганингиздир.

ЎЗ-ЎЗИНИ ТАРБИЯЛАШ

Ёрқин келажагингиз асосий калити - бу сиз ўзингиз шахс сифатида ўсишингиз. Бу келажагингизга асосий таъсирини кўрсатишига ишонаман. Агар сиз шахс сифатида ўсмасангиз, савдонинг, фойданинг ўсиши тўғрисида гап бўлиши мумкин эмас. Ҳақиқатда ҳам бу ҳамма нарсага эришишни очиб беради. Бу муҳим тезисни эслаб қолинг. Келажакнинг асосий калити - сизнинг ўзингиз, яна такрорлайман, ЁРҚИН КЕЛАЖАК КАЛИТИ - СИЗНИНГ ЎЗИНГИЗ. Шу жумлани ҳар куни кўзингиз тушадиган жойга ёзиб қўйинг. Эртанги куннинг калити сиз бўласиз. Буни ҳар кун эсланг, такрорланг. Бу ҳақда мудом ўйлаб юринг. Асосий калит ўзингиз. Келажакда сизга ёрдам берадиган омиллар жуда кўп. Агар сиз ривожланадиган фирмада ишласангиз, у сизга ёрдам беради. Фирмангиз маҳсулоти яхши бўлса, хизматингиз яхши бўлса, бу билан гурурланинг. У сизга ёрдам беради. Фирмангизда ўқиш учун шароитлар бўлса, бу ҳам "машинангизнинг бузилиб қолмаслигига" ёрдам беради. Қўшнилари тар-

бияли инсонлар бўлса, болаларингиз касал бўлмаса, қариндошлар зериктириб жонга тегмаса, ҳаво ҳаддан зиёд иссиқ ёки совуқ бўлмаса, буларнинг ҳаммаси сизнинг келажагингизга ўз таъсирини кўрсатади. Агар нарх-наво ошмаса, иқтисодиёт бир хил бўлса, бу ҳам ёрдам беради. Биз бу рўйхатни чексиз давом эттиришимиз мумкин. Лекин бир нарсани эсдан чиқарманг: ҳозиргина биз санаб ўтганларимиз ва бошқа кўп нарсалар сизнинг келажагингизда муҳим рол ўйнамайди. Ёрқин келажагингизнинг асосий таърифи - бу сизнинг ўзингиз. Бу жуда муҳим ва буни сиз эсда сақлашингиз керак. Асосий калит - ўзингиз. "Қандай қилиб сиз юқори даромад даражасига эришдингиз?" деган саволга дўстим "Мен юқори даражадаги инсон бўлдим. Ўз устингизда ишланг", деб жавоб берди. У яна айтдики: "Қўл бериб кўришишга ҳам эътибор беринг". Одамлар муваффақиятга эришишни истайдилар. Лекин қўл бериб кўришишларида, қўл сиқишда эътибор бермайдилар. Кўришганда қўл суст бўлмаслиги керак. Очиқ чехрада табассум қилишга, ҳис-туйғунгизни ёрқин ифодалашга ўрганинг. Ишингизга ўзингизни бутунлай бағишлашга, бошқалар билан қизиқишга ўрганинг. Кўп нарсани олиш учун бошқача бўлинг. Ишингизни ўзгартиргандан кўра ўзингизни ўзгартиришга кўп вақт, куч сарфланг. Битта фирмада ишлаб, икки хил ойлик оладиган одамлар сизга ғалати кўринмайдими? Бири кўпи билан юз доллар олса, иккинчиси минг доллар олади. Фарқи нимада? Ўргатиш бир хил, товар бир хил, иш қуроли бир хил, устози битта. Нега бири юз доллар, иккинчиси минг доллар олади? Фарқи унинг шахсида, ичида бўлади. Ташқарида эмаслигини эсдан чиқарманг. Айтишларича, сизда сирли, мўъжизали нарсалар бор эмиш. Китоблар, филмлар, учрашувлар, лекин буларни мўъжизага айлантирувчи сеҳрли нарса бизнинг ичимизда. Ишга бўлган сеҳр, ишончга бўлган сеҳр, фикрга бўлган сеҳр, табассумга бўлган сеҳр, ғурурли ва иродали бўлиш сеҳри - буларнинг бари бизнинг ичимизда. Ҳақиқий сеҳр - ғамхўрлик, қайғуриш, ачиниш каби кучли ҳис-туйғу

бизнинг ичимизда, ҳаммамизнинг ўзаро ҳақиқий фикримиз бизнинг ичимизда. Сиз ҳаммадан фарқ қиласиз. Сиз бахтли келажакнинг асосий калитисиз.

БИЛИМ ОЛИШ

Билимингиз сизга яшаш учун пул топишга, мустақил ўқиб-ўрганишга, бой-бадавлат бўлишга ёрдам беради. Биз истаган нарсамизга эришишимиз учун олган билимимизни ишлатишимизни ўрганишимиз керак. Ўқиш - бу бойликнинг бошланиши. Ўқиш - бу соғлиқнинг бошланиши. Ўқиш - бу маънавий бойликнинг бошланиши. Бу руҳий кўтаринкилик.

Ўқиш, ўрганиш давомида ҳақиқат ва саломатликни англаш, тушуниш жараёни дунёга кела бошлайди.

Агар инсон нотўғри йўлдан кетаётган бўлса, уни бу йўлдан қайтаришга уриниш бефойда. У қайтмайди. Билиб олгандан кейин, маълумотга эга бўлгандан кейин эса ўзини бу йўлдан қайтариб олади. Диққатингизни иккита нарсага қаратинг: ҳаёт ва одамларга. Бу нарса қизиқ бўлса, келинг, шу тўғрисида гаплашамиз. Агар мактабда ўқиб юрган бўлсангиз, сиз билим олишингизга ишонинг. Билим олишингиз ва уни келажакда қандай ишлатишингиз сизга боғлиқ. Мактабдан билим олмасдан кетманг. Ҳеч қачон билим олиш, ўқиш учун пулингизни аяманг. Агар сиз мустақил ўқиб, ўрганиш йўлида борсангиз, ишлатган пулларингиздан кўра анча катта билимга эга бўласиз. Ўз билим ва ғояларингизни биров билан бўлишсангиз, биласизми, нима бўлади? Агар ғоянгизни киши билан баҳам кўрсангиз, улар буни бир мартадан эшитишади. Сиз эса ўн марта. Осонига чопманг. Сиз ўзингизни ўстиришга, яхшироқ бўлишга интилинг. Кўпроқ ишлашга ҳаракат қилинг. Қилган ишингиздан яхшироқ натижа олиш учун бор кучингизни ишлатинг. Синовлардан кўрқманг. Донишмандликни ўрганинг.

ЛИДЕРЛИКНИ УДДАЛАШ БЕЛГИЛАРИ

Мақсадга эришиш жараёнида сиз ким бўлиб етишингизда ишнинг қизиғи охирги натижага эмас, ишнинг бажарилишига боғлиқдир.

Агар сиз ёқимтой, аҳамиятли инсонларга лидерлик қилмоқчи бўлсангиз, ўзингиз шунақа бўлишингиз керак. Лидерлик - бу малака, иқтидор ва имкониятни жалб қилиш қобилиятидир. Хўжайин, ота-она ва иш юритувчилик... Лидерлик - бу инсоннинг ўз тақдирига ташлаган буюк қақирғидир. Лидерликнинг энг муҳими - ўз-ўзини ўстириш, мукамалликка интилиш. Барча буюк лидерлар аниқ натижаларга эришгунча ўз устиларида ишлаганлар.

Мана бир нечта қоидалар:

1. Кучли бўлишга ўрганинг. Лекин қўпол бўлманг. Обрўли лидер бўлиш учун ўзгача таъсир этувчи кучга эга бўлиш керак. Баъзилар кучни қўполлик билан адаштиради. Бу ёмон адаштириш.

2. Хушмуомала бўлинг. Лекин бўшанг бўлманг. Биз хушфёъллик билан бўшангликни адаштирмаслигимиз керак. Хушмуомалалик олийжаноблик, муайян куч туридир. Биз бировга тўғри сўзни айтишимиз учун хушфёъл бўлишимиз керак. Ҳамма нарсани борлигича айтишимиз керак. Токи одамлар хушмуомалалик билан бўшбаёвликни адаштирмасинлар.

3. Мард, жасур бўлинг, лекин безори бўлманг. Муваффақиятли инсон бўлиш учун довюрак бўлишингиз керак. Бошқаларга таъсир кўрсатиш учун сиз олдинда туришингиз лозим. Сиз биринчи бўлиб камондан ўқ узингиз, биринчи бўлиб қийинчиликларни, тўсиқларни кўра олишингиз ва уни енгишни бошлашингиз даркор.

4. Камтарин бўлинг, лекин кўрқоқ, юраксиз бўлманг. Кўрқоқ одам муваффақиятга эриша олмайди. Кўпчилик камтарлик билан кўрқоқликнинг фарқига бормади. Андишанинг отини кўрқоқ деб қўйманг, деган нақл бор. Мўмин-

лик, итоаткорлик - Аллоҳнинг фарзи. Бу ҳурмат, эҳтиром кўрсатиш туйғуси ҳисобланади. Бу инсоннинг қалби ва руҳини англаш, демакдир. Бу инсонга бўладиган нодир туйғу ва ҳаётнинг охиригача у билан бирга бўлади. Мўминлик - бу юлдузлар ва бизнинг оралиғимиз нақадар улкан эканини тушуниш ва у билан бирга коинотнинг бир бўлагилигимизни англашдан иборатдир. Мўминлик - бу қадр-қиммат, обрў-эътибор бўлса, қўрқоқлик касалликдир. Ҳа, қўрқоқлик - бу касаллик. Лекин уни даволаса бўлади.

5. Мағрур бўлинг, лекин манманчи бўлманг. Муваффақиятга эришиш учун мағрур бўлиш керак. Бу ўрнингизни топишингизда ва лидер бўлишингизда ёрдам беради. Сиз мағрур бўлинг, лекин манманчи, такаббур бўлманг. Такаббурлик манманликдан келиб чиқади. Бу инсон ўзининг ҳеч нимани билмаслигини сезмайди. Такаббурликнинг яна бир кўриниши бор: у сабрсизлик. Инсон қўлидан иш келадиган бўлса, буни кўтарса бўлади. Лекин манманчи ва нодон бўлса-чи, бу энди ортиқча.

6. Ҳазилкаш бўлинг, лекин тентак, аҳмоқ эмас. Лидер учун юмор жуда зарур. Лидер фаросатли бўлиши керак, аммо тентак эмас. Ва охирида айтмоқчиманки, реал ҳаётда тўғри яшанг. Ўзингизни қийнаманг. Ҳаёт қандай бўлса, шундайлигича қабул қилинг. Умр бир марта берилади. Бошқа такрорланмайди. Баъзилар ҳаётни фожеа деб атайдилар. Мен ҳаётни ажойиб деб ўйлайман. У бир бор бериладиган нодир неъматдир. У сизни ўраб олади. Мен бир лидернинг фазилати иккинчисига хос эмаслигини билдим. У бир-бирига айнан тўғри келмаслиги муумкин. Лекин лидернинг асосий билимлари ишда ҳам, омма орасида ҳам, уйда ҳам ҳаммага ёрдам беради.

ШАХСИЙ ЖАВОБГАРЛИК

Ўз-ўзингизнинг қурбони бўлманг. Кўчада кутаётган ўғрини эсдан чиқаринг. Лекин миянгизда турган ўғридан қандай

кутулиш мумкин? Сиз давлатимизда тартибсизлик, деб ай-тишингиз мумкин. Сиз барига ношукрлик қилманг, шукр қилинг. Қачонки, ўзингизнинг шахсий планетангиз бўлса, ўша ерда тартиб ўрнатишингиз мумкин. Қолган ҳамма нарсани борица, қарздордек қабул қилинг. Тўдадан узоқда юринг. Халқаро аҳволни ҳисоб-китоб қилиб ўтирманг. Тақдирингизни ўз қўлингизга олинг. Маслаҳатларга қулоқ солинг, буйруқларга эмас. Ўзингиз ўзингизга буйруқ беринг. Сиз жавобгарликни, масъулиятни ҳис қила билишингиз керак. Сиз вазиятни, йил, вақтни, шамол йўналишини ўзгартира олмай-сиз. Сиз ўзингизни ўзгартириб боринг. Мана шунга сиз жавобгарсиз. Сиз юлдузларга ўз таъсирингизни ўтказа олмай-сиз. Лекин сиз нима ўқиётганингизга, мутахассис бўйича керакли билимлар олаётганингизга, ўз устингизда ишлаётганингизга жавобгарсиз. Сизнинг иш қилишингиз иш берувчига эмас, ўзингизга боғлиқ. Иш берувчи сизнинг ишингиз нархини чиқара олмайди, сиз эса ишчи сифатида бўласиз. Сиз ёки ўз истакларингиздан воз кечишингиз керак. Савдо билан боғлиқ касбларда асосий иш товар сотилгандан кейин бошланади. Яхши яшаш санъати - бу ҳаёт қиёфасидир.

ФИКРНИ ЖАМЛАШ

Қачонлардир жамлаш тўғрисида яхши бир маслаҳат эшитгандим. Қаерда бўлишдан қатъий назар ўша ерда бўлинг. Ўйнаётган бўлсангиз, ўйнанг. Нима билан шуғулланаётган бўлсангиз, ким билан мулоқотда бўлсангиз, диққатингиз ўшанда бўлсин. Эътиборли бўлинг. Иш жараёнида фикрларингизни жамлаб, ишга қаратинг. Кун бўйи ишламасдан лақиллаб юрманг. Нима иш қилишингиздан қатъий назар кетаётганда олган пайтингиздан яхшироқ ҳолатда бўлинг. Авваллари мен "Ҳаёт ўзгаради, деб ўмид қиламан", дердим. Кейинчалик эса ҳаётимни ўзгартиришни бирдан-бир ягона йўли - бу ўзини ўзгартириш эканини тушундим.

ФЕРМЕР КАБИ ФИКР ЮРИТИНГ

Сиз муваффақият кетидан қувманг. Уни ўзингизга тортинг. Асримиздаги биз тўқнаш келаётган қийинчиликлардан бири шуки, бизга йил фаслларининг фарқи йўқ. Оқибатда ҳозир нима муҳимлигини аниқлаб ололмаймиз. Буни мисоллар асносида тасдиқлаб берсам, фермер учун баҳор йилнинг энг иш қизғин пайти. Бу вақтда у тонг отгандан кун ботгунга қадар ишлаши керак. Унинг вақти жуда оз. Уруғларни ўз вақтида экиб, тугатиши керак. Қиш келганда ишларини тугатиб, фермер дам олади. Бу мисол бизлар учун бир мактаб. Ҳаётингиз мавсумларидан фойдаланишга ўрганинг. Қачон ишлаш керак, қачон дам олиш керак, қачон бор эътиборни жамлаш, қачон ўз ҳолига қўйиш керак? Буларнинг ҳаммасини ўрганиш зарур.

БЕПАРВОЛИК

Ҳар куни битта олма есангиз, докторнинг кераги бўлмайди, деган нақлни ҳаммамиз эшитганмиз. Сизга битта саволим бор. Агар шу ҳақиқат бўлса-чи? Бу жуда осон-ку, ҳар кун олма ейиш. Муаммо шундаки, олмани емаслик ундан ҳам осон. Бепарволик худди микробдек билинмасдан кириб боради. Кейин касалликка айланади. Америкада ҳар куни минглаб одамлар юрак касали билан ҳаётдан кўз юмадилар. Шуларнинг тўқсон фоиз сабаблари бепарволик ҳолатлари экани аниқланган. Одамлар истаган мақсадларига эриши олмасликларининг сабабларидан бири - бу уларнинг бепарволиклари. Сизнинг бировга ҳады қилмоқчи бўлган энг катта совғангиз - бу сизнинг ўзингиз.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Яқинда мен "Муваффақиятга эришиш йўлидаги синовлар" деган кассетани эшитиб қолдим. Жим, "Сиз

қирқ ёшингизда молиявий эркин бўлишингиз мумкин, агар бирор нодир истеъдод эгаси бўлсангиз. Ҳаттоки ундан ҳам олдин молиявий эркин инсон бўла оласиз", деб айтасиз. Бу мен учун ғалати туюлди ва ўйланиб қолдим. Шунинг учун тавсия қилган учта китобингизни ўқияпман. Жим, сиз қайси китобларни ўқишни тавсия қиласиз?

Жавоб: Сиз ўқишингиз мумкин бўлган китоблар, эшитишингиз мумкин бўлган кассеталар жуда кўп. Лекин сиз учта муҳим ишни қилишингиз керак:

1. Сизни молиявий эркинликка олиб боровчи режа ишлаб чиқаришингиз керак.

2. Шу режа билан боғлиқ ҳамма китобларни ўқиб-ўрганинг.

3. Кейин ўз режангизни тузинг ва уни бажаринг.

Қуйидаги китобларни ўқинг, тавсия қиламан: "Ўйланг ва бойинг", "Бадавлат сартарош", "Вавилондаги энг бой одам", "Бой дада ва камбағал дада". Муваффақиятга эришиш учун сиз ўзингизни бутунлай ўзгартиришингиз шарт эмас. Бир неча оддий одатларингизни ўзгартирсангиз, 30 кун ичида ҳаётингизда анча ўзгаришлар бўлганининг гувоҳи бўласиз. Сизнинг бир ўзингиз муваффақиятга эриша олмайсиз. Бой-бадавлат дарвешни топиш қийин.

Кўпчилик одамлар баҳорда ниҳол ўтказиб, ёз бўйи дам оладилар. Агарда баҳорда боғингизга ўз вақтида керакли ниҳоллар ўтказсангиз, ёз бўйи машаққат қилишга ҳожат йўқ. Фақат уларни парвариш қилсангиз, етарли.

БУГУН - БУ КЕЧАГИ ЭРТАМИЗ

Биз эртанги кунни кутамиз. Охир-оқибат у кириб келади ва биз уни бугун деб атаймиз. Бугун - бу кечаги эрта. Биз бунга қандай эришамиз? Жуда оддий, уни ўтказиб юборамиз. Худди кеча ва бугунни ўтказиб юборгандек. Агар биз мана шу бир кунни бекорга ўтказишимизни ва шу кун содир бўлиши мумкин бўлган ҳодиса, ба-

жарилиши мумкин бўлган ишларни амалга оширмаганимизни тушуниб етмасак бўлмайди.

Бунақа кунларни ўтказиб юборамиз. Ҳар биримиз тўхтаб ўтириб ўйлашимиз керак. Соат ишляпти, вақт ўтяпти. Биз туфилгандан бери вақт ўтяпти. У қачондир тугайди. Вақт ҳаммамизни тенглаштириб қўяди. У ҳаммани олиб кетади. Яхшини ҳам, ёмонини ҳам. Ҳеч кимни айириб қўймайди. Вақт ҳар биримизга имконият беради. Лекин қатъийликни талаб қилади. Қачонки, умримиз охирлаб қолганда хатоларни тузатиш учун иккинчи имконият йўқ. Мана шу дақиқалари ўтиб бораётган соат ишлайверади. Биз ғалаба қиляпмизми ёки мағлубиятга учряпмизми, унга фарқи йўқ. Вақт ўтаверади. Унинг парвойига ҳам келмайди. Биз муваффақиятга эришамизми ёки омадсизлик азобини чекапмизми, вақт шафқатсиз. Адолат тантана қиладими, ҳақсизликми, унга барибир. Ҳеч қанақа баҳона қабул қилмайди. Ўтиб кетаверади. Муҳими ўз ўйинимизни қандай ўйнашимизда. Инсоннинг ҳар қанақа ёшида уни ҳаракатга келтирадиган бир қўзғалиш даври бўлади. Ҳаётимиз ҳар бир дақиқасини қадриятимиз керак. Биз эса шу дақиқаларнинг нақадар қимматли эканини тушунмасдан улар бекор ўтаётганини сезмаймиз. Бизда ҳали вақт бор. Бизда ҳали кўплаб имкониятлар, кўп ишлар бор. Эрта ҳам келади. Келаси ҳафта ҳам келади. Ой, йил ҳам келади. Агар биз бундан ўзимизга керакни ҳисси қўзғатмасак, бу кун ҳафта, ой ва йиллар ҳам бекор ўтиб кетади. Вақт чексиз эмас. Демак, биз орзу-мақсадларга эртага эришмоқчи бўлсак, бу йўлдаги биринчи қадамни бутундан бошлаб қўйишимиз керак.

РЕЖАЛАШТИРИШ

Мен ғалати хусусиятли одамларни кўрдим. Улар ҳаётларида кўра таътиллари пухта режалаштирадилар. Ҳаётни режалаштиришдан кўра уни қилмаслик осонлиги учун балки шундай қилсалар керак. Ўзингизнинг режангиз бўлмаса,

бировнинг режасини амалга оширишга тўғри келади. Лекин бегоналарнинг режаси сизга нима беради? Ҳеч нима. Нега кўпчилик одамлар келажакни кўрқув, ҳадиксираш билан кутадилар? Улар эртанги кунни режалаштирмаганлар. Сабаби фақат шуки, ёш йигит: "Ишда мен ишлайман, уйга келганда кеч бўлиб қолган бўлади, овқатланиб, озгина телевизор кўриб, ётиб ухлаш керак. Ахир ярим кечагача ўтириб олиб ҳаётни режалаштириш керак эмас", деса, бу одам, билингки, машина сотиб олишга қурби етмайди.

Ёқимтой одамларни ўзингизга жалб этиш учун ёқимли бўлиш керак, кучлиларни жалб қилиш учун кучли, мукаммал инсонларни жалб қилиш учун мукаммал бўлиш керак. Бунинг учун сиз ўзгаришингиз керак. Агар шунинг уддасидан чиқсангиз, одамларга ўз таъсирингизни ўтказа оласиз ва уларни ўзингизга жалб қиласиз.

Олий мақсадларингизга эришиш учун самимий бўлинг, хайр-эҳсон қилинг. Ўзингизни шунга руҳлантиринг. Шунитан оламанки, бошида менда хайр-эҳсон қилиш деган тушунча умуман йўқ эди. Булар мен учун ёт нарса эди. Менинг ҳаётим "оқ қарға" деб аталувчи категорияга кирарди.

Ҳаётимни ўзгартиришга сабаб бўлган воқеа тўғрисида айтиб берсам. Мен билан содир бўлган бу воқеа ҳар қандай кишини эътиборсиз қолдирмайди. Бу воқеа жаноб Шоафф билан учрашмасдан сал олдинроқ бўлиб ўтган эди. Бир кун уйда ўтирганимда эшик оҳиста тақиллаганини эшитдим. Очсам, эшик олдида ўн ёшлар чамаси нозиккина бир қизча менга тикилиб турарди. У менга кичкина юракчасидаги бор мардлик, жасорат билан қараб Герл Скаут печеньеларини сотиб юрганини айтди ва менинг ҳам харид қилишимни сўради. Бу жуда ажойиб таклиф эди. Бир қутида бир неча хил печеньелар бор. Бор-йўғи икки долларга! Бунга қандай қилиб рад жавобини бериш мумкин. Қолаверса, қизча таклиф этаётганда шунақанги ишонч билан табассум қилдики, менинг сотиб олгим келди. Мен сотиб олишни жуда хоҳлардим. Лекин менда икки доллар йўқ эди. Жуда хижолат бўлдим.

Мен коллеж талабаси ва иш жойим борлигига қарамасдан икки доллар пулим йўқ эди. Албатта, қизчага буларни айта олмадим. Мен унга ҳозиргина худди шундай печенье сотиб олганимни, бунақанги печеньелар уйда жуда кўплигини гапириб қизчани алдадим, ёлғон гапирдим. Негаки, қўлимдан келгани шу бўлди. "Яхши, кечирасиз, сэр", дея ўтирилиб кетди. Мен унинг орқасидан узоқ тикилиб қолдим. Кейин эшикни ёпиб, унга суянганча қичқириб юбордим: "Бас, пулсизлик жонга тегди. Бошқа мен бундай яшашни истамайман!" Бугундан бошлаб мен ўзимга чўнтак харажатларим учун ҳамма вақт бир неча долларим бўлади, деб ваъда бердим. Мана шуни мен камбағалликнинг эффекти деб айтаман. Балки бу ҳодиса охири натижаларни олишда етарли таъсирга эга эмасдир. Лекин вақтинчалик муаммоларни ҳал қилишда етарли таъсирга эга деб ҳисоблайман. Бу воқеанинг охири яхшилик билан тугади. Бир неча йил ўтиб, мен банкка каттагина омонат қўйиб чиқиб кетаётгандим. Кўчани кезиб ўз машинам томон юраётганимда печенье сотиб юрган иккита қизчага кўзим тушиб қолди. Уларнинг биттаси олдимга келиб: "Жаноб, озгина конфет сотиб олмайсизми?" деб сўради. "Қанақа конфетларинг бор?" дедим.

- Лимонадли.

- Лимонадлими? Энг яхши кўрган конфетларим экан, қанча туради?

- Фақат икки доллар.

Мен ҳаяжонланиб кетдим.

- Беш қути.

- Сизда неча қути бор? - деб иккинчи қиздан сўрадим.

- Тўрт қути.

- Ҳаммаси бўлиб тўққиз қути.

- Яхши, мен ҳаммасини оламан, - дедим.

Қизчалар оғизлари очилиб бараварига "Ростданми?" дейишди.

- Албатта, менинг дўстларим кўп. Ўзим ҳам уларни энди кўришга бормоқчи бўлиб турувдим, - дедим.

Қизчалар ғайрат билан қутиларни жойлаштиришга киришиб кетдилар. Мен чўнтагимдан ўн саккиз доллар олиб бердим. Қутиларни олиб кетаверишимда қизчаларнинг бири "Жаноб, ҳақиқатадан ҳам сиз яхши одам экансиз", деди. Бу тўғрида нима дейсиз? "Ҳақиқатда сиз яхши одам экансиз", дейишлари учун бор-йўғи ўн саккиз доллар сарфласа, етарли эканини тасаввур қила оласизми? Мана шундай имкониятларни ўтказиб юбормаслик учун ҳам мен ҳамма вақт чўнтак харажатлари учун бир неча юз доллар олиб юраман. Ўйлаб қарасам, икки доллар пулимнинг йўқлигига хижолат бўлдим. Шу хижолат бўлганим мақсадимга эришишга илҳом берди. Сиз билан ҳам шундай бўлганми? Камбағаллик эффекти сизга ҳам ўз таъсирини кўрсатганми? Сизни яхши томонга ўзгаришга мажбур қилганми?

МАЛАКА

Вақтини топиб, ўтган кунларингизни таҳлил қилинг. Ўз малакангизни жамлаб, эртанги кунга инвестиция қилинг. Ўз малакангизга танқидий кўз билан қаранг. Агар охириги ўн йил ичида бирон ишни нотўғри қилган бўлсангиз, бундай малакадан воз кечинг. Ҳаёт фақат вақт ўтказишдан иборат эмас. Ҳаёт малака оширишдан ва малакалар натижасидан фойдаланиш, демакдир. Яхшиси, ўтган кунингизга худди кулфатдек қаранг. Худди сиз ўқиб чиққан мактабдек қаранг.

АТРОФИНГИЗДАГИЛАРНИ ҚАДРЛАНГ

Агар ҳаётингиз билан боғлиқ ҳамма нарсанинг қадрига етсангиз, сизнинг қанақа инсон эканингизни ифодалаш, фаҳмлаш учун атрофингизда ўзингиздек ҳамфикр одамлар бўлиши керак. Жаноб Шоафф менга эҳтиёткорликни ифодаловчи муҳим бир гапни айтган эди. Шуни сизларга етказмоқчиман: "Таъсир қилиш кучини қадрламаслик мумкин эмас".

Ҳақиқатда ҳам одамларнинг атрофдагиларга таъсир кучи жуда катта. Одамлар бизларга ўз таъсирларини ўтказаятганларини кўпинча англай олмаймиз, ҳаттоки сезмай қоламиз. Негаки, бундай таъсир аслида аниқ вақт давомида ривожланади. Агар сиз ишлаб топган пулини сарфлаб юборадиган одамлар билан бирга бўлсангиз, сиз ҳам шу ишни қиласиз. Агар сиз футбол ишқибозлари билан бирга бўлсангиз, ҳеч қачон концертга эмас, албатта футболга борасиз. Агар сиз китоб ўқимайдиганлар орасида бўлсангиз, албатта сиз ҳам китоб ўқимасиз. Биз "Қандай бу ерга тушиб қолдим?" демагунимизгача одамлар бизни шунга итарадилар. Агар биз ҳаётда режалаштиргандек яхши яшашни хоҳласак, бунақанги таъсирларни диққат билан ўрганишимиз керак. Рухсат берсангиз, юқоридагиларга якун сифатида сизга учта савол берсам. Бу саволларим ҳозирги вақтда сиз қанақа одамлар билан эканингизни билиб олишингизга ёрдам беради.

"Мен қанақа одамлар орасидаман?"

Ўйлаб кўринг, сиз кўпроқ кимлар билан мулоқотда бўласиз? Сиз ҳар бир одамни сизга қандайдир образда таъсири борлигини баҳолай олишингиз керак.

"Бу одамлар мен учун нима қила олади?" Бу энг муҳим савол: "Улар мени нима қилишга, нимани эшитишга мажбур қиляптилар?"

Улар мени нимани ўқитишга ундаяптилар, қанақа ва нимани гапиришга, қаерга боришга, нимани ҳис қилишга ўргатыптилар, нимага мажбур қиляптилар? Бошқалар сизга қандай таъсир кўрсатаётганлари тўғрисида ўтириб жиддий англаб олишингиз керак, хоҳ ижобий, хоҳ салбий тарафдан.

"Бу сизга ёқадими?" Балки сиз бирга юрган одамлар сизга ижобий таъсир қилар, сизни руҳлантирувчи таъсирга эгадир?! Балки яхши олмалар ичида бир қанча чириги ҳам бордир?! Мен таклиф қилмоқчи бўлганим - буларни чуқур текширинг. Уларга қайта-қайта назар ташлаш учун бу саволлар ўринли деб ҳисоблайман. Хусусан, гап таъсир кучи ҳақида кетганда яхши ҳам, ёмон ҳам бизни қаер-

гадир олиб боради. Лекин фақат яхшиси керакли жойга олиб боради. Ҳаётимизга таъсир қилувчи нарсаларни жуда осонлик билан қўйиб юборишимиз мумкин. Бир одам айтган экан: "Мен қаерда яшаётганим, кимлар орасида бўлишим муҳим эмас. Уларнинг менга аҳамияти бўлмаса керак". Мен бошқа фикрдаман. Эсда тутинг, ҳаммасининг аҳамияти бор. Албатта, баъзилари катта, баъзилари кичикроқ таъсирга эга, лекин сизга таъсири бор. Атрофингиздагиларни салбий ва ижобий томонларини текшириб ўлчаб кўринг. Тарозининг қайси томонга босиб кетаётганини билиб олинг. Бунинг эътибордан қолдирманг. Балки сиз кичкина қушча тарихи тўғрисида эшитгандирсиз. Қушча қанотлари билан кўзини яшириб йиғлар эди. Шунда сава ундан сўради: "Нега йиғлаяпсан? Катта қуш кўзингга тупургани учунми?" Митти қушча: "Йўқ, мен катта қуш кўзимга тупургани учун йиғламаяпман. Мен шундай бўлишига йўл қўйганим учун йиғлаяпман", деб жавоб берди.

АТРОФ-МУҲИТНИ БАҲОЛАНГ

Биз ҳаётимиздаги таъсир кучларини кўриб чиқдик. Демак, биз ўзимиздан: "Қандай қилиб бу ерга тушиб қолдим?" деб сўрамагунча одамлар бизни итаришларини билиб олдик. Биз ўзимизга учта калит савол бердик: "Қанақа одамлар орасидаман?" Сиз ҳар бир инсонни ҳаётингиздаги ўрнини боғлай олишингиз керак. "Атрофимдаги одамлар менга қанақа таъсир кўрсатадилар?" Бу асосий савол: "Бу одамлар мени нимага ундайдилар? Нима қилишга, нимани эшитишга, ўқишга, ўйлашга ва ҳис қилишга мажбур қиладилар?" Улар сизга ижобий ёки салбий таъсир кўрсатаётганларини жиддий ўрганиб олишингиз керак. "Бу сизга ёқадими?" Балки сиз бирга юрган одамлар сизга ижобий таъсир қилиб, сизни яхши натижаларга илҳомлантирар. Сизга энергия берар. Лекин бир қоп олма ичида чиригани ҳам бўлади. Менинг

таклифим сизни қуршаб олган кишиларга танқидий кўз билан назар ташланг. Бу саволларнинг ҳаммаси сизнинг атрофингиздаги одамларга қайта-қайта эътиборли бўлишингиз учун керакдир. Хусусан, гап таъсир кучи ҳақида борганда. Яхши ҳам, ёмон ҳам бизни қаёққадир олиб боради. Лекин фақат яхши бизни керакли жойга олиб боради. Энди бизни орқага етакловчи атрофдагиларга қарши ҳаракатнинг 3 услубини кўриб чиқишимиз керак:

1. Мулоқотни тўхтатиш.

Бу одамлар билан мулоқотда бўлманг. Бундай қарор мураккаб бўлиши мумкин. Бу осон қечмайди, лекин баъзи ҳолларда шундай қилишга тўғри келади (илтимос, буни қандай қилишни мендан сўраб хат ёзманглар, буни фақат ўзингиз ҳал қилишингиз мумкин). Бу йўлни фақат ўзингиз танлашингиз керак. Лекин бу оғир танлов, шунинг учун у сизнинг ҳаётингизга қарши таъсир кўрсатмаслиги керак. Бу танлов сизнинг лидерлик фазилатларингизга жиддий таъсир кўрсатиши мумкин. Вазиятга қараб иш тутинг.

2. Мулоқотни чегараланг.

Сизга ижобий таъсир қиладиган одамлар билан кўпроқ, салбий таъсир қилувчилар билан эса камроқ мулоқотда бўлинг. Аксини қилиш осонроқ бўлади. Лекин сиз бу тузоққа тушмаслигингиз керак. Ўз қадр-қимматингизни билинг. Сизнинг ихтиёрингизда жуда оз вақт бор. Сиз уни ақл билан ишлатишингиз керак.

3. Мулоқот доирангизни кенгайтиринг.

Мана шу маслаҳатга эътиборингизни қаратишингиз керак. Муваффақиятга эришган одамларни топинг ва кўп вақтингизни улар билан бирга ўтказинг. Уларга кофе ичишни таклиф қилинг. (Ҳамма харажатларни ўз бўйингизга олинг.) Улар қандай муваффақиятга эришганларини, нима шунчалик кўп нарсага эриштирганини билиб олинг. Суҳбат фақат молиявий муваффақият тўғрисида бўлиши шарт эмас.

Масалан, қандай қилиб бахтли никоҳ қуриш мумкин, яхши ота-она бўлиш мумкин, соғлом бўлиш мумкин ёки руҳий

маънавий ҳаёт тўғрисида суҳбатлашиш мумкин? Бунақанги учрашувлар аниқ мақсад билан мулоқот доирангизни кенгайтиришга олиб келади. Қачонки, сиз шу ишларни қилсангиз, табиий тарзда сизни орқага тортувчи таъсир кучларини чегаралаб қўясиз. Қилиб кўринг, ўзингиз шоҳиди бўласиз.

ЎТА ХАВОТИРЛАНИШ

Ҳаёт қийинчиликларига кўпам диққат бўлаверманг, кўпроқ инсонга эътиборли бўлинг. Бошқаларнинг ҳолаҳволига қаранг. Уларнинг фожеаси, омадсизлиги ва муваффақияти билан қизиқинг.

Инсонларни 12 ёшдан 40 ёшгача тушунишини қандай ўрганиш керак? Хотирангизга зўр бериб эсланг, сиз шу ёшларда қандай бўлгансиз?

Инсонларга берган энг катта совғангиз - бу уларга бўлган эътиборингиздир.

Биров тўғрисида қанча кўп ғамхўрлик қилсангиз, ўзингиз шунчалик кучли бўлиб борасиз. Қассоб пичоғи билан бировни операёия қилманг.

ТЕЗ-ТЕЗ БЕРИЛАДИГАН САВОЛЛАР

Савол: Жим, устозингиз жаноб Шоафф билан учрашганингиздан сўнг даромадингиз кескин ўсиб кетгани тўғрисида тез-тез гапириб турасиз. Бизга қизиғи шуки, қанақа бизнес билан шуғуллангансиз, сизга биринчи миллионни олиб келган бизнес соҳаси қайси? Бу савдо соҳаси эканини тушундик, батафсил тафсилотларни билишни хоҳлардик.

Жавоб: Устозим Шоафф билан учрашганда 25 ёшда эдим ва ўша пайтда у маркетинг билан шуғулланарди. У маркетинг - капиталнинг асоси, деб ҳисоблаган. Агарда бу маркетинг яхши, сифатли товар, яхши фирма ва яхши бошқарув билан бўлса, албатта.

Савол: Жим, қандай қилиб муваффақиятга эришгансиз? Жаноб Шоафф билан қайси компанияда ишлагансиз ва кейин қайси компания эгаси бўлгансиз? Ҳозир фақат семенарлар ўтиш билан шуғулланасизми ёки ҳар хил фирмаларни бошқаришни давом эттиряпсизми?

Жавоб: Маркетингдаги муваффақиятга эришганимдан сўнг тадбиркорлик билан шуғулландим. Фаолиятимни турли кўринишдаги ишлаб чиқариш билан давом эттирдим. Баъзида фирмада ишлаб чиқаришга асос солдим, баъзида ҳамкорлик қилдим. Шунинг билан бирга ўқитувчилик, ўргатувчилик фаолиятини ҳам фаол олиб бормоқдаман. Шу йилнинг ўзида менга 25 мамлакатдан 14 та семинар ўтказиш таклифи тушган.

Ҳеч қачон ҳаракатни муваффақият билан алмаштиринг. Иш бажараётганда натижани олиб бўлмайди. Шунинг учун ўзингизга савол беринг: "Мен ўзи нима билан шуғулланиб юрибман?" Бу самимият, лекин ҳақиқат эмас. Хатога йўл қўйиш осон. Инсон самимий гапирса, у ҳақиқатни гапиради. Бу нотўғри! Инсон самимий, чин юракдан адашиши ҳам мумкин.

КАПИТАЛДАН КЎРА МУҲИМ БЎЛГАН 9 НАРСА

Инсон мақсадга эришиши учун ўзини шахс сифатида тарбиялаши лозим. Тарбия уни мақсадга етаклайди.

Биз бирор ишлаб чиқариш корхонаси очамизми ёки бирор иш бошламоқчи бўлсак, бунинг учун албатта пул кераклигини яхши тушунамиз. Лекин биз ҳеч қанақа пули бўлмай туриб катта муваффақиятларга эришган одамларни биламиз ёки ҳеч бўлмаганда ўшалар тўғрисида эшитганмиз. Сиз сўранг, улар қандай қилиб бунга эришганлар?

Мен ишонаманки, капиталдан кўра қимматлироқ нарсалар борки, шулар билан ҳам катта муваффақиятларга эришиш мумкин. Рухсатингиз билан уларни айтиб берсам.

1. Вақт.

Вақт пулдан кўра қимматлидир. Вақтингиз бўш ўтмаслиги керак. Вақтни бозорда юрадиган, даромад келтирадиган ишлаб чиқаришга сарфлаш керак. Вақт - бу сизнинг капиталингиз. Вақт қанақа қимматга эга? Тўғри сарфланган вақт капиталдан афзалдир. Бесамар кетган вақт вайроналик олиб келса, самарали ўтказилган вақтда эса мўъжиза яратиш мумкин.

2. Ночорлик.

Менинг Лидия исмли танишим бўларди. Унинг корхонага пул қўйишининг сабаби ночорлик бўлди. У: "Менинг болаларим оч-яланғоч, шунинг учун мен бу ишни қилишим керак. Лекин бу ишдан ҳеч нима чиқмаса, кейин бизнинг аҳволимиз нима бўлади?" дерди.

У бир долларга товар сотиб олиб, уни сотди. У бир долларни таваккал қилиб ишлаб чиқаришга қўйди ва уни келишилган нархда сотгандан кейин кўтарасига товар сотиб олди.

3. Қатъийлик.

Қатъийлик керак, дейишади. Аввалига Лидия ҳам: "Нима бўлишидан қатъий назар мен харидор топишим керак", дерди. У ночор аҳволда эди. Кейинчалик у: "Шу куннинг охиригача мен харидор топаман", деди. Ва албатта у харидор топди. Бир марта топдими, демак, яна топади. Келгуси харидор йўқ, деса, ҳечқиси йўқ, у йўлида давом этади, кейинги ва кейинги харидорга боради ва ўз харидорини топади.

4. Мардлик.

Мардлик пулдан кўра қимматли нарсадир. Агар сизда пул оз бўлса-ю мардлик етарлича бўлса, демак, сизни катта келажак кутмоқда. Мардлик ҳар қандай мушкул вазиятни енгади. Бунақа мисоллар тўғрисида эшитганмисиз? Сиз ақл бовар қилмас Косова тарихини ва у ердаги одамлар дўзах азобидан қандай чиқиб олганларини, уларнинг ҳақиқий мардликлари ҳаётларини сақлаб қолганини биласизми?

Бир куни Лидия уч ёки тўртта нарса сотганида кейин нима қилиш кераклиги тўғрисида ўйлаб қолди.

5. Иззатгалаблик.

Жавоб ўз-ўзидан тайёр: "Учта сота олдимми, демак, ўттиз учта ҳам сота оламан. 33 та сота олсам, 103 та ҳам сота оламан". Энди Лидия келажак орзуси билан илҳомлана бошлади.

6. Ишонч.

Энди Лидия яхши фирманинг яхши товари қўлида эканига ишона бошлади. У ўзига ҳам ишона бошлади. У икки болали ёлғиз ишсиз аёл эди. "Худойим, менинг қўлимдан ҳамма иш келади". У ўзини ҳурмат қила бошлади. Бунга пулнинг ҳеч қанақа алоқаси йўқ. Агар сизда миллион доллар бўлса-ю, ишонч бўлмаса, сиз камбағал, қашшоқсиз. Сиз бой бўлолмайсиз. Энди мен сизларга Лидия қандай қилиб ҳозир миллион эгаси бўлганини айтиб бераман.

7. Топқирлик.

Миянгизни ишлашга мажбур қилинг. Ҳозиргача сиз миангизнинг ўндан бир қисмини ишлатаётгандирсиз. Қолган тўққиз қисмини ишга солсангиз-чи! Нималар рўй беришини хаёлингизга ҳам келтиролмайсиз. Одамлар жуда қизиқ нарсаларни ўйлаб топадилар. Топқирлик нима билан ўлчанади? У омад, бойлик ва бахт билан ўлчанади. Топқирлик пулдан қимматлидир. Сизга бор-йўғи доллар ва кўпроқ топқирлик керак. Ўйлаб кўринг, қандай қилиб уни ишлашга, ишлашга ва яна ишлашга мажбур қилиш мумкин?

8. Юрак ва қалб.

Юрак ва қалб ўрнини нима боса олади? Пул эмас. Пулга юрак ва қалбни сотиб олиб бўлмайди. У миллион доллардан кўра қимматлироқ. Агар сизда миллион доллар бўлса-ю юрак ва қалб бўлмаса, сиз яшай олмайсиз. Юрак ва қалб - бу одамларни қарор қабул қилиб олдинга ҳаракат қилишга мажбур қиладиган кўринмас мўъжизадир.

9. Шахсият.

Сиз ривожланиб шахс сифатида мукаммал бўлишингиз керак. Уни шундай ривожлантирингки, ҳар кун фойда олинг. У ҳамма нарсага таъсир қилиши керак. Ёш бола билан

ишлайсизми, бизнес биланми, фарқи йўқ. Камбағалми ёки бойми, фарқи йўқ. Билиб қўйинг, сиз ноёб ва бетакрорсиз.

Билл Бейли: "Сиз қаерда бўлманг, ўзингизни ҳамма жойда қулай ҳис қилинг. Жаноб Рон, Сиз Кентуккидаги кичик кулбада эски дўстингиз билан чой ичасизми ёки Вашингтондаги семинар қўрғонида меҳмонда бўласизми, аҳамияти йўқ. Ҳамма жойда сиз ўзингизни қулай, бемалол ҳис қилинг", деб ўргатган.

Ким билан мулоқотда бўлишингиздан қатъий назар, бойми, камбағалми, ўзингизни ўз уйингиздагидек ҳис қилинг. У бойми, камбағалми, сизга фарқи бўлмаслиги керак. Сизда яхши мулоқотда бўлиш имконияти бўлади. Ким билан бўлса ҳам, барибир. Буюк шахс бўлиш - бу ҳар қандай муҳитда ўзини қулай ва қолипда сақлаш, дегани.

Хуллас, шу йўналиш ва қулайлик тўғрисида унутманг. Ҳар ерда ҳар қандай шароитда ҳам хулқ-атворингиз, сўзлашув, ўтириб туриш, ўзаро муносабатда ижобий ажралиб туришингиз керак.

Санаб ўтилган фазилатлар пулдан кўра катта қимматга эга. Чўнтакда бир доллар ва шу фазилатлар сизда бўлса, бутун дунё сизники.

Нимага эришмоқчилигингиздан қатъий назар у сизга тегишли.

Сизга айтмоқчи бўлганим мана шу пулдан кўра қимматроқ турадиган нарсалар, у сизни муваффақиятли келажак билан таъминлайди. Эсда сақланг, сизда етишмайдиган нарса пул эмас.

МУАММОНИ ЕЧИШ

Ҳар қандай муаммони ечишда сиз ўзингизга уч савол беришингиз керак:

1. Нима қилишим керак?
2. Бу иш бўйича нималарни ҳисобга олишим керак?
3. Бу ҳақда кимдан сўрашим керак?

Муаммоларнинг ечими одатда икки-уч қисмдан иборат. Агар кимгадир ёрдам бермоқчи бўлсангиз, эсда сақланг. Кўпчилик одамлар битта ҳаракат билан ҳар қандай муаммони ечиш мумкинлигига ишонадилар.

Лекин Нейл Армстронг айтганди: "Сиз ойга йўл олганингизда икки муаммони ҳал қилишингиз керак. 1) У ерга қандай етиб олиш. 2) У ердан қандай қайтиб келиш мумкин?"

Шу икки масалани ечмасдан сиз у ердан қайта олмайсиз. Шунинг учун ҳеч қачон бир ишни охиригача етказишни билмасангиз, уни бошламанг. Муаммони ечишнинг энг қулай усули уни қоғозда ечишдир.

МУВАФФАҚИЯТЛИ КОМАНДА ТУЗИШ

Ўқиш - бу бойликнинг бошланиши. Ўқиш - бу соғлиқнинг бошланиши. Ўқиш - бу маданий-руҳий ҳаётнинг бошланиши. Энг муҳим нарсалар ўқиш ва англашдан бошланади. Қачонки, сиз мақсад қўясиз, худди ташкилот қурдингиз ва ташкилий ишларни йўлга қўйиш керакдек ҳисоблайсиз. Мадраса қурмоқчисиз ёки спортда бирор ютуққа эришмоқчисиз - сизнинг вазифангиз сизга мақсадга етишишингизга ёрдам берувчи одамларни топишингиз керак. Муваффақиятли команда тузиш сизга ёрдам беради. Бу қийин масалада, яъни сизга керакли одамларни қидириб топишда ёрдам берувчи тўрт пунктдан иборат фикрларим билан ёрдамлашмоқчиман:

1. Номзоднинг автобиографиясини ўрганиб чиқинг. Унга тегишли бўлган меҳнат фаолияти ва малакаси тўғрисидаги ахборотни билиб олинг. Бу энг тўғри қадам бўлади,

2. Номзоднинг қизиқиш даражасини аниқланг. Агар унга сиз таклиф қилган нарса қизиқ бўлса, демак, уни катта келажак кутмоқда. Баъзида одамлар сизни алдашлари мумкин. Агар сизда етарли малака бўлса, сиз у одамнинг рост ёки тилёғламачилик қилаётганини билишингиз мумкин. У билан рўй-рост гаплашишга ҳаракат қилинг ва унинг

самимийлигини қадрланг. Буқа ўрнига унинг шохини олиш керакмас. Лекин ўйламангки, бу одам ўша сизга керакли одамми ёки бошқа, топиб оласиз.

3. Унинг реакциясини кузатинг. Реакция одам характеридаги тўғрилиқни ва билим даражасини кўрсатади. Унинг қуйидаги жавобларига қулоқ солинг: "Сиз менинг ишга шунчалик барвақт келишимни хоҳлайсизми?"; "Мен кечгача ишлашим керакми?"; "Тушлик ўн дақиқа, холосми?"; "Шанба кунлари ҳам кечгача ишлаш керакми?" Сиз бу жавобларни безътибор қолдирмасангиз керак. Номзоднинг жавоблари унинг характери ва ишга муносабатини кўрсатади. Бизнинг нимагадир муносабатимиз ички "мен"имизда ўз аксини топади. Агар кимнидир алдасак, охир-оқибат у барибир бизнинг ҳақиқий ичимиздаги "мен"ни кўрсатади.

4. Натижаларни текширинг. Ўйинда энг муҳими - бу натижа. Инсоннинг ҳақиқий муваффақиятини бундан бўлак яна қандай аниқлаб бўлади? Назорат қилиш керак бўлган икки хил натижа бўлади:

А) Бу фаолият натижаси унинг қанчалик самарали эканини кўрсатади. Баъзида унинг қанчалик фойдали эканини тез кўра олмайсиз. Лекин инсоннинг нақадар фаол эканига баҳо бериш қийин эмас. Айтайлик, сизнинг ташкилотингиз савдо билан шуғулланади ва сиз янги ишга келган сотувчига бир ҳафта, ўн ҳафта телефон қўнғироғи қилишни буюрдингиз.

Жума куни ундан "Жон, нечта қўнғироқни бажардинг?" деб сўрашингиз керак. Агар у буйруқни бажармагани сабабларини тушунтира кетса, сиз унга "Жон, нечта телефон қўнғироғи бажарганинг сони керак. Бунақа тушунтиришлар эмас", деб жавоб берасиз. Сиз уни бир ҳафта синаб кўришингиз мумкин. Агар бу ҳафта ҳам омадсиз бўлса, демак, бу инсон ишга лойиқ эмас ва у сизнинг командангиз аъзоси бўла олмайди, деган хулосага келишингиз керак.

Б) Бу сиз бошқаришингиз керак бўлган унумдорлик. Вақтдан оқилона фойдаланиш команда ишининг яхши ке-

тишини аниқлаб берувчи муҳим кўрсаткичдир. Агар командангиз яхши натижалар билан ишлашини хоҳласангиз, сиз бор қобилиятингизни намоён қилган ҳолда команданинг олдинги қаторида туришингиз керак. Бу келажакда сиз истамаган сперпризларнинг олдини олади.

Агарда сиз айтилган маслаҳатларга риоя қилсангиз, албатта инстинк асосий ролни бажаради. Иш жараёнида у мукамаллашиб, ривожланиб боради.

Эсда сақланг, яхши команда қуришда лидер сифатида сизнинг вазифангиз асосий ҳисобланади. Бир куни келиб сиз кучли, бир хил фикрловчи команда қурганингизда қилган меҳнатингиз роҳатини, мукофотини албатта кўрасиз.

НАТИЖАЛАР

Ҳар бир ўтган кунингиз охирида ўтган кунингиз олқишга лойиқми ёки ундан хижолатдамисиз, шунини аниқлаш учун миянгидаги тасмани орқага суриб, тасаввур қилиб кўринг. Ҳақиқий аниқлик ҳосилни йиғиб олганда билинади. Ҳосилингиз сиз кутгандан камроқ бўлса, умидсизликка тушманг. Кўп бўлса ҳам, димофингиз кўтарилиб кетмасин.

Ҳаёт вақт ўтиши давомида биздан аниқ ривожланишни талаб қилади. Мана шунинг учун 4 яшар бола ўриндиғи шунақа кичкина. Шунинг учунки, у 25 ёшдалигида бу ўриндиққа ўтирмоқчи бўлмасин. Шунақа нарсалар бўладими, уни чуқурлаштиришга ҳожат йўқ. Унинг борлигини ва иш бераётганини билиш кифоя. Баъзилар ҳали кўчат ўтказиш тўғрисида ўйлаётган бир пайтда бошқалар мевасини йиғайтган бўладилар. Қайси одамлар орасида бўлиш сизнинг хоҳишингизга боғлиқ. Ўзингиз танлайсиз.

СЎРАНГ, ИШОНИНГ ВА ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛИНГ

Океанга чой қошиқ билан кетмаяпсизми? Шунга ишонч ҳосил қилинг ва болалар устингиздан кулмаслиги учун че-

лак олинг. Имконият бўлганда бориға шукр қилиб ўтирмасдан кўпроқ олишға ҳаракат қилинг. Шукроналик янги имкониятларға эшик очиб беради. Сиз ўзингизға "Мен шу тоққа чиқаман. Айтишларича, бу тоғ жуда баланд, жуда сирпанчиқ, айланма. У ерга чиқиш жуда қийин. Лекин бу менинг тоғим. Мен унга чиқаман ва сизлар тезда менинг шу тоғ чўққисидан туриб қўлимни силкитганимни кўрасизлар", дейишингиз керак. Нафрат ва қатъийлик - икки кучли ҳиссиёт инсонни ўзгаришға мажбур қилувчи таъсирға эга.

МЕН ИШОНАМАН

Ишонаманки, ҳар бир одам аввал ишға солинмаган туганмас потенциалға эга.

Ишонаманки, ҳар бир одам фойдаланилмаган катта ақл эгаси.

Ишонаманки, ҳар бир одам ўзини тасаввур қилгандан кўра кўпроқ ижодкорлик қобилиятига эга.

Ишонаманки, ҳаётингиздаги буюк ишлар ҳали олдинда.

Ишонаманки, энг бахтли лаҳзаларингиз ҳам ҳали олдинда.

Ишонаманки, эришмоқчи бўлган катта ютуқларингиз ҳали сизни кутиб турибди.

Ишонаманки, сиз ақл фаолиятингиз ва билимингизни ҳаётга татбиқ қилган ҳолда ҳар қандай тўсиқни енгасиз ва олдингизға қўйган мақсадларингизға эришасиз.

УМР ДАВРЛАРИ

Интизом - бу мақсад ва унга эришиш ўртасидаги кўприқдир.

Ҳаёт олдинда башорат қилинган мунтазам ўзгариш занжири ҳисобланади. Инсон дунёга келгани олти минг йиллик тарихға эга. Улар ота-она, мактаб-ўқитувчи устозлигида ҳаёт малакасини ошириб, кўплари ўз олдиға

буюк мақсадлар қўядилар. Ҳаёт ғилдираги айланишда давом этади. Бутун инсоният ҳиссиёти пайдо бўлади, йўқолади ва яна пайдо бўлади.

Инсон ҳаётида синовлар бошланади. Синовлар асосан унинг ёши билан боғлиқ бўлади. Вазият ўзгаришига қарамасдан инсон ички мақсад-моҳиятини мутлақо ўзгартирмасдан сақлаб қолишга ва уни яширишга интилиши шарт.

Шунинг учун мен ўз данёқарашимнинг кучи ва қийматига ишонаман. Мен ўқиганимда фикр юритаман. Одамлар, уларнинг қилмишлари, тақдирлари тўғрисида ўйлайман. Мана шуни аниқ билиб олдимки, бу дунёда бор эканмиз, ўсишимиз ва муваффақиятга эришишимиз, бахтимизни топиш учун яратилган эканмиз. Ўқиш керакми ёки йўқ? Бўни ўзимиз ҳал қиламиз. Ҳаракат қиламизми ёки тўхтаб қоламизми? Омадсизлигимизга ўзимиз айбдорми ёки бошқаларми? Булар ҳам ўзимизга боғлиқ. Рост гапирамизми ёки алдаймизми? Буларнинг ҳаммасини бизнинг қарашларимиз ва фақат биз ҳал қиламиз. Муваффақиятга эришамизми ёки омадсизликками? Ҳайратланарлиси шуки, буюк ва мураккаб коинот-у одам зотини яратган Аллоҳ бу одамларга омадга эришиш ёки мағлубиятга чидашдек танлаш имкониятини берган. Ҳамма нарсани билгувчи Аллоҳ бизга ёр деб аталган ва бу ерда ҳамма нарса ҳисоб-китобли ҳамда баробар қилинган қобикни ато этган ва бу ерни бўстон қилувчи ёки вайронага айлантирувчи инсон деб аталган ақлли жонзотни яратди. Ҳар иккаласини Аллоҳ тугалланмаган ва қизиқувчи қилиб қолдирди. У чизилмаган картиналар, куйланмаган қўшиқлар, ёзилмаган китоблар, кўприксиз дарёлар ва кашф этилмаган бўшлиқни ҳамда охир-оқибат Аллоҳ тугалланмаган инсонни ҳам яратдики, бу инсон ўз қалби ва ақли билан Аллоҳ тугатмаган шу нарсаларни охиригача етказсин. Буларни охирига етказиш қобилиятини фақат инсонга берди. Танлашда эса инсон ўзини ўзи бошқаради. Ҳали юрак уриб турган экан, ердаги Аллоҳ бошлаган ишларни тугатишда сизда

имконият бор. Бу ишларни умрнинг ҳар қандай даврида қилиш мумкин.

ФОЯЛАР

Бирор нарсани топмоқчи бўлсангиз, уни қидиришингиз керак. Яхши фоя сизга халақит бермайди. У ҳаётингизни ўзгартириши мумкин. Баъзида сизга бор-йўғи кераклиси битта яхши фоя бўлиши мумкин. Фоя - бу кўринган аниқ формадаги ахборотдир. Йўлимизда янги фоя учраганда биз уни ақл тарозиси билан ўлчаб кўришимиз ва қанақа қимматга эга эканини билиб олишимиз даркор. Фоянинг сирларидан бири у илҳомланиш билан қўшилган ҳолда келади. Келажак учун фойдали фоя ва ахборотларни йиғишдан кўра фойдалироқ нарса йўқ. Бу уйга вазифани бажариш дегани. Агар сиз фарзандларингиз билан суҳбатлашиб турсангиз, сиз уларни ҳамма вақт бирга бўлишларига ёрдам берасиз. Агарда сиз улар билан оқилона суҳбатлашсангиз, сиз уларнинг орзуларини амалга оширишларига кўмаклашган бўласиз. Бир нарсанинг ўзи сизга хизмат қилиши ёки сизни ўзига бўйсундириши мумкин. Бугунни сиз бошлашингиз мумкин ёки кун сизни бошлайди. Ё ишни сиз бошлайсиз ёки иш сизни бошлайди. Сиз бир ўзингиз муваффақиятга эриша олмайсиз. Бой-бадавлат дарвешни топиш қийин. Муваффақиятга эришиш учун сиз тубдан ўзгаришингиз шарт эмас. Фақат бир неча одатларнинг ўзгариши ҳаётингизга шунақа таъсир қиладики, келгуси 20 кун ичида ўзгаришларни кузата бошлайсиз. Энди келаси 12 ой ва уч йил тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади.

УМР ДАВРЛАРИ

Сиз муваффақиятнинг орқасидан қувманг. Уни ўзингизга тортинг.

Ҳаёт бу башорат қилинган мунтазам ўзгарувчи занжирдир. Бизнинг ҳаётга қарашимиз келажакка интилишимиз билан ўлчанади. Мана шу ҳаёт қарашимиздан танловимиз аниқланади. Натижани эса танлов аниқлайди. Биз ҳозир киммиз, кейин ким бўламиз? Бу бизнинг танловимиз ва позициямизга боғлиқ. Энди умрнинг тўрт даври тўғрисида тўхталамиз.

1. Ҳаёт ва бизнес худди йил фаслларидек ўзгариб туради. Мана бизнинг ҳаётимизни расмларда кўрсатиб бериш, у худди йил фаслларидек мудом ўзгариб туради.

2. Сиз йил фасллари ўзгартира олмайсиз. Лекин сиз ўзингизни ўзгартира оласиз. Шу икки иборани ақлда сақлаб, вақтни қиш билан таққослашни ўрганиб чиқамиз. Қиш ҳамма вақт куздан кейин келади. У баъзида узоқ давом этади, баъзида қисқа, баъзида қийинчилик билан, баъзида осон. Лекин қиш куздан кейин келади. Ҳамма вақт шундай бўлган. Бунақанги қиш-қишлар жуда кўп. Ҳаётда баъзида сиз даҳшатга тушасиз. Ҳеч кимни тушунмайсиз. Иқтисодий қишлар бор. Социал ва шахсий қишлар бор. Қиш кўпинча бизнинг хафсаламизни пир қилади, жонга тегаети. Биз қишга бўйин эгмаслигимиз керак. Ҳамма вақт ёруғ кунлар қийинчиликлардан кейин келади. Сиз ўсиш учун қийинчиликлардан йиқилганда туришни ўрганишингиз керак. Бошқа йўл йўқ. Хўш, қишни нима қилиш керак? Сиз январ ойини календардан йиртиб ташлаган билан ундан қутулмайсиз. Мана сиз нима қилишингиз мумкин. Сиз кучлироқ бўлишингиз, яхшироқ, ақллироқ бўлишингиз мумкин. Шу учта сўзни эслаб қолинг: кучлироқ, ақллироқ, яхшироқ. Қишни ўзгартириб бўлмайди, сизни эса бўлади. Мен шу нарсаларни тушуниб олгунимча қишни ёз билан алмаштиришни истардим. Қийинчилик бошимга тушса, унинг йўқолиб кетишини хоҳлардим. Қийинчиликни ёмон кўраман. Кейин жаноб Шоафф менга "Ўзингга осон бўлсин, десанг, ўзингни яхшироқ қил. Муаммолар кўп бўлмасин, десанг, кўпроқ малакангни ошир. Синовлар кам бўлсин,

десанг, ақллироқ бўл", деб масалаҳат берди. Бу нодир фалсафадир.

БОШҚАРУВ

Сиз қанча пул ишлашингиз керак? Албатта, қанча ишлай олсангиз, шунча! Бир йилда ўн минг доллар ишлайсизми, юз минг долларми, аҳамияти йўқ. Сиз қўлингиздан келганича ишлайсиз. Бир одам: "Менда катта бойлик бўлса эди, уни қандай ишлатиш йўллари топардим. Лекин мен ойлик-маошда яшайман. Шунинг учун унинг қаерга кетиб қолганини билмайман", деса, сиз унинг фирмангизни бошқаришини хоҳлармидингиз?

Сиз кўплаб одамларни бошқаришини хоҳласангиз, ҳали бир неча киши бўлгандаёқ шуғулланишни бошланг. Шунда улар билан алоқада бўлиш қулай бўлади ва уларни қўллаб-қувватлаб ишга шўнғиб кетинг. Қаерда бўлсангиз, ким билан бўлсангиз, ўша ерда бор нарсангиздан фойдаланиб ишни бошланг.

Муваффақият - бу 20 фоиз моҳирлик, 80 фоиз стратегиядан иборат.

Сиз кўп ўқишингиз мумкин. Лекин нимани ўқимоқчисиз, мана шу муҳим.

УМР ДАВРЛАРИ

Биринчи қисмда мен қуйидагиларни таъкидлагандим:

А) Ҳаёт - бу мунтазам ўзгаришлар.

Б) Ҳамма учун ягона омил - бу бизнинг ҳиссиётимиз ва дунёқарашимиз.

В) Биз барча нарсаларга нисбатан инсонийлик ақлидроқига эгамиз. Шу ўринда бу қай йўлдан боришимизни ёки қайси йўлни танлашимизни белгилайди. Танланган йўлимиз эса натижани аниқлаб беради.

Иккинчи қисмда эса:

А) Ҳаёт ва бизнес - бу худди йил фаслларининг алмашинувига ўхшайди.

Б) Сиз йил фаслларини ўзгартира олмайсиз, лекин ўзингизни ўзгартиришингиз мумкин.

В) Ўрганишимиз керак бўлган асосий ҳаёт дарси - бу худди қиш фаслининг қийинчиликларини енгишдек нарса.

Г) Қиш сизга яхшироқ, кучлироқ ва ақллироқ бўлишга имкон беради.

Қишни ўзгартира олмайсиз, лекин ўзингизни ўзгартиришингиз мумкин.

Энди биз баҳор тўғрисида гаплашамиз. Яхшиямки, қиш ташвишлари ортидан баҳор деб аталувчи фаол ва янги имкониятлар мавсуми кириб келади. Бу ҳаётнинг сермахсул экинзорларига билим уруғларини экиш учун тайёр вақт. Бироқ шунчаки баҳорнинг келиши кузда ҳаммаси яхши бўлади, дегани эмас. Баҳорда сизнинг ҳаракатингиз керак. Сиз танланг: ё баҳорда уруғ экинг ёки кузда тиланчилик қилинг. Баҳорнинг ҳар бир куни ва имкониятидан фойдаланинг. Агар сиз эксангиз, шунда ҳосилни йиғиб оласиз, дея баҳор ваъда беради. Аллоҳнинг иродаси билан биз ҳар қандай сарфланган кучимиз учун кўп марталаб мукофот оламиз. Ҳар ҳовуч экканимиз - қоп-қоп ҳосил беради. Бировга қилган ҳар бир яхшилигимиз - юз карра яхшилик бўлиб қайтади. Ўттиқодимиз учун кўплаб мукофот оламиз. Бировга меҳр берсаккина, бизга жавобан меҳр берадилар. Баҳор жуда қисқа, у ўз гўзаллиги билан бизни аллалаб ухлатиб қўйиши мумкин. Кўп ўйлаб вақтни бой берманг. Бир кун уйғонсангиз, баҳор ўтиб кетибди, уруғ эса ҳали экилмаган. Аллоҳ томонидан берилган, ақл, идрок, танлаш эркинлигидан фойдаланиб, бегона ўтлар, тошлар бўлишига ва бошқа йўлингиздаги тўсиқларга қарамасдан экинг. Агар сиз ақл билан керагича уруғ эксангиз, бу бегона ўтлар, тошлар ва тиканлар сизнинг уруғингизни йўқота олмайди. Таклифим ҳаракатни танланг, дам олишни эмас, ҳақиқатни танланг, фантазияни эмас. Табассумни танланг, хўмрайишни эмас. Муҳаббатни танланг, душманлик-

ни эмас. Ҳаётнинг ҳар бир жабҳасида яхшисини танланг ва ҳаётингизда баҳор кулиб боққанда ишлаш имкониятини танланг. Баҳор - ҳамма вақт ҳаётнинг бошланиш, ҳамма вақт имкониятлар, ҳамма вақт баҳор эканини кўрсатади. Биз ҳаётга болаларча кўз билан қарашимиз керак. Яъни, қизиқувчанлик, мафтункорлик билан кундалик ҳаётга яширинган мўъжизаларни топишга интилишимиз лозим. Ҳар биримизга шунақанги баҳор берилган. Тезроқ ўз баҳорингиз билан, ўз имкониятингиз билан шуғулланинг. Ҳаёт қисқа, ҳаттоки энг узоғи ҳам. Қилмоқчи бўлган ҳамма ишларингизни бажаринг. Йил фасллари шунчаки ўтказиб юборманг.

ЭКИШ ВА ҲОСИЛНИ ЙИҒИШ

Ё сиз баҳорда экишингиз керак, ё кузда тиланчилик қилишингиз! Танланг!

Экинг, секинлаштирманг. Дўстларимиздан бири: "Бирор ҳодиса шунчаки рўй бермайди, ҳодисалар шунчаки рўй беради", деб айтган эди.

Ер айтади: "Менга ўз талабларингизни эмас, уруғни беринг".

ШУКРОНАЛИК ТУЙҒУСИ БИЛАН ЯШАНГ

Уйқусиз тунларингизнинг бир сониясини тасаввур қилинг. Сиз эса эрталаб жуда вақтли туришингиз керак. Негаки, эртанги бўладиган мажлисда асосий маърузани сиз ўқийсиз. Соат қўнғироғи сизни уйғотди. Агар шуни уйқу деб бўлса, сиз дарҳол туриб, душ қабул қилиб, тезгина нонушта қилиб олиб кўчага отиласиз. Кўчада одамлар гавжум, сиз ҳам шу оммага қўшилиб кетасиз.

Кун ниҳоятда ёмон бошланди. Ҳа, кўпчилик шундай дейди. Жуда озчилик "йўқ" дейди. Менимча, бу одамлар ҳаётга ўзгача кўз билан қарайдилар. Улар "шукроналик туйғуси" билан яшайдилар. Баъзи одамларнинг ухлашга краватлари

йўқ, баъзиларнинг ҳатто уйлари йўқ, кўчада яшайдилар. Улар ҳам эрталаб уйғониб яшаш учун ишлашга борадилар. Улар ахлат яшиқларидан егуликлар, исиниб олиш учун кийим-кечаклар қидирадилар. Бу мисолларни келтиришдан мақсад - биз ўзимизда бўлган нарсага шукр қилишимиз керак. Негаки, бундан ҳам баттар, ёмон бўлиши мумкин. Демак, шукр қилишга ҳамма вақт сабаб бор. Агар сиз шукроналик туйғусини ҳис қилсангиз, сизда ҳаётдан қониқиш пайдо бўлади, ўзингизни бахтли сеза бошлайсиз.

Ҳаёт - бу жумбоқ. Ўзи жуда қийин аҳволда яшашига қарамай, бошқаларга ёрдам қўлини чўзадиганлар бор. Қачон бировга ёрдам берсангиз, ўзингизни яхши ҳис қила бошлайсиз. Негаки, бировга ёрдам берган вақтингизда ўз муаммоларингизни ўйламайсиз. Бошқалар сиздан-да оғир аҳволдалигини кўрасиз. Ҳамма вақт фикрингизни жамлаб, муаммога эмас, унинг ечимига қаратинг ва "шукроналик туйғуси" билан яшанг.

Тереза она бунга ёрқин мисол бўла олади. Бутун умр муҳтожларга ёрдам берди. Натижада ўзи ҳам муҳаббатни ҳис қилиб, ҳаётдан мамнун яшади.

Ҳаётингизда муҳим бўлган нарсалар тўғрисида ўйланг. Улар оила, иш, дўстлар, ҳис-туйғу органлари (сезиш, билиш, кўриш, эшитиш) ва компьютер. Буларсиз сизнинг ҳаётингиз қандай кечишини тасаввур қилиб кўринг. Уларнинг номларини қоғозга ёзинг, ўзингизни жуда яхши ҳис қилишингизга ҳайрон қоласиз. Ким биландир фикрларингизни бўлишсангиз, ўзингиз яхши бўлиб борасиз. Сиз қанча одамларга берсангиз, ҳаёт сизга шунча беради. Бирон нарса сахийликдек болалар характерини шакллантира олмайди.

УМР ДАВРЛАРИ

Биринчи қисмда биз таъкидладик:

А) Ҳаёт - ҳамма вақт ўзгариб турувчи башорат қилинган занжирдир.

Б) Биз учун ягона ва мунтазам давом этувчи омил - бу бизнинг ҳис-туйғумиз ва ҳаётқарашимиз.

В) Инсон сифатида ҳаётда ҳамма нарсага нисбатан ўз позициямизга эгамиз. Бу нимани танлашимизни аниқлаб беради. Танлов натижани аниқлайди.

Иккинчи қисмда:

А) Ҳаёт ва бизнес - бу худди йил фасллари каби нарса.

Б) Сиз йил фасллариини ўзгартира олмайсиз. Сиз ўзингизни ўзгартира оласиз.

В) Биз ўқишимиз, ўрганишимиз керак бўлган ҳаёт мактаби - қишни енгиб ўтиш.

Г) Қиш сизга кучлироқ, ақллироқ ва яхшироқ бўлишга имкон беради. Қишни ўзгартира олмайсиз, ўзингизни ўзгартира оласиз.

Учинчи қисмда:

А) Баҳор - бу экин майдонларининг билим, куч билан ишлаш учун экинга тайёр вақти.

Б) Баҳор бизга агар эксак, албатта ҳосилни ўриб олишда ҳар бир ҳаракатимиз эвазига ошиғи билан қайтишига ваъда беради.

В) Ҳар биримизга шунақа баҳордан ўз улушимиз берилган. Баҳорингиз шунчаки ўтиб кетишига йўл қўйманг.

Энди асосий бўлган қисмни гапириб ўтамыз. Унда эккан экинимизни бутун ёз давомида ҳимоялаш ва ўстиришни ўрганамиз.

Шуни билингки, сиз уруғни эккан заҳотиёқ, серғайрат қўнғизлар ва заҳарли бегона ўтлар уни босиб, меҳнатингизни йўққа чиқармоқчи бўладилар. Эҳтиёт чорасини кўрмасангиз, улар бунга эришадилар.

Бу дарсимиз иккита сўз воситасида аниқланади: биринчиси - "Ҳамма яхши нарсага ҳужум қилинади".

Мевали дарахтга тош отилади. Бунинг сабабини мenden сўраманг. Нега бунақа бўлишини мен ҳам билмайман. Лекин бу ҳақиқат эканини яхши биламан. Ҳақиқатга тик қаранг.

Иккинчиси - "Барча қадрли нарсалар ҳимоя қилиниши керак". Ижтимоий бойликлар, ишчи ва ҳоказо. Ҳаммаси ҳимоя қилиниши шарт. Боққа ёз бўйи қараш керак. Бўлмаса, ҳеч қанақа бойликка эга бўлмайсиз.

Агар боғингизни қатъийлик билан парвариш қилсангиз, зарарли нарса сизнинг меҳнатингиз меvasини пайҳон қила олмайди.

УДДАБУРОНЛИК

Уддабуронлик дангасаликдан кўра яхшироқ.

Олган ишингизни, яхшироқ даражада бажариб топшириш - муваффақиятга эришиш дегани.

Уддабуронлик эртанги кунимизга умид бағишлайди.

Катта пул бўлиши ҳали ҳеч нарса эмас. Нега ўзингиз истаган томонга интилтадиган яхши бир молиявий режангиз йўқ?

Бахт - келажакка қолдириладиган нарса эмас, бахт - бу ҳозир бугунги кунда шакллантирилиши керак бўлган нарса. Бахт тўсатдан пайдо бўлмайди. У сизнинг истагингиз. Бахтни ҳозир ярата бошлашингиз лозим.

УМР ДАВРЛАРИ

Тўртинчи қисм:

А) Ёз - бу имтиҳон вақти. Мевали дарахтга тош отадилар.

Б) Барча бойликлар ҳимоя қилиниши керак.

В) Ёз бўйи боғни парвариш қилиш лозим. Агар қилмасангиз, сиз ҳеч қанақа бойликка эга бўлмайсиз.

Азизлар, энди охириги қисм куз, яъни куз ҳосилни йиғиш, баҳордаги меҳнатимиз натижасини кўриш ойдир. Куз - бизга тўртинчи асосий дарсни беради. Биз бу дарсни ҳам ўрганишимиз керак. Агар яхши ишлаган бўлсак, ҳосилни ҳеч қандай шикоятларсиз, шукроналик билан

ўриб олишимиз керак. Акс ҳолда ҳеч нима ололмайсиз. Ҳаётнинг ҳар бир соҳасида бир қонун ҳукм суради: нимани эксанг, шуни ўрасан.

Бу қонунни доим ёдда сақланг. Табиат қонунининг ҳисоб-китоби адолатли. Мана шу тарзда ўз ҳосилингиз учун барча жавобгарликни, масъулиятни бўйнингизга олинг. Ҳаёт масъулиятларини ўз бўйнига олиш - инсон тафаккурининг ёрқин намунасидир. Буларнинг ҳаммаси мени баҳслашишга, курашга бошлайди. Ҳаёт - бу мунтазам цикллار алмашинуvidан иборат. Унинг иккита қарама-қарши томони бор: батареядаги ижобий ва салбий зарядлардек. Бу қарама-қаршилиқ ҳамма жойда мавжуд: эркак ва аёл, кун ва тун, яхшилиқ ва ёмонлик, ҳаёт ва ўлим, сув ва қуруқлик, қиш ва ёз, йиқилиш ва туршиш, хурсандчилик ва ғам... Ҳа, бизни буюк ўзгаришлар кутяпти. Шуни ҳам биламанки, аввалгидек қиш, баҳор, ёз, кўз ҳар йили келади.

Кўпинча бизнинг муваффақиятимиз қобилиятимизга, баҳорга тайёргарлик, ёзда бегона ўтларни юлиб, ерни парваришlash, кузда ҳосилни йиғиш ва натижани ҳисоб-китоб қилишимизга боғлиқ.

Ана шунда биз кейинги қишни кучлироқ, яхшироқ ва ақллироқ бўлиб кутиб оламиз.

ШАХСИЙ РИВОЖЛАНИШ

Кучли одамларни ўзингизга жалб қилиш учун сиз ўзингиз кучли бўлишингиз керак. Ёқимтой инсонларни жалб қилиш учун ёқимтой, ҳамиятли инсонларни жалб қилиш учун ўзингиз ҳамиятли инсон бўлишингиз лозим. Одамларни ўзгартиришга ҳаракат қилгандан кўра ўз устингизда ишланг. Агар биз ўзимизни яхши томонга ўзгартирсак, ҳозир бор бўлган нарсамиздан кўпроғига эга бўламиз. Аллоҳ табиат ато этган инсонийлик руҳиятидан максимал даражада фойдаланишга чақиради. Бу бизни буюк имкониятларга яқинлаштиради. Миллион доллар

мероси бўлиб туриб миллионер бўла олмаган одамларга жуда ачинаман.

Даромадингиз ўсиб кетса-ю ўзингиз ўсмасангиз бу ачинарли ҳол. Ишни олиб бораётган вақтингизда ўзингизга: "Қанча пул ишляпман?" деб эмас, балки: "Ким бўляпман?" деб савол бериб туринг.

Ўз меҳнатингиз билан келмаган нарсани ушлаб қолиш жуда қийин.

Сиз миллионер бўлгандан сўнг бу пулларнинг ҳаммасини сарфлашингиз мумкин. Негаки, миллион эмас, балки шу иш жараёнида ким бўлиб етишганингиз муҳимдир. Даромад жуда кам ҳолларда инсонни шахс сифатида ривожлантиради.

Сизнинг ким бўлиб етишганингиз тўғридан-тўғри қанча даромад қилишингизни белгилайди. Молиявий эркин бўлиш учун бир қисм фойдани капиталга айлантириш, капитални ишлаб чиқаришга, ишлаб чиқаришни фойдага, фойдани инвестицияга, инвестицияни молиявий эркинликка айлантириш керак.

Одатда мен кишилар билан суҳбатда бўлганимда қуйидаги усулда гаплашаман: менга кимдир "Ҳеч ишим юришмайди. Фақат мен билан кўнгилсиз воқеалар содир бўлади. Ҳали у ишда, ҳали бу ишда. Нега фақат мен билан шунақа ишлар содир бўлади?" деса, шунчаки "Ўлай агар, мен бунини билмайман. Билганим шуки, бундай кўнгилсизликлар фақат сизга ўхшаганлар билан содир бўлади", деб жавоб бераман.

ДАРОМАД ОЙЛИК-МАОШДАН АФЗАЛ

Сиз масъулиятни ўзингизга олишингиз шарт. Сиз шаброитни, йил фасллари эки шамолни ўзгартира олмасиз. Сиз ўзингизни ўзгартиришингиз мумкин. Бунинг учун сиз масъулиятли бўлишингиз шарт.

Менга 25 ёшимда ҳаётимни тубдан ўзгартириб юборган бир сўз айтилган эди: "Даромад ойлик ма-

ошдан афзал". Иш ҳақи ҳаёт кечириш учун етади, фойда эса бойитади.

Фақат иш ҳақиға яшаш жуда қийинлигини биласиз, лекин фойда оладиган ҳар қандай инсон бой бўлиши мумкин. Сиз ишбилармонми, маркетинг компаниясидами, маиший хизмат доирасидами, қаерда ишлашингиздан қатъий назар, иш ҳақиға қўшимча қирим ҳеч вақт халақит бермайди.

Сиз ёзда табиат манзараларини чизишингиз ёки янги йил чироқларини ёқишингиз мумкин. Бу сабоқ олиш, ўрганиш ёки ўргатиш бўлади. Бу сизнинг севимли ишингиз бўлиши мумкин - расм чизиш, ҳунар ўрганиш, иншо ёзиш, ёғочға ишлов бериш, компьютер билан шуғулланиш ёки овқат пишириш. Лекин сиз ўз вақтингизнинг лоақал бир қисмини севган ишингизға бағишласангиз, сиз эрталаб туриш нақадар завқли эканини, ўз ютуғингизға томон бораётганингизни ҳафтада бир неча соатгина вақт сарфлаганда ҳам сеза бошлайсиз. Фақат ойлик-маош билан-уй ижара ҳақини тўлаб юрмайсиз.

Уй ижара ҳақини тўлаш - бу олийжаноблик, лекин сиз бўш вақтингизнинг бир қисмини ажратиб олдинга, бой бўлишға интилишингиз мумкин. Сизни дунёқарашингиз, руҳингиз ўзгаради. Бу сизнинг товушингиздан, юз ифодангиздан кўриниб туради. Ҳозир мен хизматдаман, қисман ўз режам билан ҳам ишляпман. Мен ҳозир ўз ишларимни яхшилаб олиш учун усул топдим, дейишингиз мумкин.

Ҳа, бу шундай. Сиз нимани назарда тутаётганингизни биламан.

Пулни бекорға сарф қилгандан кўра бировға бериб турган яхши.

Молиявий эркинлик - ўз маблағингизнинг фойдасига яшай билиш қобилиятидир.

Агар сизнинг нафақангиз тўғрисида компаниянгиз ғам-хўрлик қилса, ўз фойдаларингизни бешға бўлинг. Агар ўзингиз ғамхўрлик қилсангиз, нафақангизни бешға кўпайтиринг.

ВАҚТИНГИЗ ЗИҚЛИГИГА ҚАРАМАСДАН

Агар сиз маълум мақсадга эришиш учун ишлаётган бўлсангиз, сизнинг мақсадларингиз сиз учун ишлайди. Сиз қилаётган яхши ишлар ўз навбатида сизни тарбиялайди.

Вақтингиз зиқ бўлишига қарамасдан келгуси икки ҳафта давомида фикрлаб, ўйлаб режа тузиш билан шуғулланишга вақт топинг. Ҳаракат қилинг, ўз ишларингизни тўхтатиб туринг. Вақтингизни кимни севсангиз, кимга ғамхўрлик қилсангиз, ўша билан ўтказинг. Ўз оилангиз ва болаларингиз билан келгуси йилдаги орзуларингиз, режаларингиз тўғрисида гаплашиб олишга вақт танланг. Бу вақтни ўзингизни яхши ўнглаб олиб, кўп телевизор кўрмай, бўладиган ўзгаришлар ва қўшимчалар, янги йилда қилинадиган ишлар тўғрисида жиддий руҳланиб ўтказинг. Ўйлайманки, келажакдаги орзулар ва режалар билан биргаликда кейинги 12 ойда оилангиз билан қилинадиган ишлар учун туртки бўлади.

Шу вақт бефарқ бўлманг, уни қўлдан кетказманг, чунки бутун ҳаётингиз иши ёнгинангиздан ўтиб кетиши мумкин.

Келинг, бир кўз билан ўтган ғалабали ва мағлубиятли йилларни, ютуқ ва камчиликларни кўрайлик, ўйлаб, фикрлаб янги йилни тоза, оқ қоғоздан бошлайлик.

Кўп топишнинг энг яхши усули - олдин топган нарсангдан миннатдор бўлиш (шукур қилиш). Шукроналик янги фикрлар ва имкониятлар эшигини очиб беради.

70 ЁШГА КИРГАН, ЎСИШНИ ДАВОМ ЭТТИРАЁТГАН ЖИМ РОННИНГ ШАХСИЙ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ

Шахсий ривожланиш масалалари бўйича машҳур мутахассис Жим Рон яқинда 70 ёшни қарши олди. Унинг туғилган куни халқаро аҳамиятга эга бўлди. 15 та турли шаҳарлардан унга 21 дона торт топширилди.

Юбилей байрами Мехикода бошланиб, унга 2000 киши ва "Мариачи" гуруҳи қатнашди. Кейин Рон Гвадалахарага, у ердан Ҳиндистонга борди ва Бангладореда тўхтади. Сўнг Делфиди, Бомбейда бўлди. Портланд (Орегон) кейингиси бўлди. Байрам программасида бу саёҳатда семинар ўтказиш ҳам кўзда тутилган эди. АҚШдан кетгандан кейин Рон Италияга келди. У ердан Неапол, Церитто ва Римга борди. Тосканияда туғилган кунни нишонлади. Рон ўшанда эсда қолган воқеани сўзлаб берди: "Мен Тосканияда ажойиб виллада бўлдим. Байрам эрталаб соат 05:30 гача давом этди. Италияликлар байрамни қандай ўтказишни биладилар. Улар олдин ашула айтиб бошлайдилар, кейин кимдир гитара ва аккордион олиб келади. Улар ҳамма опералардаги ашулаларни куйлай бошлайдилар ва қайси қўшиқ тўғри келса, айтадилар..."

Италиядан кейин у Осло, Норвегия, Бонн, Германияга борди.

"У ерда мен 3 кун бўлдим, ажойиб байрам! Бизлар қарийб 3000 киши эдик. Одамлар бутун Европадан семинар ва байрамга келган эдилар".

Цюрих, Швейцария, Кипр, Тел-Авив билан бу тур тугади.

"Байрам бўлиб ўтган мамлакатларнинг ҳаммаси ҳам ажойиб эди, - деди Рон. - Менга 21 донга торт топширилди. Уларнинг ҳар бирига қўйилган шамларни ҳисобга олинг. Уларни ўчиришга менга ҳаво етишмас эди. Мен ўйлайманки, бу энг узун туғилган кун эди. Мен уни ҳеч қачон эсимдан чиқармайман".

70 ёшдан 39 йилини Жим Рон ҳаётдаги ютуқлари ва фалсафасини тарқатиш билан ўтказди. У 5000 дан ортиқ аудитория ва 3 млн.дан ортиқ кишилар олдида нутқ сўзлади.

Кўп йиллар давомида Жим Рон оратор ва устозларнинг бутун бир авлодининг шахсий ривожланиш илҳомчиси бўлиб келди. Оратор Энтони Роббинс Ронни ўзининг биринчи устози деб биларди. Рон тўғрисида таассуротларни буюк инсонлар Ҳарвей Маккей, Лес Браун,

Марк Виктор Хансен ва Брайан Трэйсининг "Кимнинг кимлиги" китобида топасиз.

Айдахо штатида, кичкинагина фермерлар шаҳарчасида улғайган, оилада ягона фарзанд бўлган Жим Рон ҳаммасини нолдан бошлаган. 25 ёшида у ҳаётини тубдан ўзгартириб юборган Эрл Шоаффни учратди. Унинг шахсий ва молиявий ютуқларга эришишида бу одамнинг роли катта. Шахсий ривожланиш конёепёияси билан уни Шоафф таништирган, деб ҳисобланади. Албатта, ота-онасининг маълумоти, оқиллиги ва руҳий мероси унга катта таъсир қилди. Шахсий масъулият ва ўз-ўзини тарбиялаш оқибатида у ўз шахсини яратди. У аудиторияга нафақат унга берилган вазифа устида ишлаш, ўз устида ишлашни ҳам ўргатарди.

"Сиз ютуқларнинг орқасидан қувишингиз керак эмас, сиз ўзингизни шундай тутишингиз керакки, ютуқлар сизнинг орқангиздан юрсин", дейди у. Яна: "Сизнинг келажагингизга асосий калит - сизнинг ўзингиз", Дея уқтиради.

Баъзи ҳамкасблари Рон мотиваёия билан шуғулланади, бу унинг қизиқишига айланган, деб ҳисоблайдилар. Лекин у бу фикрга кескин қарши чиқади: "Менинг сахий дўстим Зиг Зиглар билан охирги йиллар фақат бир масала устида баҳслашар эдик. Зиг айтишича, одамларни аввал қизиқтириш керак. Мен аввал ўқитиш кераклигини айтаман. Агар аҳмоқни қизиқтирсангиз, сиз қизиққан аҳмоққа эга бўласиз. Ўқитинг, ўргатинг, кейин қизиқтиринг". Рон Зигни нафақат ажойиб оратор, ўз-ўзини тарбиялаш масалалари бўйича мутахассис, балки ҳақиқий дўст сифатида баҳолайди.

Ўзининг 70 ёшида ҳам Жим Роннинг қатъий кун тартиби бор. У лекёиялар ўқиш ва саёҳат қилишни давом эттиряпти. Бунга қўшимча у ҳафталик интернетга чиқишга тайёрланыпти. Рон интернетдан минглаб одамлар унинг шахсий ривожланиш тўғрисидаги илмларини билишлари учун фойдаланади.

Унинг ўқувчилари сони 100 мамлакатда 38 мингдан ортиқ кишини ташкил қилади. "Ҳозир мен 70 ёшга кир-

ганда ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ вақт қийматини тушу-
няпман. Мен энди 10, 20, 30 та ёзги таътилни ва байрам-
ларни ўз оилам билан ўтказишни хоҳлардим".

Жим келажакда саёҳатлари сонини камайтирмоқчи бўлса ҳам, ҳали у бунга тайёр эмас. "Мен ўзимни 40 яшардек ҳис қиламан, соғлигим жойида, бутун дунё бўйлаб саёҳат қилишда ва кўп пул ишлашда бу жуда керак".

Агар у 80 ёшга кирганда "Ишларингиз ҳажмини ка-
майтирдингизми?" деб сўралса, "Мен бандман", деган
жавобни олишимиз аниқ.

* * *

Турли касалликларни (ҳатто қандли диабет, рак каби-
ларни ҳам) илдизи билан йўқотувчи, ҳаётда йўлини йўқот-
ган одамга йўл кўрсатувчи, қарздор одамларга ёрдам бе-
рувчи, ёшлик, хушқайфият ва соғлиқ улашувчи, шунча нарса
топган киши бошқаларга ҳам бу борада маълумот берса,
унга пул тўлагувчи, ҳар қандай муаммони ҳал этишда им-
коният яратувчи жой билан алоқа қилишни истайсизми?!

Марҳамат, +99897 7857581 ва +99897 7463624 ра-
қамларига қўнғироқ қилинг. Каттами-кичикми, эркакми-
аёлми, бойми-камбағалми, ишлими-ишсизми, мансабдор-
ми-оддийми - ким бўлмасин, бемалол мурожаат этинг!
Биз ҳар бирингизга ёрдам берамиз...

МУНДАРИЖА

Ҳаётимни бутунлай ўзгартириб юборган кун	4
Ҳозир ҳаракат вақти	7
Интизом	9
Яхши натижа учун биринчи қадам	11
Қатъийлик	12
Ўзгартириш танлашдан бошланади	14
Қарор	16
Ташаббус	19
Қадр-қиммат	21
Яхши кузатувчи бўлинг	22
Фахрланиш	23
Шахсининг ўсиши	25
Вақтни бошқаринг	27
Асос	29
Ҳақиқат	32
Ўзини алдашга қарши ҳаракат	34
Меҳнат	36
Ҳис-ҳаяжон	40
Китоб ўқинг	41
Кутубхона	43
Чумоли фалсафаси	44
Шахсий фалсафа	45
Имкониятларни севинг	45
Хоҳиш\руҳланиш	47
Ўз натижаларингизни кузатинг	48
Яхши ҳаёт нима?	51
Ҳаёт тарзи	53
Мақсад қўйиш	54
Кундалик	57
Йигирма биринчи юз йиллик талаби	57
Кўникмалар	59
Мундарижа	131

Бу китоб ҳар қандай компания, фирма ва ташкилотларнинг бизнесмен ва раҳбарлари учун мўлжалланган. Мазкур қўлланма бизнесмен учун қизиқарли, шунингдек, эндигина тадбиркорликни режалаштираётган инсонларга ҳам керакли ҳисобланади.

Америкалик машҳур бизнес-файласуф, чет эл бестселлери Жим Рон маслаҳатлари кичик, якка тартибдаги ишлаб чиқаришдан тортиб, то улкан масштабдаги транснационал корпорация раҳбарларигача жуда зарурдир. Бу кўрсатмалар умумий бўлгани учун ундан нафақат тадбиркорлар, балки оддий кишилар ҳам ўзларига керакли ҳаётий сабоқни олишлари кўзда тутилган.

ISBN 978-9943-987-01-2

9 789943 987012